

§ 1 Särskild debatt om de höga elpriserna i Sverige

*Särskild debatt om
de höga elpriserna
i Sverige*

Anf. 1 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater begärde denna debatt i slutet av november förra året. Vi såg ett behov av att föra en debatt om de skenande elpriserna, som den senaste tiden inneburit orimligt stora hål i folks plånböcker. Vi framhöll i vår begäran att debatten måste handla om regeringens hantering av energiförsörjningen, särskilt rörande elpriserna, de bakomliggande orsakerna till utvecklingen samt vilka åtgärder som bör vidtas.

Sedan vi väckte frågan har förslag om sänkt energiskatt lagts fram i finansutskottet, samtidigt som regeringen har presenterat ett elprisbidrag som utgår ifrån antalet förbrukade kilowattimmar per månad.

Jag tycker att det enda ansvarsfulla nu är att driva en verklighetstrogen energipolitik som på kort sikt kan lindra prischocken. På längre sikt måste väderberoende elproduktion matchas med ny planerbar produktion.

Jag ser fram emot debatten.

Anf. 2 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag tackar för möjligheten att komma hit och debattera elpriserna. Det är en aktuell fråga som är av stor vikt för Sveriges medborgare.

Sverige har under lång tid haft ungefär samma elförbrukning. Den marknadsmodell som vi har haft har också levererat ungefär samma likvärdiga priser. Sveriges priser har legat bland de lägsta i Europa, även under de exceptionella månaderna den här vintern.

Men det är ingen tröst att vi har bland de lägsta priserna i Europa när hushållen ändå drabbas av väldigt höga priser, även om det är viktigt att komma ihåg hur omvärlden ser ut. De elpriser vi har sett under hösten och vintern har varit alldeles för höga. På de nivåerna ska vi inte ligga.

Sverige har god och stabil tillgång till el. Det har vi haft under många år. Det är det som har bäddat för att Sverige konsekvent har haft lägre priser än resten av Europa.

Vad beror då den allvarliga situation på som vi såg utspela sig under senhösten och vintern i hela Europa? Den europeiska kris som uppstod har naturligtvis många förklaringar. Många har kallat det för en perfekt storm, en blandning av flera samverkande orsaker. Det har varit lite lägre vatten i magasinen i vattenkraftverken, och det har blåst något mindre. Samtidigt har den ekonomiska återhämtningen gjort att många i Europa gått tillbaka

i arbete och elanvändningen därmed ökat. Men framför allt beror det på Rysslands agerande med gastillförseln till Europa. Det har gjort att priserna i Europa ökat. Det är en marknad. När priserna ökar på en vara ökar de i flera delar av marknaden. Som ni alla vet fungerar det så på en marknad.

Jag förstår att människor känner oro för sin ekonomi. Vi kan inte acceptera att en ensamstående förälder eller pensionär får kraftigt höjda elräkningar för att Europa har ett ohållbart beroende av rysk naturgas. Du som bor i Sverige ska kunna lita på att ha tillgång till bra el till bra priser, oavsett var du bor.

Därför meddelade regeringen för några veckor sedan att vi avsätter omkring 7 miljarder kronor för att ge stöd till de hushåll som drabbats hårdast. Det har varit otroligt viktigt att de här pengarna ska kunna nå folket snabbt. Med detta förslag – förutsatt att riksdagens ädla kammare antar det – kommer pengarna att kunna nå folk redan i mars–april. Det har väckts kritik som går ut på att förslaget hade kunnat skraddarsys ytterligare. Ja, jag är den första att säga att vi hade kunnat skraddarsy det här systemet i detalj. Men då hade inte pengarna nått folket i mars–april utan avsevärt mycket senare.

Detta stöd innebär som mest 2 000 kronor per månad för december, januari och februari, det vill säga totalt 6 000 kronor. Denna summa går till dem med en förbrukning som överstiger 2 000 kilowattimmar, vilket ungefär är vad som förbrukas i en normalstor villa. Stödet når även avsevärt längre ned, till dem som har betydligt mindre fastigheter och mindre elanvändning.

Vi ska möta klimatutmaningarna och möjliggöra den gröna industriella omställningen. Vi ska skapa fler jobb och ha växande samhällen i hela landet. Då behöver vi också kraftigt öka vår elproduktion, både på kort sikt och på lång sikt. Därför presenterade regeringen i går en elektrifieringsstrategi med 67 konkreta åtgärder för de kommande tre åren, vilket jag återkommer till.

Anf. 3 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Den här vintern har många människor kämpat med skyhöga elräkningar. Allra hårdast har kanske barnfamiljer med små marginaler och väldigt många pensionärer haft det. När jag för någon månad sedan pratade med 73-årige Christer från Skåne uttryckte han förtvivlan. Halva hans pension skulle gå till att betala elräkningen. Han är dessvärre inte ensam. Elpriserna har under den här vintern gröpt hål i tusentals människors plånböcker. Många har mycket svårt att betala sin elräkning.

Fru talman! Jag menar att ingen ska behöva slå av sitt element eller sluta duscha eller dammsuga när det är kallt om vintern. Sverige är inget u-land. Det här kan inte vara Sverige 2022.

Varför har vi då hamnat här? Det finns naturligtvis flera orsaker, men den främsta handlar om regeringens och Socialdemokraternas misslyckade energipolitik. Under de senaste åren har Socialdemokraterna lagt ned fyra väl fungerande kärnkraftsreaktorer. Det är inte bara kapitalförstöring av gigantiska mått. Det drabbar också hushållen genom mycket höga elpriser.

Häromdagen presenterades forskning som visar att elpriserna hade varit någonstans mellan 30 och 45 procent lägre i södra Sverige om de två Ringhalsreaktorerna inte stängts som följd av politiska beslut. Här vilar, fru talman, ett mycket stort ansvar på Socialdemokraterna, Vänsterpartiet,

Centerpartiet och Miljöpartiet. I den här kammaren röstade vi för två år sedan med 174 röster mot 175 för ett förslag om att inte avveckla reaktorerna. Förslaget fick alltså inte majoritet. Nu är vi där vi är.

Fru talman! I Tyskland, som har gjort precis som Socialdemokraterna så gärna vill, avvecklar man nu kärnkraften i marschfart. Resultatet är Europas högsta elpriser. Dessutom ökar utsläppen eftersom man är beroende av både kol och rysk gas.

I december presenterade Moderaterna ett förslag om att kompensera *alla* hushåll. Vi tycker inte att det är rimligt att staten går med gigantiska vinster under en rekordkall vinter, och därför ska dessa pengar gå tillbaka till hushållen.

Jag är glad att regeringen agerade och såg ett behov. Men det hade inte hänt om inte Moderaterna och andra oppositionspartier pressat på. Mitt problem med regeringens förslag är att inte alla hushåll får ta del av kompensationen, och det handlar inte om att det ska gå fortare utan om att regeringen inte vill kompensera alla, till exempel pensionärer i lägenheter.

Anf. 4 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Med regeringen och Socialdemokraterna har den förda energipolitiken fullständigt havererat. Under en stor del av regeringsinnehavet har de gett Miljöpartiet ett oproportionerligt inflytande, och vi har fått se forcerad nedläggning av välfungerande kärnkraftsreaktorer, skattepålagor som påverkar kraftvärmens konkurrenskraft och ett saktfärdigt arbete med att korta tillståndsprocesserna för att kunna bygga ut överföringskapaciteten.

Människor runt om i landet tvingas nu leva med följderna av denna förda politik. Elen produceras i mindre utsträckning när vi behöver den, och i södra Sverige råder det efter dessa nedläggningar ett kraftigt produktionsunderskott av el. Det är smutsig kolkraft och rysk naturgas som sätter priset i stället för en fossilfri svensk kärnkraft.

Sverige har under den senaste tiden fått uppleva de högsta elpriserna någonsin. I december var de fyrdubbelt högre än i december 2020. I södra Sverige har elpriserna varit rekordhöga sedan i somras.

Fru talman! Sverigedemokraterna lyfte tidigt i höstas fram behovet av att sänka energiskatten på el för att åtminstone lindra konsekvenserna av de höga elpriserna. Tyvärr sa alla andra partier nej till detta. Regeringen valde i stället att invänta fullbordat faktum innan intresse att göra något alls åt symtomen på den egna politiken väcktes.

Långsiktigt kan varken bidrag eller slopade skatter kompensera för den förda energipolitiken, eftersom Socialdemokraterna har försatt Sverige i en situation som vi kommer att få leva med under en övergångsperiod. Svenskt näringslivs konkurrenskraft och svenska arbetstillfällen kommer att vara lika beroende av vädret som Karl-Oskar och Kristina var på 1800-talet. Vi ser människor som inte har råd att värma upp sina hem eller väljer att stänga av sin varmvattenberedare för att elen är för dyr.

Det som drevs fram för att pröva Miljöpartiets drömmar om energipolitik har i stället blivit många bryska uppvaknade ur en mardröm.

Den här utvecklingen är fullständigt oacceptabel och inte värdig ett modernt välfärdsland. Vår elförsörjning, som under lång tid varit fossilfri, leveranssäker och rimligt prissatt, har slagits i spillror av den förda politiken.

Prot. 2021/22:65
4 februari

*Särskild debatt om
de höga elpriserna
i Sverige*

Denna utveckling måste brytas, och därför behöver Sverige en ny regering.

Anf. 5 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Ja, vintern har inneburit kraftiga prisökningar på el, och många svenska hushåll har drabbats ekonomiskt. Den stora orsaken till det, oavsett vad man har för politiskt färgade åsikter i denna kammare i dag, är att de höga naturgaspriserna spillt över på Europa. Det säger forskarna, industrin och de svenska myndigheterna. Det spelar ingen roll vad man tycker som politiker i kammaren; detta är fakta.

Det behövs kraftfulla åtgärder för att hantera dessa effekter så att vi slipper en upprepning av dem. Vi behöver åtgärder på både kort och lång sikt. Inte minst behöver vi se till att fossila bränslen fasas ut och att ryskt agerande inte ska kunna få så stora konsekvenser för svenska elkonsumenter.

Som enda parti förutsåg Centerpartiet att elpriserna kunde bli höga under vintern och tog höjd för det i sin budget. Vi föreslog ett kraftfullt stöd till både hushåll och företag för att de skulle kunna energieffektivisera och sänka sina elkostnader. Hushåll med direktverkande el, gamla oljepannor, dåliga värmepumpar och dåligt isolerade hus hade fått hjälp om Centerpartiets budget hade gått igenom.

Som tur är är det inte för sent. Detta förslag går fortfarande att genomföra. Om regeringen återkommer i vårändringsbudgeten finns det gott om tid att göra investeringar innan nästa vinter. Både säkerhetspolitiska bedömare och elprisbedömare säger att de ryska gaspriserna antagligen kommer att bestå. Putin kommer att nyttja de maktmedel han har, och den fossila gasen är ett mycket viktigt sådant.

Vi behöver även åtgärder på sikt. Vi behöver mycket ny produktion billigt och snabbt. Investerare står redan på kö för att få bygga, inte minst vindkraft. Låt dem göra det. Hjälp till att få lokal acceptans genom att låta dem som påverkas bli ersatta, inte bara markägarna. Låt fastighetsskatten gå tillbaka till de kommuner som berörs så att det blir lönsamt och attraktivt att ha kraftproduktion på bakgården oavsett kraftslag. Lös ersättningsfrågorna för elnätet och använd ny teknik som gör att det blir marksnålt. Se även till att försvaret nyttjar den teknik som finns så att man kan säga ja. Svenska kraftnät behöver bygga mer och mer marksnålt. Framför allt: Rensa i den byråkratiska djungeln.

Det finns ett otal saker att göra som i grunden är ganska enkla bara vilja i regering och riksdag finns.

Vi i politiken måste prioritera omställning, konkurrenskraft och klimatet. Centerpartiet är berett att göra det. Frågan är om det också finns andra partier som är beredda att ställa upp.

Anf. 6 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! Jag vill tacka initiativtagarna till denna debatt om de höga elpriserna. Min och Vänsterpartiets analys av varför Sverige har hamnat här är dock en annan, även om vissa saker givetvis påverkar helheten.

Fru talman! Jag har suttit i riksdagen sedan 2014 och fått arga samtal, brev och mejl om elnätsavgifter, och det är jag nog inte ensam om. Men nu haglar det information och frustrerade mejl om hur elräkningen åter upp hushållens budget. Det är inte kul för en familj eller pensionär med små

marginaler att tvingas trola med knäna och dra ned på allt annat för att kunna betala månadens elräkning.

Sverige exporterar drygt 10 procent av sin elproduktion. Hur kan det komma sig att vårt elpris plötsligt smittas av det tyska? Hela grunden till detta säkerhetspolitiska misslyckande är regeringens arbete med att privatisera och avreglera elmarknaden och koppla ihop den med en privatiserad och avreglerad EU-marknad. Det innebär att södra Sveriges elpriser bestäms av tyska elpriser, som i sin tur är helt beroende av rysk gas.

Bästa lyssnare där ute! I och med att politiken avsagt sig kontrollen över infrastruktur och energiförsörjning har vi skapat en situation där vi, trots att vi klarar elförsörjningen inom landet, gjort oss beroende av och sårbara för utländska intressen. Vårt elpris är i dag helt beroende av statskontrollerad rysk gas. Det blir ett slags vapen i händerna på Putin och ett av Sveriges största säkerhetspolitiska misslyckanden.

Om vi ska ta oss ur denna situation krävs det att vi tar tillbaka kontrollen över energipolitiken och omreglerar elexporten. Vi måste därför överge detta marknadsexperimentet och tillsätta en parlamentarisk kriskommission för att omreglera elmarknaden.

Enligt regeringens egna nationella mål för energipolitiken ska Sverige – detta kan man läsa tydligt – förena ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjningstrygghet på ett säkerhetspolitiskt acceptabelt sätt. Det är dags att den gör det.

Vi kommer att föreslå att ett fjärde mål läggs till: ekonomiskt överkomliga elpriser för hushållen. Vi kan inte ha en marknad där regeringen inte accepterar marknadspriset och därför betalar kundernas räkningar. Det faller på sin egen orimlighet.

Anf. 7 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Orsaken till de höga elpriserna just nu är en oerhört viktig påminnelse om att vi inte kan ta elsystemet för givet.

Sverige var ett av de länder som elektrifierades först i Europa. Vi byggde ut vårt elnät och har länge haft stor nytta av de beslut som innebar att vi i stället för att ha elransonering kunde använda billig och näst intill fossilfri el, det vill säga vattenkraft och kärnkraft, och därmed bli ett välfärdsland att lita på.

Om vi tittar i backspegeln ser vi att den förda energipolitiken de senaste åren har varit rent av skadlig. Sammanlagt fyra kärnkraftsreaktorer har lagts ner under de senaste två mandatperioderna utan att någon ny reaktor tillkommit. Planerna som fanns för att bygga Ringhals 5 och 6 lade den första regeringen Löfven en våt filt över och stoppade.

I samband med att det statliga bolaget Vattenfall valde att ta Ringhals 1 och 2 ur drift framförde vi kristdemokrater tydligt vid ett flertal tillfällen att det borde göras en konsekvensanalys av vad det skulle innebära och att regeringen borde ge ett ägardirektiv om att ha dem i drift åtminstone till dess att annat finns på plats. Men inte ens detta ville Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet eller Miljöpartiet titta vidare på. Vi ser nu vilka konsekvenser det fick: barnfamiljer som samsover, elkunder som behöver avbetalningsplaner och industrier som behöver varsla eller skjuta upp investeringar.

Prot. 2021/22:65
4 februari

*Särskild debatt om
de höga elpriserna
i Sverige*

Men avvecklades inte reaktorerna helt på marknadens villkor, fru talman? Nej. Miljöpartiets tidigare energitalesperson har berättat hur ett aktivt politiskt arbete av regeringen har bidragit till den förtida avvecklingen av just kärnkraften.

Vi har även kunnat ta del av regeringens förklaring till de orimligt höga elpriserna: att de till stor del beror på att Ryssland drar i handbromsen när det kommer till att leverera naturgas till Europa. Det är förvisso sant, men det beror ju på att Tyskland har lagt ned fossilfri kärnkraft vilket gör dem beroende av naturgasen och kolet.

Det blir ett inkonsekvent tänk när regeringen samtidigt säger att de höga elpriserna inte beror på den förtida nedläggningen av de svenska reaktorerna. I en forskningsrapport från Energiforsk som presenterades nu i veckan fick vi det svart på vitt: Om inte Ringhals 1 och 2 hade lagts ned hade elpriserna nu varit 30–45 procent lägre. Jag skulle inte vilja behöva säga ”Vad var det jag sa?”

Resultatet av regeringens energimisslyckande är tydligt. Nedstängningarna av reaktorer och frånvaron av framsynt energipolitik har bidragit till de skenande elpriserna.

Anf. 8 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Kristdemokraterna för att de initierat denna viktiga debatt.

De senaste månaderna har de skenande elpriserna gjort att det inte varit ovanligt att elräkningen tredubblats och ökat med tusentals kronor från en månad till en annan. Människor tvingas ta banklån för att betala elräkningen.

Regeringen går nu i panik ut med ett engångsbidrag till hushåll med höga elräkningar. Detta är förståeligt då regeringens havererade energipolitik är på väg att kosta Socialdemokraterna makten. Men engångsbidraget är ett lotteri. Det är nämligen bara en tredjedel av Sveriges 4,8 miljoner hushåll som kan räkna med att få ett bidrag. Tragiskt är att bidraget kommer användas av hushållen för att ha råd att betala tillbaka statens punktskatt på el.

Inte nog med det – vissa hushåll drar även storvinst i lotteriet. Regeringens stödmodell möjliggör nämligen att cirka 30 procent av de stödberechtigade hushållen i norra Sverige får ett elbidrag som är högre än merkostnaden för deras elanvändning. I södra Sverige är det knappt 11 procent som drar samma storvinst.

Regeringens engångsbidrag är dessutom en kortsiktig åtgärd som inte löser problemen i grunden. Vi kommer att få dras med höga elpriser under lång tid framöver. Det är en konsekvens av att Sverige under lång tid drivit en ohållbar energipolitik där pålitlig kärnkraft avvecklats och ersatts med väderberoende elproduktion.

När Socialdemokraterna, Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänsterpartiet röstade nej till att behålla kärnkraftsreaktorerna Ringhals 1 och 2 tog man bort 13 terawattimmars elförsörjning. En ny rapport från Energiforsk bekräftar detta och visar att priserna i södra Sverige hade varit mellan 30 och 45 procent lägre om den planerbara produktionen funnits kvar.

Det vilar därför ett oerhört ansvar på Socialdemokraterna för elkrisen. Genom att lägga ned kärnkraften har de rödgröna partierna försatt vårt land i ett läge med höga elpriser och ökade utsläpp. Inte nog med att hushållen får dras med hiskeliga elpriser, utan för att klara kalla vinterdagar när det inte blåser måste Sverige numera importera smutsig el från kontinenten eller elda olja i Karlshamnsverken.

Fru talman! Lösningen är inte enkel. Jag kommer att återkomma med fler lösningar i mitt nästa anförande, men tre kraftfulla åtgärder som jag kan avslöja redan nu är att sänka elskatten permanent för alla Sveriges 4,8 miljoner hushåll, möjliggöra ut- och nybyggnad av planerbar elproduktion och framför allt byta regering.

Anf. 9 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Först och främst vill jag säga välkommen till energiministern – det är i alla fall första gången jag möter honom här i kammaren

Fru talman! Europa lider av ett beroende, kan man säga. Mer exakt rör det sig om ett energiberoende, och drogen är fossilgas och uran. Symtomen är maktpolitiska risker och, som vi har sett under denna vinter, rekordhöga elpriser. Det har drabbat kontinenten, alltså Europa, väldigt hårt, men priserna har som en kedjereaktion smittat av sig även på Sverige, framför allt södra Sverige. Det har drabbat hushåll och industri hårt.

Många här inne tänker att det räcker med lite plåster på sårn och lite stöd här och nu. Och ja, just nu behövs det därför att priserna har varit extrema, men det är otroligt naivt att tro att det skulle vara tillräckligt och hållbart över tid. Det som verkligen behövs i stället, nu och på lång sikt, är en frigörelse från energiberoendet. Detta kan och bör ske på två olika sätt.

För det första: Stoppa det dyra energislöseriet, inför en lagstadgad plikt att effektivisera – det borde gälla vartenda energibolag i detta land – och befria industrier och hushåll från den kostnad som det onödiga slöseriet innebär! Men gör också direkta insatser här och nu, till exempel att omedelbart införa ett stöd för dem som vill bli av med sin direktverkande el och byta till mer energieffektiva sätt att värma sitt hus. Detta är bra för hushållens plånböcker, men det är också en rejäl insats för att Sveriges effektbalans ska bli bättre.

För det andra: Bygg ut den förnybara elproduktionen, dels lokalt i form av solceller på taken och hållbar kraftvärme och solvärme, dels – och framför allt – genom att bygga havsbaserad vindkraft längs vår långa och blåsiga kust. Alla som kan något om energifrågan i Sverige vet att om vi inom en snar framtid ska få stora volymer ny elproduktion är det havsbaserat som gäller.

Låt mig vara tydlig, fru talman, nu när det närmar sig val: Här har vi en stor skiljelinje i svensk politik. Vi har på ena sidan dem som välkomnar den nya utvecklingen, som välkomnar havsvind längs kusten som inte stör vare sig den biologiska mångfalden eller människor i deras vardag. På andra sidan har vi den blåbruna högern som lägger all sin kraft på att stoppa denna utveckling.

I dag kom det besked om en batterifabrik i Göteborg. Fantastiskt, 3 000 nya jobb! Men elen kan inte nå fram om högern fortsätter att stoppa havsbaserad vindkraft längs kusten. Vi behöver den här energin för att sänka elpriserna och för att Sverige ska klara energifrågan i framtiden.

Anf. 10 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Oppositionen har under höst och vinter pratat en del om stöd till hushållen. Det har pratats om skattelösningar och annat.

När vi nu levererar en lösning, som faktiskt når dem som har fått ökade kostnader på grund av ökad elförbrukning och som till skillnad från det som har föreslagits från oppositionen når hushållen redan i mars eller april, är man helt plötsligt emot det. Hur vill oppositionen egentligen ha det? Ska hushållen under denna exceptionella tid ha ett stöd eller inte? Den frågan får ni kanske gå till er kammare och själva resonera om och sedan komma tillbaka och säga hur ni vill ha det.

När det kommer till kärnkraften har det pratats en del om huruvida den nedläggning av kärnkraft som marknaden gjorde på marknadsmässiga grunder skulle ha påverkat dagens priser. Jag konstaterar att det finns olika forskningsrapporter. Sweco konstaterade för ett tag sedan att det inte hade inneburit någon nämnvärd prisändring eller påverkan. Nu har det kommit en annan rapport som säger något annat.

Jag förstår att det är svårt att räkna på dessa saker. Men en sak kan vi ändå konstatera – det är fakta – och det är att varenda gång som vi har sett en forskningsrapport som i förväg pekat på vad kärnkraften kommer att kosta har man konsekvent räknat med ungefär hälften eller en tredjedel av vad kärnkraften i verkligheten faktiskt kostar att få på plats. Det såg vi i Finland, och deras nya reaktor kommer att innebära två till tre gånger högre priser på el än el från svensk vindkraft.

Den nya reaktorn i Flamanville i Frankrike med alla nya säkerhetskrav levererar el som är upp till sju gånger dyrare än el från svensk vindkraft.

Samma forskningsrapporter tenderar också att visa att svensk vindkraft är jättedyr. Men när den väl är på plats ser vi att den faktiskt är jättebillig.

Jag tror att det någonstans är bra att veta att there is no free lunch – det finns inga gratisluncher. Om man ska satsa på den dyraste lösningen kommer någon att behöva betala för den. Vem har ni tänkt ska betala för detta? Ska de svenska hushållen betala högre priser bara för att ni – om det är ideologiskt eller någonting annat – älskar kärnkraften per se?

Kärnkraften har en kapacitet att leverera mycket el – absolut – och den är planerbar. Men den är jättedyr, och denna kostnad måste tas av någon. Kärnkraften är inte heller någon lösning här och nu, för det tar decennier att få den på plats. Vindkraften kan man få på plats snabbt, och den levererar mycket el och är billig. Men den är inte planerbar.

På 1980-talet trodde man att det enda sättet att flytta musik var att ha kassetband i Sony Walkman. Mycket har hänt sedan dess. För er som inte har upptäckt det är det samma sak på energimarknaden. Numera kan man lagra energi i bränslen, till exempel vätgas, för att kunna använda den och få planerbarhet i vindkraften. På det sättet skapas möjligheter för mycket el på plats snabbt och billigt för hushållen och Sveriges konkurrenskraft. (Applåder)

Anf. 11 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Detta var något av det mest arroganta jag har hört på länge i denna kammare. Det var arrogant mot dem som nu har problem att betala sina elräkningar och arrogant mot dem som förstår någonting om energipolitik. Att vi har en ny energiminister som påstår att vindkraften kommer

att bli jättebillig och att kärnkraften är jättedyr är faktiskt under all kritik. Jag ska inte gå in längre i den debatten, men jag är förvånad.

Jag har två korta frågor till ministern. Den ena är: Varför kan inte alla kompenseras när man nu lägger fram ett förslag för att kompensera hushållen? Varför vill man inte kompensera pensionärer likaväl som man kompenserar socialdemokratiska statsråd som bor i villa?

Vindkraft kommer att lösa framtidens energiförsörjning, säger energiministern. Min andra fråga är då: Menar ministern på allvar att vindkraften själv kommer att lösa alla de utmaningar som vi nu har med att fördubbla elen inför 2040 och få ned hushållens priser?

Anf. 12 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Elisabeth Svantesson för frågan.

Låt mig bara säga att Sveriges framtida energilösning inte är någon quickfix. Det är inte bara kärnkraften eller bara vindkraften som är lösningen.

I går lanserade jag och regeringen en hel elektrifieringsstrategi som tar ett helhetsgrepp om framtidens energisystem. Det handlar om produktionen, elnätscapaciteten, smarta elnätssystem, flexibilitet, fjärrvärmestrategi, att få stödtjänster i systemet och värdera upp dem och mycket mer. Det är ingen quickfix. Till skillnad från er har vi en lösning på detta.

När det kommer till stödet till hushållen tycker vi att det är rimligt att de hushåll som har haft de största kostnadsökningarna ska få del av stödet. Till skillnad från den lösning som Moderaterna framförde konstaterar jag att det mesta av pengarna med vår lösning inte försvinner till dem som har haft de absolut högsta inkomsterna och den högsta förbrukningen i de stora villorna med swimmingpool och inglasad veranda. De kan troligtvis betala för detta själva. Vår lösning når dit där den behövs.

Anf. 13 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att Socialdemokraterna är långt ifrån verkligheten när de inte ser att många människor, inte bara de som bor i villa, nu drabbas av höga priser. Men jag ska lämna detta eftersom vi har olika åsikter om just detta. Jag är ändå glad att det nu kommer ett stöd, även om jag vill se det på ett annat sätt.

Jag fick inget svar om vindkraften. Ministern har ändå varit ute och sagt att den kommer att vara lösningen för framtida energiförbrukning. Jag ser många fördelar med vindkraft, men jag ser också stora problem. Det är alltså inte alltid som det blåser. Det är en ganska viktig och väsentlig sak. Den skapar inte stabilitet i elnätet. Om man är energiminister ska man inte lura svenska folket utan säga som det är: Detta är en stor utmaning.

Hur menar ministern att vindkraften, som det står i Dagens Industri, kommer att lösa framtidens energiförsörjning? Menar energiministern detta på allvar? I så fall kommer vi att få återkomma till den här kammaren varje år under många år framöver och prata om de höga elpriserna. Energisystemet kommer inte att klaras med bara vindkraft. Det kommer att behövas kärnkraft. Det är inte någon quickfix, men det behövs kärnkraft.

Anf. 14 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Vi kan vara överens om att kärnkraften inte är någon quickfix. Det tar åtminstone 16 år i Finland att få upp en enda reaktor. Jag

Prot. 2021/22:65
4 februari

*Särskild debatt om
de höga elpriserna
i Sverige*

konstaterar att det nu utanför Sölvesborg planeras havsbaserad vindkraft som motsvarar två reaktorer och som ska vara på plats inom åtta år.

Det är helt korrekt att det inte alltid kommer att blåsa. Men till skillnad från hur det var på 1980-talet finns det faktiskt lösningar för att kunna lagra energi i bränsle och att ha stödsystem och stödtjänster och att kunna ha balanskraft i systemet. Det är skillnaden.

Däremot är jag inte emot kärnkraft. Vi har kärnkraft, och till skillnad från Tyskland ska vi absolut inte avveckla den i förtid. Många länder avundas vår situation. Jag tror inte att vindkraften är den enda vägen framåt. Jag tror att vindkraften kommer att spela en viktig roll. Vi kommer fortsatt att ha vattenkraften som ryggrad för svensk elproduktion. Vi kommer att ha vindkraften, och vi kommer under överskådlig framtid att ha kärnkraften. Men om det ska bli ny kärnkraft måste någon betala för den. Och än så länge är det ingen som är beredd att göra det.

Anf. 15 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Socialdemokraterna har under sitt regeringsinnehav varit direkt beroende av Miljöpartiet, vilket har lett till att flera välfungerande kärnkraftsreaktorer har lagts ned, att skatter har införts som har slagit mot kraftvärmens konkurrenskraft och att arbetet med tillståndprocesser har varit saktfärdigt. Där kan vi se att även vattenkraften har varit under fortsatt hård press utan att något görs. De har alltså udden riktad mot reglerbar och planerbar kraftproduktion för att uteslutande satsa alla sina pengar på just väderberoende kraftproduktion.

Samtidigt saknas det i dag en bred energiöverenskommelse. Men inom oppositionen finns det en rätt så samlad bildad av vad som behöver göras.

Fru talman! Frågan är därför om Socialdemokraterna är beredda att göra upp om energipolitiken utan att ge Miljöpartiet inflytande eller om de kommer att fortsätta på den inslagna vägen.

Anf. 16 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Jag är uppväxt i Norrbotten, och det för med sig några saker – bland annat att man älskar vattenkraften, och det gör jag verkligen. Jag tror att den är en av de absolut viktigaste delarna i vår energiproduktion och att den kommer att vara det för extremt lång tid framöver.

När det gäller breda överenskommelser är det också en norrbottnisk inställning att överenskommelser faktiskt gäller. Vi har en bred energiöverenskommelse som många partier i den här kammaren har ställt sig bakom men senare har valt att lämna. Vad betyder överenskommelser med delar av oppositionen när de dagen efter kan vända sig om och gå därifrån? För mig som norrbottning är det ganska tydligt att ett handslag gäller, men uppenbarligen gäller det inte oppositionen.

Gör alltså upp internt i oppositionen! När ni är redo att göra en överenskommelse får vi prata om det, men än så länge verkar ni inte vara det.

Anf. 17 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det får statsrådet ta med berörda parter i så fall; Sverigedemokraterna har inte varit en del av den energiöverenskommelsen. Vi har inga problem med sådant utan gör gärna upp.

Ett problem som är återkommande är den politik som regeringen går fram med. Jag tycker inte att det imponerar alls med den lista man kommer med i elektrifieringsstrategin; man har slagit sönder vårt kraftsystem fullständigt och gjort det väderberoende. Det är ju inte den hantverkare som har misslyckats med att renovera huset och står med brister som man bör anlita för att lösa de brister som har uppstått – med samma medicin som har skapat bristerna från första början.

Detta handlar uteslutande om att ha en förståelse. Man kan absolut använda vätgas för att lagra energi, som statsrådet var inne på, men då åtgår det nästan fyra gånger så mycket energi för att göra den planerbar. Det skulle bryta mot målen som finns för energieffektivisering. Frågan är, fru talman: Förstår inte Socialdemokraterna vad problemet är med ett alltför väderberoende kraftsystem för Sverige som industrination?

Anf. 18 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Det finns en risk att man i den här kammaren får upprepa både sig själv och, ofta, det som forskningen säger.

På 80-talet trodde man att det enda sättet att få planerbar energi i södra Sverige var kärnkraften, och det stämde nog då. Men nu finns det helt andra system. Det finns flexibilitet och smarta nät, och vi har kraft- och fjärrvärmesystemen som kan hjälpa till att skapa just balans och stabilitet. Vi har lagring i bränsle – vätgas är ett exempel på det – som kan användas för att balansera systemet.

Jag säger inte att vi ska ha ett väderberoende elsystem. Det Socialdemokraterna och regeringen vill är att vi ska ha ett energisystem som är hållbart, och hållbarhet innebär inte bara ekologin och att energin är ren utan också att systemet faktiskt levererar hela tiden – året om och på alla årets dagar. Då måste man ha ett system på plats som faktiskt gör det, och där är det inte bara enkla, snabba energislag som avgör. Det är hela energisystemet som är grunden.

Anf. 19 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Regeringen har gått fram med ett bidrag till människors elräkningar, oavsett hur hög elräkningen har varit. En del verkar till och med tjäna på det uppkomna läget. Samtidigt förstår jag såklart det politiska behovet av de här åtgärderna, och jag förstår att regeringen gör så här. Gott så!

Den stora frågan är dock: Kan man vänta sig samma hjälp nästa vinter? Regeringen har nämligen inte lagt fram ett enda förslag – inte *en* krona – för att se till att detta inte händer hushållen igen. Ett stöd i linje med det Centerpartiet har lagt fram för energieffektivisering är ju långt mycket mindre kostsamt och hjälper otroligt mycket mer med att se till att detta inte sker igen. Kan Socialdemokraterna ställa sig bakom sådana förslag?

Anf. 20 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Rickard Nordin!

Vi är överens om att energieffektiviseringar är viktigt. Det är därför det fanns energieffektiviseringsåtgärder i den budget som regeringen – tekniskt sett den förra regeringen – lade fram i den här kammaren. Dem valde sedan de högerkonservativa i kammaren att ta bort. Huruvida de kommer tillbaka i framtida budgetar är för tidigt för mig att säga, men låt mig vara

tydlig med att energieffektivisering är en viktig del även i elektrifieringsstrategin för hur vi ska nå våra elektrifieringsmål.

Jag delar inte bilden att ingenting har hänt för att den här situationen inte ska upprepa sig. Svenska kraftnät presenterade en lång lista med åtgärder som på kort sikt ska öka elnätskapaciteten för att vi ska undvika denna situation nästa vinter. De jobbar väldigt hårt med den här listan redan nu och är på gång att leverera ett antal kortsiktiga åtgärder vid sidan av det långsiktiga arbetet. Det är flera åtgärder som kommer att göras.

Anf. 21 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Problemet med den förra regeringens budget var ju att det gällde stödåtgärder till flerbostadshus, alltså lägenheter – de som inte får en spänn av det regeringen nu levererar i stöd. De hushåll som har dåligt isolerade väggar och gamla värmelösningar skulle ha fått noll kronor i energieffektiviseringsstöd från regeringen, men det är ju de som behöver det. Det är där det skulle göra störst skillnad, såväl för elsystemet i dess helhet som för samhällsekonomin och det enskilda hushållet.

Det saknas helt lösningar på detta från regeringen. Man hänvisar till Svenska kraftnät, och ja, det finns en hel del att göra där. Men det kommer inte att i närheten räcka den dagen vi fortsätter med höga gaspriser. Kommer regeringen att lägga fram förslag för att hushållen ska kunna energieffektivisera under det kommande året?

Anf. 22 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Låt mig återkomma till det svar jag gav tidigare: Det är för tidigt för mig att stå i kammaren och säga vilken åtgärd som kommer att presenteras i kommande budgetar, men vi är överens om att energieffektivisering är en viktig del oavsett om det sker i flerbostadshus, villor eller till och med enklare industrier. Däremot ska jag säga att Svenska kraftnät redan gör en hel del av det arbetet och att jag faktiskt tror att de kommer att kunna påverka situationen till det bättre redan till nästa år.

Jag missade att svara på ledamotens första fråga i hans första replik. Nej, svenska hushåll kan inte räkna med att vi kommer med en till sådan här åtgärd. För hushållen kommer energieffektivisering, oavsett om den pröjsas av dem själva eller av staten, och att se över sina avtal fortsatt att vara det bästa sättet att hålla nere sina energikostnader. Det är verkligen min uppmaning och mitt medskick till svenska hushåll: Se över de möjligheterna!

Anf. 23 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman och statsrådet Farmanbar! Jag har försökt lära mig namnet för att inte uttala det galet.

Vi hade ett talesätt i skogen när jag jobbade med att köra skördare. Vi brukade säga: Rykande färskt virke finns på backen. Nu kan jag säga: Ett rykande färskt dokument kom ut i går, nämligen elektrifieringsstrategin. Jag kan tänka mig att ni kanske hade lite tur där, statsrådet, eftersom debatten drog ut på tiden. Jag ska givetvis erkänna att jag inte har hunnit läsa hela dokumentet, eftersom det kom ut i går, men jag försökte läsa igenom den kortare versionen.

Det jag saknar i den versionen – det kan finnas i det långa dokumentet, som jag precis som jag sa inte har hunnit läsa – är bitarna att det som förhindrar förnybarhetsbyggnationen är försvaret samt hur man ska komma till rätta med de kommunala veton som handlar om att kommunerna inte får tillräckligt av de värden som skapas ute i kommunerna. Ni skriver lite grann om att underlätta elektrifiering eller något sådant, statsrådet, men finns det något svar på detta?

Anf. 24 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Låt mig börja med det sista som Birger Lahti tog upp, nämligen incitamenten till kommunerna.

Det finns ett avsnitt i elektrifieringsstrategin om att utreda hur man kan hitta bra incitament för de kommuner som ställer upp med till exempel vindkraft och förnybara energikällor. Det kommer att vara väldigt viktigt att fortsätta jobba med detta. Vi tog nyligen emot en utredning om avskaffandet av det kommunala vetot. Utredningen föreslår inte detta, men just det ärendet bereds nu i Regeringskansliet. Jag får alltså återkomma längre fram med hur vi ställer oss till det. När det däremot gäller en incitamentsmodell för kommunerna är vi nog överens om att det kommer att behövas.

När det gäller Försvarmakten, miljöprovningar och annat som kan göra det svårt för vindkraft till havs är det ett arbete som pågår. Vi måste nämligen se till att just röja hindren – vilket jag också tror är ordagrant det begrepp som används i elektrifieringsstrategin.

Anf. 25 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag citerar lite grann: ”Incitament ska stärkas för kommuner att tillåta etablering av vindkraft.” Betyder det i stort sett det som jag är ute efter, nämligen att det måste finnas incitament som är ekonomiska?

Det är ju oftast svaga kommuner som har de här etableringarna. Jag förstår att det kommunala vetot inte kommer att slopas; den majoriteten finns inte i riksdagen. Jag brukar själv räkna på hur mycket ett öre per kilowattimme skulle betyda för en kommun, för de får ingenting. Markintrångsersättningen är helt okej, men den kommun i vilken etableringen sker får inte så mycket förutom arbetstillfällena.

Kan incitament betyda ungefär det som jag antyder?

Anf. 26 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi skapar acceptans för nya energislag.

Vi sitter alla i samma båt. Vårt land ska ta sig framåt och fortsätta att vara ledande och ha låga elpriser för att ha god konkurrenskraft. För att detta ska finnas måste det finnas acceptans för att bygga de energislag som vi behöver.

Jag har stor förståelse för folk och kommuner som kan bli irriterade på att det låter från till exempel vindkraftverk eller på att de inte är estetiskt tilltalande. Men om vi kan skapa en bra incitamentsmodell – en ekonomisk eller finansiell variant, som Birger Lahti nämnde, eller av något annat slag – tror jag att vi tillsammans kan se att vi drar mer och mer åt samma håll.

Anf. 27 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Regeringen pratar gärna om att vi ska ha en politik som gör att Sverige håller ihop, men med regeringens bidragsförslag lyckas man ställa olika grupper mot varandra. Det är i mina ögon lite snurrigt att ge bidrag för att folk ska ha råd att betala skatten. Detta är ett bidrag som staten lägger 7 miljarder kronor på.

Man ska komma ihåg att staten via Svenska kraftnät drog in 21 miljarder förra året på de så kallade flaskhalsintäkterna. Dessutom rapporterade det statliga bolaget Vattenfall i går om en supervinst på 48 miljarder och föreslog en utdelning till statskassan på 23,4 miljarder.

Med detta i bakhuvudet är det många med mig som undrar varför det tar emot för regeringen att sänka energiskatten för alla. Problemet med höga elpriser kommer ju inte att vara åtgärdat under de kommande åren.

Anf. 28 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Elkompensationsstödet har ju, som en exceptionell åtgärd i en exceptionell tid, byggts upp för att nå dem som har haft de största ökningarna. Där har vi satt ett tak, till skillnad från vad som gäller för till exempel den skattemodell som Camilla Brodin var inne på. De som redan har det gott ställt behöver inte få mer av det här stödet. Därför finns det ett tak på 2 000 kilowattimmar, vilket motsvarar en normalstor villa.

Därför finns det också ett golv, för det är inte i lägenheterna som de största förbrukningsökningarna har skett, även om jag har full förståelse för att priserna har ökat även för dem i lägenheter. Vi har gjort väldigt mycket också för målgrupper som bor i lägenhet. I den budget som den här kammaren antog med en smärre justering finns det ökade pensioner, ökat bostadstillägg, ökat pensionstillägg och väldigt mycket annat som är riktat just till dessa hushåll.

Det här stödet är riktat till dem som faktiskt har haft de största ökningarna. Det handlar om ensamstående hus, parhus, radhus och villor, som också är uppvärmda.

Anf. 29 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som verkligen visar att man inte har förstått hur det här bidragsförslaget slår. Människor kan faktiskt gå plus trots att de har haft en högre förbrukning.

Det är tydligt att den förda energipolitiken har varit skadlig för Sverige och bidragit till de höga elpriserna. Om vi ska klara klimatomställningen och få stabilitet och leveranssäkerhet i vårt elsystem behövs det en tydlig plan och en tydlig politisk vilja.

Regeringen har aktivt bidragit till nedläggningen av reaktorer och därmed också påverkat marknaden. Har den senaste tidens händelseutveckling möjligtvis fått regeringen på bättre tankar när det gäller att ompröva energimålet från 100 procent förnybart till 100 procent fossilfritt? Vi ser att detta är det mest kostnadseffektiva när man i framtiden har ett elsystem som inkluderar både kärnkraft, vattenkraft och vindkraft. Detta skulle vara en politisk viljeinriktning för att klara klimatmålen och även få ned elpriserna.

Anf. 30 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Jag vill lägga fram några fakta som är värda att nämna.

Den målsättning om 100 procent förnybart som denna kammare har antagit är just en målsättning. Det finns inget stoppdatum. Skulle det enligt en överenskommelse vara så att några av våra befintliga kärnkraftverk faktiskt klarar längre tid än så finns det ingenting i det beslutet som hindrar dem från att fortsätta.

Jag har varit väldigt tydlig i alla intervjuer med att jag är väldigt mån om våra befintliga kärnkraftverk. De ska inte läggas ned i förtid, och vi ska inte göra som Tyskland. Om det däremot är så att de börjar bli så otroligt dyra att någon måste pröja för att underhålla dem – så att det kanske blir dyrare för elkonsumenterna att köpa el från dem på grund av de höga elkostnaderna – får ägarna ta ansvar för det och se hur de vill göra.

Någonstans måste man ändå titta ut i verkligheten och se att vi lever i en tid då Europa genomgår sin största elpriskris någonsin. I den här exceptionella situationen har Sverige fortfarande haft låga priser, även om de varit för höga. Att Sverige skulle ha sämre energipolitik än någon annan stämmer helt enkelt inte.

Anf. 31 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag tackar statsrådet för det första inlägget.

För att vara en form av kompensation, eller elbidrag, till hushållen är träffsäkerheten trots allt ganska usel när det gäller att träffa de hushåll som kanske är värst drabbade. Visserligen har vi stora hushåll och villor som har haft en exceptionell höjning, men de som är värst drabbade – ungdomar, pensionärer, ensamstående och företagare – och som verkligen har drabbats av de höga elpriserna får ju inte ta del av det här elbidraget. Det är trots allt 3 miljoner hushåll som inte kommer att få ta del av det.

Hur ser statsrådet på framtiden? Den elkris som vi nu genomgår – och de höga elpriserna – är ju ingenting som är här och nu, utan detta kommer att fortsätta under lång tid framöver. Kommer regeringen att återkomma med den här typen av bidrag gång på gång?

Anf. 32 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Det korta svaret är nej – regeringen kommer inte att återkomma med en sådan här exceptionell åtgärd. Vi har massor med andra åtgärder som nu pågår för att denna situation inte ska inträffa igen. Jag säger inte att det kommer att bli lätt; detta kommer att fortsätta vara en utmaning i hela Europa, som har ett osunt beroende av fossil gas. Detta beroende måste brytas, och vi måste bidra till att bryta det.

Låt mig påminna kammaren om att det är många pensionärer som faktiskt bor i hus runt om i landet; det är inte så att pensionärer uteslutande bor i lägenheter.

Detta stöd träffar dem som har haft de största ökningarna av förbrukning och därmed också de största kostnadsökningarna. Jag medger att vi hade kunnat skraddarsy det i detalj för att få millimeterrättvisa. Då hade stödet dock inte kommit redan den här månaden, eller i mars eller april, utan då hade det kommit avsevärt mycket senare – kanske till och med nästa år. Detta hade inte hjälpt någon.

Anf. 33 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

De som sitter hemma och vänder på varje krona hade nog gärna sett att pengarna kom även om de kom lite senare.

Jag håller med statsrådet – det är klart att tillförseln av rysk gas har påverkat elpriserna. Det är dock inte hela sanningen. Sverige har ju stängt ned kärnkraftsreaktorer i södra delen av landet som hade kunnat skapa konkurrenskraftiga priser till hushållen där och som dessutom hade kunnat mota klimatpåverkan på kontinenten. Så hade vi kunnat ge Sverige ekonomiska möjligheter och dessutom kunnat göra klimatnytta.

Man måste titta på hela sanningen och inte bara säga att det beror på den ryska gasen. Det är också politiska beslut som har sett till att vi har hamnat i den situationen, och där har de rödgröna ett väldigt stort ansvar.

Anf. 34 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! När kärnkraftverken läggs ned av marknaden är det, återigen, av lönsamhetsskäl. Lönsamhetsskäl betyder att det hade varit dyrare att sälja elen om de hade behövt underhållas. Detta är vad lönsamhetsskäl betyder.

Vem hade betalat för och varit glad över att ha permanent höjda elpriser, vilket det hade varit risk för om den här kammaren och regeringen genom politiska beslut hade tvingat ägarna att underhålla de reaktorerna? Jag tror inte att de som ser de höga priserna i dag hade varit gladare över att ha dem permanent. Låt oss hålla i detta!

Jag håller med Arman Teimouri om att det inte bara handlar om det ryska agerandet. Som jag var inne på i mitt första anförande handlar det om en lång rad åtgärder som har med både vindsituationen, vattensituation och annat att göra. Men det ryska agerandet har varit den faktor som har påverkat priserna absolut mest.

Anf. 35 ELISABETH SVANTESSON (M):

Fru talman! Jag kan hålla med energiministern om en sak: Det finns inga quickfixar framöver. Däremot gick det väldigt snabbt att lägga ned fyra kärnkraftsreaktorer. Jag tycker att det sorgligt att ingen i den här kammaren vill ta något som helst ansvar för att det har påverkat priserna den här vintern. Då har man nämligen också väldigt svårt att se vad man ska göra rätt framåt.

Fram till 2040 beräknas vi behöva dubbelt så mycket el som nu. Det kan bli ännu mer. Det handlar om elektrifiering, det handlar om investeringar och det handlar att hushållen ska klara sin elkonsument. För att se till det behövs en mängd viktiga politiska förslag. Det handlar till stor del om kärnkraft. Men låt mig först börja med att ge energiministern ett litet tips och ett medskick: Sluta jaga småskalig vattenkraft! Låt den finnas kvar – många bäckar små.

Kärnkraften kommer att vara en viktig del av framtidens energimarknad. Ministrar raljerar över att det inte finns någon marknad. Men regeringen är alltså beredd att subventionera havsbaserad vindkraft samtidigt som man pratar om att marknaden för kärnkraft inte fungerar.

Jag ska vara tydlig. Man måste till att börja med ge rätt spelregler:

- ändra prissättningen för effektstabilitet
- ändra lagstiftningen så att det går att bygga kärnkraft på fler ställen
- förkorta tillståndprocesserna
- ge en signal till marknaden om att vi ser att kärnkraft behövs för framtiden.

Vem vill investera i kärnkraft när vi har en regering som absolut inte vill ha kärnkraft?

Fru talman! Det finns en mängd saker som behöver göras. Jag hinner inte nämna alla nu.

Jag vill säga tack till Kristdemokraterna för att ni har lyft upp den här debatten, som är otroligt viktig. Men för att vi ska slippa stå här nästa år igen och året efter det måste kärnkraften bli en del av framtidens energiförsörjning. Det behöver inte bli jättedyrt, som den nye ministern hävdar.

Anf. 36 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Elisabeth Svantesson hävdar att ny kärnkraft inte behöver bli jättedyr. Så kanske det är. Som jag sa tidigare finns det många rapporter där man hävdar det. Men jag gillar verkligheten. Som entreprenör och företagare i grunden gillar jag att räkna på pengarna som det kommer att handla om i verkligheten och inte som någon har räknat i Excel. När Finland byggde sin reaktor tog det 16 år, och den levererar tre till fyra gånger dyrare el än svenska vindkraftverk gör. Flamanvilles nya reaktor i Frankrike levererar uppåt sju gånger dyrare el. Vem ska betala för det?

Moderaterna pratar om nya kärnkraftverk; någon måste betala för det. Ni har inte en enda krona i er budget för det. Har ni tänkt att någon annan ska betala? Ska elkonsumenter stå för de permanent fördyrade kostnaderna för en sådan dyr lösning? Det vore bra att få veta.

Anf. 37 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan.

Jag nämnde flera saker. Till att börja med måste vi ändra förutsättningarna för kärnkraften i Sverige. Det handlar till exempel om prissättningen. Man borde få betalt för den effekt man faktiskt klarar av att producera och leverera in i systemet. Kärnkraft är stabilt, rent och hållbart, och man borde få betalt för det.

Jag raljerar kanske lite med ministern, men ministern säger att det är jättebilligt med vindkraft och jättedyrt med kärnkraft. Det är inte sant. Det vi behöver framöver handlar inte bara om prissättning – jag är övertygad om att vi kan få bra priser med hjälp av kärnkraft – utan också om stabilitet i systemet. Därför var min första fråga i förra replikskiftet med statsrådet om man på allvar tror att vindkraften klarar av detta. Ska vindkraften vara den enda möjliga faktorn i systemet?

Jag är inte kärnfysiker; jag är nationalekonom. Men man behöver inte läsa särskilt många rapporter för att förstå att det inte kommer att fungera att bygga hela Sveriges framtida elförsörjning på vindkraft.

Prot. 2021/22:65
4 februari

*Särskild debatt om
de höga elpriserna
i Sverige*

Anf. 38 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:
Fru talman! Jag återkommer till den frågan.

Elisabeth Svantesson säger att det inte behöver bli jättedyrt med kärnkraft. Nej, det behöver det kanske inte bli. Men verkligheten har visat varenda gång att det har blivit jättedyrt. Jag undrar vem som ska betala för det. Ska skattebetalarna betala för det? Det finns nämligen inga pengar för det i er budget. Ska elkonsumenterna betala för det genom permanent fördyrade elpriser?

Jag är den förste som ställer mig upp och säger att jag gillar planerbar el. Jag tycker att vårt elsystem ska vara stabilt. Medan Moderaterna pratar om kärnkraften och har låst sig fast vid den lösningen lanserade jag i går en elektrifieringsstrategi som tar ett helhetsgrepp med flexibilitet i systemet, med stödtjänster, med smarta nät, med kraft-, effekt- och fjärrvärme, med vindkraft och med vattenkraft. Det är på det sättet vi tar oss framåt, i stället för att låsa oss vid en enda ofinansierad detalj, som Moderaterna gör.

Anf. 39 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Man skulle önska en lite hederligare debatt här. Det är uppenbart att politiken inte ger kärnkraften bra förutsättningar. Om politiken skulle ge bättre förutsättningar skulle vi till exempel kunna säga att det som Vattenfall gör i Estland vill vi att de gör i Sverige.

Jag tror på de små modulära reaktorerna. Jag tror på mer pengar till forskning. Det har vi haft i vår budget i många år. Vi måste premiera till exempel forskning om kärnkraft, så att vi kan se det framöver.

Kärnkraften är för dyr, hävdar både statsministern och energiministern. Men låt mig tala om vad som är för dyrt. Det är för dyrt för svenska folket att låta Sverige styras av Socialdemokraterna fyra år till. Då kommer vi att stå här år efter år och konstatera att elen är dyr och att det beror på att man har lagt ned kärnkraften och inte har velat satsa på ny. Det är för dyrt.

Det är en märklig diskussion som energiministern nu för. Man subventionerar gärna havsbaserad vindkraft men gör allt för att slå ned på kärnkraften. Vi kommer att behöva vindkraft och kärnkraft för att klara den utmaning som Sverige står inför.

Anf. 40 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag vill först välkomna att Moderaterna sällar sig till oss som värnar småskalig vattenkraft. Därför ställer jag direkt frågan om man också kan ställa sig bakom Centerpartiets utskottsinitiativ i civilutskottet om att stoppa prövningarna av dem innan det finns en ny lagstiftning på plats.

Jag lyssnar på Elisabeth Svantesson och läser också på Moderaternas hemsida att man värnar all fossilfri kraft. Elisabeth avslutade med att säga att vi behöver både vindkraft och kärnkraft. Hur kommer det sig då att man runt om i Sverige gång på gång säger nej till ny vindkraft? I Västsverige, som jag kommer från, har vi projekt som kan ge långt mycket större kraft än de nedlagda reaktorerna. Det säger Moderaterna nej till. I Stockholm säger man nej, och i Kävlinge säger man nej och photoshoppa bilder.

Hur ska vi få fram kraften om Moderaterna hela tiden säger nej till åtminstone en del av den? Vad har Elisabeth Svantesson att säga till sina partikamrater i Västsverige?

Anf. 41 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Tack, Rickard Nordin, för frågorna!

Jag vet ingenting om ert utskottsinitiativ, men vi och vår partiledare har också sagt att vi tycker att regeringen ska pausa jakten på småskalig vattenkraft. Många bäckar små är som sagt viktiga. Men jag får återkomma till utskottsinitiativet, eftersom jag inte sitter i det utskottet.

Vad gäller frågan om vindkraften och det kommunala vetot trodde jag att Centerpartiet tyckte att beslut ska fattas så nära människor som möjligt. Det tycker jag. Kommuner ska ha det avgörande och slutliga svaret på det här.

Det är inte sant att moderata kommuner överallt stoppar vindkraftverk. Det är bara att kolla på hur det ser ut exempelvis nere i Skåne. Där har stora berörda kommuner sagt ja till havsbaserad vindkraft. Det som Rickard Nordin säger är alltså inte sant.

Jag tycker som sagt att besluten ska fattas nära människor, och det är i kommunerna.

Anf. 42 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Då ser vi fram emot Moderaternas stöd till småskalig vattenkraft.

Det jag säger är sant. Moderaterna säger nej i Stockholms län, på västkusten, i Bohuslän och i Kävlinge, där man photoshoppa bilder. Det här är sant, och det går inte att komma ifrån det.

Jag tycker att det är rimligt att ha kvar det kommunala vetot. Men då undrar jag, Elisabeth Svantesson: Hur ska all den här kraften komma till? Vad vill Moderaterna göra för att öka den lokala acceptansen? Är ni beredda att titta på att regionalisera fastighetsskatten så att det här blir mer lönsamt? Är ni beredda på att titta på ersättningar till dem som berörs? Hur ska Moderaterna få fram den vindkraft som de säger sig vilja ha när lokala moderata politiker ser till att den stoppas? Vilken lösning har Moderaterna på nationell nivå på detta problem?

Anf. 43 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att jag under mina minuter var tydlig med att vi först och främst bör satsa på kärnkraft. Det är där skiljelinjen går mellan mig och Rickard Nordin. Jag tycker fortfarande att kommunerna ska ha kvar sitt veto.

Det är intressant att attack är bästa försvar. Rickard Nordin och Centerpartiet har varit med och fattat besluten om de fyra nedlagda kärnkraftsreaktorerna. Det har påverkat och påverkar just nu svensk elförsörjning, och det påverkar även svenska hushåll. Jag tycker att Rickard Nordin och Centerpartiet ska ta sitt ansvar för det. Det vill inget av ansvariga partier här i kammaren göra, vilket jag tycker är sorgligt.

Vindkraft kommer att behövas. Men kommunerna måste kunna säga nej. Det är de som finns nära människor. Centerpartiet behöver dock tänka om vad gäller kärnkraften, Rickard Nordin. Om vi ska klara av utvecklingen och elektrifieringen finns framtiden i ny teknik i kärnkraften.

Anf. 44 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Ledamoten Svantesson! Jag reagerade på några saker. Ledamoten sa att regeringen har lagt ned fyra reaktorer, och de sista var Ring-

hals. Jag förvånas över att man upprepar något som till slut till och med verkar bli en sanning. Men sanningen är att när Elisabeth Svantessons parti satt i regeringen 2013 betalade våra reaktorer över 4 miljarder i skatt för termisk effekt. Denna skatt togs bort 2016. Pådrivna av att med politiska medel ha kvar de återstående två reaktorerna sås det att de stängdes av ekonomiska skäl. Ägarna själva har sagt att det inte var hållbart.

Vad säger du om att det fanns en skatt när ni regerade? Den togs bort 2016. Fortfarande hävdar ni något annat. Är det diskussionen om ”förnybart” eller ”fossilfritt” som ligger bakom och om bara detta varit på plats hade man gladeligen investerat?

Anf. 45 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag hoppas att jag förstod frågan.

Jag tänker så här: Ibland låter det som att energipolitik inte spelar någon roll. Man säger att det är marknaden som bestämmer. Men jo, energipolitik spelar roll. Vi har alla under våra år och decennier här i kammaren fattat bra och sämre beslut. Nu ser vi dock ett ökat behov av el. Fram till 2040 ska vi fördubbla tillgången. Hur tänker vi att den ska komma till? Vi måste underlätta för kärnkraften och se till att den marknaden också kan fungera.

Det är politiska beslut som har gjort att marknaden inte fungerar. Energipolitik kan alltså påverka marknaden. Den påverkar vindkraftsmarknaden. Den påverkar kärnkraften. Hela marknaden påverkas av energipolitiken. Energipolitiken och marknaden hänger ihop.

När vi i överenskommelsen – som nog är det som ledamoten tänker på – såg till att rädda de reaktorer som fanns kvar gjorde vi det genom beslutet om skatten. Det ska dock ses i ljuset av vad som hände då. Till skillnad från många andra partier ser vi på vad som händer just nu.

Anf. 46 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack för svaret, ledamoten Svantesson! Det jag vill framhäva är diskussionen om att man har stängt reaktorerna med politiska medel. Vi är eniga om vad som hände genom överenskommelsen. Där var mitt parti inte med, men jag har följt frågan och vet vad som hände. Det jag menar är att ni hade kvar skatten när ni regerade. Skatten togs bort för att underlätta för de kvarvarande reaktorerna. Sedan fattades av ekonomiska skäl beslut om att de var för gamla och att investeringar inte skulle bära sig. Ändå hävdar ni hela tiden att det är politiska beslut som har stängt reaktorerna. Det stämmer alltså inte.

Man talar om huruvida det ska vara ”förnybart” eller ”fossilfritt” och att investeringarna skulle rulla in. Jag har inga problem med att ordet ändras, men jag skulle vilja se dessa investeringar vallfärda till reaktorerna genom att man ändrar ordet!

Anf. 47 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt med ord. ”Fossilfritt” och ”förnybart” är två lite olika ord, och vi ställer oss bakom det fossilfria.

För två år sedan, den 22 januari 2020, fattade riksdagen ett beslut. 175 mot 174 beslutade sig för att inte gå vidare och rädda Ringhals. Du får gärna backa tillbaka många år i tiden, Birger Lahti, men för två år sedan

var du med och sa ja till att de här skulle läggas ned. Detta har påverkat elpriserna och vår elförsörjning.

Prot. 2021/22:65
4 februari

Anf. 48 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Moderaterna är ett parti som tar seriöst på säkerhetspolitik. Det hör samman med energipolitik, och därför har jag en fråga om det.

DN rapporterade för en vecka sedan att statliga Vattenfall fortsätter att importera ryskt kärnbränsle. Det sker mitt under den kanske mest säkerhetspolitiskt kritiska situation med ryska aggressioner vi har haft på år och dagar i Europa. Under ganska lång tid har vi i Sverige varit beroende av ryskt uran. Jag tänkte höra med Elisabeth Svantesson om hon skulle vilja hänga på Miljöpartiet för att stoppa importen av ryskt uran.

Anf. 49 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att man ska vara ärlig i kammaren, och det ska jag vara. Jag har inte sett den här nyheten. Det borde jag säkert ha gjort, speciellt inför denna debatt. Jag ska läsa artikeln och fundera på svaret. Sedan kan jag höra av mig till ledamoten när jag har ett svar att ge.

Anf. 50 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Skälet till att jag frågade var bland annat för att Moderaterna brukar vara väldigt snabba med att varna för rysk gas, en varning jag instämmer i. Tyvärr har moderater på europeisk nivå svängt i fråga om rysk gas.

Jag har en följdfråga. Vi är inte bara beroende av ryskt uran, utan i världen stärker nu Ryssland och Kina sin roll som ledare inom kärnkraftsteknik. Ryssland försöker just nu ta sig in på energimarknaderna i Belarus, Ungern, Tjeckien, Bulgarien och Slovakien. Man använder sitt statligt kontrollerade bolag Rosatom för att ta sig in på dessa marknader för att skapa ett energiberoende hos andra länder. Detta kan man sedan använda i sin maktpolitiska agenda. Det här är ett säkerhetsproblem.

Är Moderaterna villiga att stoppa rysk och kinesisk energiteknik för kärnkraftverk i Sverige?

Anf. 51 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Fru talman! Låt mig först rätta något. Moderaterna har varken i Europaparlamentet eller här i Sverige röstat för naturgas, till exempel när det handlat om taxonomin. Det har vi röstat mot i parlamentet. Även här är vi helt överens med regeringen om att det inte är en bra väg att gå. Det vill jag ha sagt, för det är viktigt.

Jag delar inte alltid Lorentz Tovatts synpunkter, men här delar jag synen på faran och risken med att bli beroende av såväl kinesisk som rysk teknik, kärnbränsle och annat.

Den glada nyheten i dag handlar om Northvolts satsning på batterier. Där är det också viktigt att se på hur de ska kunna få fram alla de delar som de behöver till batterierna. Vi tycker att mer ska hämtas i Sverige. Jag vet att vi inte alltid delar samma synsätt om att gruvnäringen i Sverige måste bistå Northvolt. Det ska inte bara fattiga länder i Afrika göra.

*Särskild debatt om
de höga elpriserna
i Sverige*

Jag tror att vi kan enas om oron över kinesers och ryssars makt över vårt energisystem. Det vore bra om hela riksdagen kunde enas om detta.

Anf. 52 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Vi hade för nästan exakt ett år sedan en särskild debatt om Sveriges elförsörjning och höga elpriser. Vi kan här i dag återigen diskutera elpriser.

Visst kan det finnas förslag som kortsiktigt lindrar. Men det är åtgärder på lång sikt som inte försätter oss i samma situation igen som är angeläget. Det är en omläggning av energipolitiken som måste till för att säkerställa att vi inte återkommande hamnar i sådana här situationer och att det inte blir en årlig debatt som vi ska ha i Sveriges riksdag.

Sverigedemokraternas ingång i energipolitiken är att vi bland annat behöver ersätta dagens mål om att det ska vara 100 procent förnybart med att det ska vara 100 procent fossilfri elproduktion för att tydligt markera att kärnkraften har en given plats i den svenska elförsörjningen och även ta bort de regulatoriska hinder som finns för den.

Vi behöver delta i utvecklingen av nästa generations kärnkraft med små modulära reaktorer i Sverige i stället för att statligt ägda Vattenfall ska behöva göra detta utomlands. Kapaciteten i elnäten behöver byggas ut i snabbare takt. Där är regeringens ambitioner för att korta handläggnings-tiderna för låga och för saktfärdiga.

Vi behöver stärka konkurrenskraften för kraft- och fjärrvärmes. De är viktiga för kraftbalansen och för att avlasta behovet av el i städerna. Vi behöver säkerställa att vattenkraften inte i onödan rivs ut när man inför moderna miljötillstånd med den nationella planen. Den småskaliga vattenkraften är viktig för effektbalansen i södra Sverige.

Det behövs tydliga och konkreta mål för leveranssäkerheten som politiken ska styra mot, vilket riksdagen sedan tidigare har beslutat om men regeringen har förhållat. Ska vi i Sverige lyckas med en elektrifiering för att kunna bli fossilfria måste vi ha tillgång till el under årets alla timmar och till rimliga priser. Då får inte heller våra kraftsystem vara beroende av vädret.

Anf. 53 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Tack, Mattias Bäckström Johansson, för inlägget!

Åtgärder behövs på lång sikt. Det är vi överens om. Det är just därför regeringen i går presenterade ett helhetsgrepp för elektrifieringsstrategin för Sverige. Det är jag väldigt stolt över.

Jag ser att det finns mycket av det som har beröringar till de flesta partier i kammaren och som man kan vara överens om. Däremot hör jag Mattias Bäckström Johansson säga att vi behöver ta bort de regulatoriska hindren för kärnkraften. Jag undrar vilka han menar.

Menar han säkerhetskraven som nu alla i Europa är överens om? Är det de regulatoriska hindren? Är det att man ska få bygga? Jag vet att man får bygga. Vi har tre siter där staten till 100 procent har bekostat transmissionsnäten som redan är framdragna där man kan bygga, men inte en enda bygger.

Vilka regulatoriska hinder är det som Mattias Bäckström tänker på? Är det att skattebetalarna ska betala för detta?

Anf. 54 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det största hindret är det faktum att man i lag förbjuder att det ska byggas i 287 av 290 kommuner. Det går inte att kalla det för en fri marknad. Det är det yttersta beviset att man inte låter operatörer själva titta på de platser där det finns möjlighet att bygga.

Det rimliga är att man har möjligheten att bygga där det finns möjlighet att ha närhet eller anslutning till stamnätet för att kunna få ut elen eller att det byggs där elen behövs. Det möjliggörs inte när det är förbjudet i 287 av 290 kommuner.

Dessutom kontrollerar staten via Vattenfall 70 procent av marknaden för kärnkraft för de tio reaktorer som får byggas i Sverige. Där har statsrådets egen regering uttryckligen sagt i tidigare budgetpropositioner att Vattenfall inte ska bygga ersättningsreaktorer i Sverige. Man har beordrat dem att avbryta arbetet med ersättningsreaktorer, där man kontrollerar 70 procent av marknaden.

I kombination med de övriga åtgärderna finns inte förutsättningarna för ny kärnkraft i Sverige. Det finns en stor politisk risk.

Anf. 55 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Sverigedemokraterna vill att det ska byggas en reaktor i varje kommun i Sverige. Jag undrar hur acceptansen för det är bland människor. Det finns de som tycker att vindkraften låter eller inte är estetiskt tilltalande. Jag undrar om de är väldigt nöjda med att det finns en kärnreaktor alldeles runt hörnet.

I dag har vi tre siter där det är fullt möjligt att bygga. Det är de siter som återstår. Ni brukar klaga på att det har lagts ned där. Där kan man bygga. Det finns redan transmissionsnät framdragna, som till 100 procent är betalda av staten, som oppositionen nu klagat på subventioneras för vindkraften. Ändå är det inte en enda som har lyft på plånboken och sagt att de är beredda att betala och bygga där. Det är för att kärnkraften inte är lönsam.

Det är trots att målsättningen 100 procent förnybart till 2045 inte innebär ett stoppdatum. Det innebär inte att man den 1 januari 2045 kommer att stänga av reaktorerna, utan de som finns och fungerar kan fortsätta efter det. Det här är en målsättning. Trots det är det ingen som investerar.

Anf. 56 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Till skillnad från till exempel gällande vindkraftsparker kan vi se på de platser där vi har byggt kärnkraft i Sverige att det finns ett stort stöd för anläggningar i de kommunerna. Det är till skillnad mot där man kanske ofta bygger vindkraftsparker och där det inte finns en acceptans lokalt.

Jag är helt övertygad om att människor, framför allt med de elpriser de har fått uppleva och när de börjar förstå vad regeringens energipolitik har lett till, tycker att vi inte kan hålla på så här.

Det är lite märkligt att man känner sig nödgad att förbjuda att kärnkraften får byggas i 287 av landets 290 kommuner. Det man höll på med alldeles nyss var att man ville tvinga på kommuner vindkraft genom att försöka slopa det kommunala vetot.

Det handlade om att begränsa det kommunala självbestämmandet. Fullmäktigeförsamlingar skulle inte få bestämma själva huruvida de vill ha vindkraftsparker eller inte.

Det är genom politiken man kan påverka förutsättningarna för vad som kommer att hända energipolitiskt. De signaler som finns är det som statsrådet upprepar om att det är en målsättning. Det är uppenbarligen en målsättning för regeringen att det inte ska finnas kärnkraft. Vilka kommer att vilja investera under de premisserna?

Anf. 57 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Tack för anförandet, Mattias Bäckström Johansson!

Vi är oftast rätt överens när det gäller energipolitiken. Det tycker jag är väldigt bra. Vi är ense. Jag hörde också i inlägget att det problem som vi just nu ser är långsiktigt, och det behövs kraftiga åtgärder för att kunna lösa det.

Jag har läst i medierna att Sverigedemokraterna anser att regeringens engångsbidrag är en kortsiktig åtgärd som inte kommer att lösa problemen i grunden. Men jag har också läst att Sverigedemokraterna nu väljer att stödja regeringens förslag till ett elbidrag.

Det gör mig lite konfunderad. Vi är ganska ense om att den höga punktskatten på el måste gå ned. Jag vill kolla med ledamoten hur Sverigedemokraterna resonerar.

Anf. 58 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tror att Arman Teimouri och jag är tämligen överens i stora delar om vad som behöver göras på det energipolitiska området och även om energiskatten. Där var Sverigedemokraterna ute tidigt i höstas och pekade på behovet av att sänka den. Det var förvisso under skenet av att vi kunde se de höga elpriser som var på väg.

Jag tror att vi behöver sänka den framöver när vi ska ha elektrifiering och vill se att man använder mer el både från företagets sida och från hushållens sida. Då bör vi rimligtvis inte ha en hög punktskatt på någonting som vi vill att man ska använda mer av. Det har vi rimligtvis på andra saker, som kanske tobak och alkohol, där man vill att man ska använda mindre av det. El vill vi att man ska använda mer av.

Där kommer Sverigedemokraterna att gå fram med ett förslag om att ha en permanent sänkning av energiskatten med en fjärdedel från halvårsskiftet och framåt, vilket vi meddelade för två dagar sedan. Vi tror att det är en viktig signal för att lindra framåt i tiden men också för att kunna skicka signaler om att man ska våga elektrifiera för både hushåll och näringslivet.

Anf. 59 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Så är det. Det är lite märkligt att vi i Sverige har en punktskatt på fossilfri el. Det har man normalt på tobak, alkohol och den typen av produkter.

Vi vet också att det är mycket effektivare att sänka skatten om man vill stötta dem som har fått höga elräkningar. Jag skulle gärna vilja att Sverigedemokraterna förtydligar hur man ser på det.

Kommer man att stötta regeringens förslag som innebär att det är 3 miljoner hushåll som inte kommer att få stöd? Eller är man beredd att till-

sammans med andra delar av oppositionen just sänka elskatten så att det når Sveriges alla 4,8 miljoner hushåll?

Prot. 2021/22:65
4 februari

Anf. 60 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tror absolut att elskatterabatt är det bästa sättet att se till att nivån hamnar rätt eller har en linjär koppling till den elförbrukning som varje hushåll eller företag har i sak.

Problemet är att när vi lyfte detta i höstas fanns det inte stöd från något parti – inte från regeringspartierna och inte heller från något annat parti i oppositionen. Den situation vi har hamnat i nu innebär att man i så fall ska ändra retroaktivt i skattelagstiftningen för att kunna möjliggöra det här. Vi tror att det är viktigare att man snabbt kan få ut ett stöd till hushållen för att kunna kompensera dem som har de största elräkningarna och återfinns inom spannet för förbrukningarna.

Däremot är förslaget långt ifrån perfekt, och vi kommer att ta initiativ till att se vilka förändringar som kan göras inom ramen för arbetet i finansutskottet. Men vi måste även titta på ett behov av att sänka elskatten framåt för att kunna se till att det ska vara billigt att använda el och för att skicka en signal om att vi ska gå mot en elektrifiering. Men det handlar även om att det är fel att i sak ha en hög punktskatt på fossilfri el.

Anf. 61 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Prognoserna pekar på en fördubblad elanvändning till någonstans runt 2050, inte minst med tanke på de behov som klimatomställningen innebär.

Energipolitiken måste klara denna långsiktighet. Vi hade en stabil energiöverenskommelse, som två partier valde att hoppa av för att driva annan politik.

Men när man lyssnar på debatten här i dag hör man att vi säger ungefär samma saker: Vi behöver rusta elsystemet för att fördubbla användningen. Vi behöver kraftigt effektivisera tillståndprocesserna; regeringen har ju till och med gjort Centerpartiets mål om halvering av desamma till sitt. Vi behöver öka lokal elproduktion och lokal acceptans oavsett vilket produktionsslag som ska byggas och var. De investeringar som står på kö behöver möjliggöras. Elnäten behöver stärkas. Skattetrycket behöver sänkas. Viktiga systemlösningar som systemtjänster, effektivisering och flexibilitet behöver uppvärderas.

Vänner i kammaren och politiker! Är det då inte dags att vi sätter oss ned och löser det här? Det finns några skiljelinjer som spelas upp väldigt mycket, men det finns också väldigt mycket som vi är överens om. Det är dags att kliva ur skyttegravarna. Hushållen förväntar sig att den här situationen inte upprepas. Näringslivet förväntar sig långsiktighet i sin omställning. Klimatet bryr sig inte om höga tonlägen och polariserad debatt.

Vi har en skyldighet att försöka lösa det här tillsammans. Vi i Centerpartiet har gjort det många gånger förr. Nu sträcker vi ut en hand till övriga. Vill man på riktigt lösa det här och skapa långsiktiga förutsättningar – kom då till förhandlingsbordet! Regeringens elektrifieringsstrategi är mycket luft, men detta kan också konkretiseras tillsammans. Jag är övertygad om att vi kan lösa det här – för Sveriges bästa, för hushållens bästa och för klimatets bästa.

*Särskild debatt om
de höga elpriserna
i Sverige*

Anf. 62 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det finns många delar där vi från Sverigedemokraternas sida är överens med Rickard Nordin på det energipolitiska området.

Men när jag lyssnar på honom här och hör hans uppmaning att ta sig upp ur skyttegravarna för att göra någonting kan jag konstatera att Centerpartiet har grävt ned sig i sin egen skyttegrav i den breda mitten.

Min fråga till Rickard Nordin är om Centerpartiet är berett att kompromissa när det gäller kärnkraften. Vi kan se att det inom oppositionen finns en rätt fast bild av vad som behöver göras, där man inte stänger möjligheterna för något fossilfritt kraftslag men där man vill kunna se till att det finns en mer likvärdig konkurrens mellan de olika kraftslagen.

Frågan är om Centerpartiet är berett att kompromissa i de här bitarna, där alla fossilfria kraftslag ska finnas och där kärnkraften har en given plats i den svenska energiförsörjningen framåt.

Anf. 63 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Vi har sagt att vi är beredda att lyssna på alla partier. Sedan får vi sätta oss ned tillsammans och se vad vi kan komma överens om. Det är så en förhandling och en diskussion fungerar. Jag sköter inte en förhandling här, i riksdagens talarstol. Det vore både olämpligt och djupt beklagligt.

Vi är beredda att sätta oss ned och lyssna på samtliga partier för att se vad man kan komma överens om – om man på riktigt vill komma överens. Det var så vi gjorde i energiöverenskommelsen och Energikommisionen tidigare. Men där valde Sverigedemokraterna ganska tydligt att skjuta ut sig, och Liberalerna och Vänsterpartiet gjorde detsamma. Vi övriga, de fem partier som blev kvar, satte oss ned och diskuterade för att se vad vi kunde finna enighet om.

Jag tror att det finns väldigt mycket som man kan finna enighet om. Inte minst vet jag att Sverigedemokraterna till exempel har följt upp det Centerpartiet gör när det kommer till lokal acceptans. Det är viktigt för oss.

Sedan vet jag att det finns en skiljelinje när det kommer till vad man bör samarbeta om och vilka partier man ska samarbeta med. Där tycker Centerpartiet att vi ska jobba i mitten och hålla ytterkantspartier utanför. Men jag är beredd att lyssna till oppositionen.

Anf. 64 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik:

Fru talman! Det som Rickard Nordin avslutade anförandet med är väl lite grann det som blir problemet. Man är beredd att kliva ned i den egna skyttegravarna igen, i den breda mitten där det är bekvämt och där man inte behöver beakta vilka som sitter i riksdagen och vad svenska folket har röstat på. Där behöver man inte respektera demokratin och folkets val. Det är bekvämt att sitta ned där, i den breda mitten och i sin egen skyttegrav, och prata om vad man borde göra eller vad man har gjort.

Sverigedemokraterna är absolut beredda att kompromissa i olika delar. Vi är helt övertygade om att alla fossilfria kraftslag kommer att behövas i energiförsörjningen framöver. Det inkluderar även, och framför allt, kärnkraften, då det inte finns något annat alternativ för en storskalig planerbar kraftproduktion i södra Sverige.

Vi var inte en del av den energiöverenskommelse som gjordes under förra mandatperioden just med hänvisning till de brister som fanns. De farhågor som fanns i den reservation vi hade har ju också blivit verklighet.

Fru talman! Frågan är då om Centerpartiet och Rickard Nordin är nöjda med hur det har utvecklats sig och hur det har slagit under de senaste åren. Det är en följd av denna politik.

Anf. 65 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Centerpartiet har sagt att vi behöver en ny energiöverenskommelse. Det har vi sagt länge. Vi har varit beredda att sätta oss ned och diskutera, men vi vet ju att det fanns partier som hoppade av i stället för att föra den diskussionen.

Sverigedemokraterna har inte ens försökt. Det är det som är det stora problemet. Man har bestämt sig för vad man vill ha, och sedan tänker man köra på det och är inte beredd att kompromissa.

Mattias Bäckström Johansson säger att alla fossilfria kraftslag behövs. Ändå ser vi sverigedemokrater som åker runt i Sverige på möten för att stoppa vindkraft, oavsett vilka förutsättningarna är. Man åker alltså runt för att agitera på möten. Det är inte att acceptera alla fossilfria kraftslag. Det är snarare att försöka piska upp opinioner mot den omställning vi faktiskt behöver. Man säger konsekvent nej. Det är inte att kompromissa och tycka att allting behövs.

Jag tror att Mattias Bäckström Johansson behöver fundera på sina lokala partikamrater runt om i Sverige, och även på de nationella, och på hur de agerar i olika frågor för att vi på riktigt ska få en omställning och den energiproduktion som vi behöver.

Anf. 66 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag får väl börja med att säga att anledningen till att vi inte steg in i energiöverenskommelsen förra gången var att vi såg just de här riskerna. Och det är ju där vi har hamnat i dag. Det handlar bland annat om subventioner och de energipolitiska målen, där vi såg att kärnkraften inte skulle ha samma förutsättningar som de andra fossilfria kraftslagen.

Men vi har någonting gemensamt, för vi har också pratat om en energiöverenskommelse 2.0. Det har vi gjort i flera år, och jag får säga att jag är rätt glad att Centerpartiet nu också har kommit till samma insikt. Men det gäller också att man har samma verklighetsbild.

Jag skulle vilja fråga ledamoten hur han ser på de energipolitiska målen. Om man ska ge samma förutsättningar till den svenska energimixen måste man också utgå från att de energipolitiska målen måste ändras. Är Centerpartiet berett att göra det?

Anf. 67 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Först och främst ska det sägas att Arman Teimouri inte var med när vi gjorde energiöverenskommelsen. Att Liberalerna såg det här framför sig och därför valde att inte vara med stämmer inte.

Jag tänker inte citera vad som sades av ledamöter i interna rum, för det vore olämpligt. Men vi kan säga så här: Arman Teimouri får nog ringa sin före detta kollega och ta reda på vad det var som egentligen gällde, för det här är totalt missvisande. Jag vet mycket väl hur det var, och jag kan nog till och med hitta mejl som visar det.

Vi är beredda att sätta oss ned och lyssna på alla partier och försöka hitta kompromisser. Det betyder att också Arman Teimouri kommer att behöva kompromissa om man på riktigt vill göra en energioverenskommelse. Den förhandlingen sker inte i ett replikskifte i riksdagen, men vi lyssnar jättegärna på alla. Jag tror att vi har saker som vi kan komma överens om där vi har stor enighet.

Jag tror att Arman Teimouri behöver jobba lite lokalt och internt på sin opinionsbildning – debattartiklar i Expressen, pausad vindkraftsutbyggnad och annat – för att vi ska kunna komma framåt i en sådan diskussion.

Anf. 68 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten för svaret.

Det är fortfarande så att om man ska sätta sig vid ett förhandlingsbord handlar det också om att man ska ha samma verklighetsbild. Det tror jag inte att vi har i den här kammaren.

Jag kommer inte ens längre ihåg, så det skulle jag vilja höra från ledamoten, varför Centerpartiet över huvud taget är emot kärnkraften. Vi är ju i ett helt nytt läge med kärnkraften nu när slutförvarsfrågan är löst. Vi går in i ett nytt läge där vi ser ny teknik och nya möjligheter – också nya möjligheter för Sverige AB när det gäller att stärka sin konkurrenskraft, lösa klimatutmaningarna, kunna exportera betydligt mer och kunna vara till nytta för klimatarbetet även på kontinenten.

Då krävs dock att man har samma verklighetsbild, och det tror jag inte att vi har i dag. Men det skulle vara intressant att höra om ledamoten är beredd att se över de energipolitiska målen.

Anf. 69 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Verklighetsbilden handlar ju inte om vad som sägs i den här kammaren. Den handlar om att vi behöver fördubbla elanvändningen, rusta systemet, bygga ut elnätet, effektivisera det och öka flexibiliteten.

Här står Arman Teimouri och nickar. Han håller ju med! Det är det som är verklighetsbilden, och den är densamma. Jag tror att vi dessutom har rätt många lösningar som är desamma, vilket jag också sa i talarstolen. Låt oss då sätta oss ned och på riktigt hitta de vettiga lösningarna på det här.

För Centerpartiets del sa vi redan 2009 att det är okej att bygga ny kärnkraft – om någon är beredd att betala. Det är ju det som är problemet för kärnkraften: Det är ingen som vill betala. Men om Arman Teimouri kan hitta någon som vill göra det finns det faktiskt förberedda platser för det i Sverige redan i dag.

Liberalernas problem är att man drömmer om saker som inte händer i praktiken. Det är en verklighetsbild som jag tror att Liberalerna behöver ta till sig och faktiskt börja adressera. Om man vill ha ny kärnkraft får man i så fall börja pröjsa själv.

Anf. 70 BIRGER LAHTI (V):

Fru talman! EU har en ambition om ett enhetligt europeiskt elpris. Jag säger bara: Blir det verklighet är de höga elpriserna i södra Sverige tyvärr bara en tragisk försmak av vad som väntar.

Jag tänker uppehålla mig vid det krispaket som regeringen har presenterat. Det är bra att man inser att många människor drabbas ovanligt hårt.

Det gläder mig också att det på högersidan finns några som pratar om fattiga pensionärer och lägenhetsinnehavare som drabbas. Jag är dock lite tveksam till att det verkligen är dessa de har på sina näthinnor när de pratar om stödsystemet.

Det är svårt att hitta ett fullkomligt system som slår bra, det är jag övertygad om. Men jag brukar vara så ärlig att det ibland är till min nackdel. Jag ska berätta hur det slår för mig. Min elräkning för december var på ungefär 450 spänn. Jag kommer att få 700 spänn. Men det finns även människor i Jokkmokk, vars förfäder har offrat mycket av sin natur för att vattenkraft har byggts ut, vars elräkning är fyra gånger så stor när de inte har låst priset. Det är också verklighet.

Varför har vi hamnat här? Jag har sagt det tidigare: Hur kan rysk gas påverka de belopp som människor i södra Sverige nu betalar? Jag har sett några elräkningar som kamrater i Malmö fått, och de betalar över 2 kronor per kilowattimme, plus överföring och allt det där. Det är en chockhöjning på elräkningen för dem som bara bor i lägenhet.

Jag ville bara presentera dessa skillnader. De finns också där.

Anf. 71 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Rysk gas är ju det stora problemet och boven i det här dramat. Det är skönt att vi har flera kamrater i talarstolen som har sett detta.

Samtidigt vill ju Vänsterpartiet göra Europa mer beroende av rysk gas genom att svensk elexport ska strypas. Det gynnar inte klimatet, det gynnar inte säkerhetsläget och det gör att Putin får ännu mer makt att påverka – kanske något mindre de svenska priserna men ännu mer de europeiska.

Vad hände med internationell solidaritet? Vad hände med klimatfrågan? Vad hände med att på riktigt göra skillnad, Birger Lahti? Hur kan Vänsterpartiet föreslå att den ryska björnen ska stärkas och få ännu mer inflytande över de europeiska energipriserna? Det vill jag gärna veta.

Anf. 72 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Rickard Nordin, för att du tar replik på mig! Någonstans måste det ju finnas en skillnad mellan oss och Centern, även om jag tycker att vi har en likadan syn på energipolitiken i övrigt.

Jag har inte sett någonstans att vi har förespråkat att man skulle kapa några kablar. Jag inte sett någonstans att vi har förespråkat att vi inte skulle exportera när vi har överskott. Men nu ska ju våra industrier i norra Sverige göra denna omställning. Bara i norra Sverige ska elanvändningen öka med 80 terawattimmar. Här finns en problematik med allt som pågår, vilket Rickard Nordin själv har varit inne på, med det kommunala vetot, hur moderatstyrda kommuner säger nej till havsbaserade vindkraftverk fast de ligger så långt ut att man knappt ser dem. Sedan ska vi samtidigt vara Tysklands samvete och batteri.

Det blir oärligt gentemot länderna på kontinenten att säga: Vi kommer att fixa det här åt er. Det är mer ärligt att säga: Vi kommer givetvis att exportera när vi har överskott, men räkna inte med – som vi hörde i fråga om Tyskland och som kommissionen tycks vilja – att vi är ert batteri.

Anf. 73 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Vi har nog lite skillnad i synen på marknaden mellan Centerpartiet och Vänsterpartiet. Det är ju precis så här det funkar. Vi ekspor-

terar när vi har överskott. Hade vi inte haft överskott nu hade vi inte exporterat. Har vi underskott importerar vi. Det är så det fungerar med kontakter med omvärlden, både när det gäller elenergi och när det gäller annat. Om vi på något sätt ska kunna låsa in detta och därmed sänka priser och inte exportera finns det bara en lösning, nämligen att kapa kablarna.

Det är detta Vänsterpartiet inte svarar på eller kanske inte förstår – jag vet att Birger Lahti förstår, men hans partikollegor gör nog inte det.

Vi behöver se till att göra allt vi kan både för att bygga ut den förnybara energin och för att stärka säkerhetsläget i Europa. Det gör vi med internationell handel, både med el och med andra varor – gärna med batterier, så att vi slipper köpa dem från Kina.

Vi ska såklart förädla elen, men det handlar inte om att nationalisera elpolitiken igen. Då gynnar man bara Ryssland.

Anf. 74 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Rickard, för debatten!

Det finns ett problem med det här systemet. Jag uppfattar flera gånger i Centerns retorik att marknaden kommer att sköta detta och att den fungerar utmärkt, vilket den inte gör. Det vore mycket bättre om vi i Norden i stället för den marginalprissättning som finns kunde sätta oss och titta på hur vi skulle kunna ha en marginalprissättning gemensamt i de nordiska länderna, och om vi har överskott exporterar vi.

När vi tryckte på för att pensionerna måste höjas var det många som sa: Det är omöjligt, fattar ni inte det? Vi har en pensionsöverenskommelse i Sverige! Ni ser nu vad som hänt.

Jag säger samma sak till Rickard Nordin: Var inte så säker på att marknaden alltid är så jävla klockren – ursäkta ordbruket, fru talman! Jag vet att marginalprissättningen är det som utgör ett hinder och gör att vi har den situation som vi har i dag.

Anf. 75 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag har också noterat att Vänsterpartiet vill klippa elkablarna till övriga världen, och jag är kanske inte jätteförvånad över att de tankarna kommer från Vänsterpartiet.

Innan regeringen slog sönder lönsamheten för kärnkraften genom en kraftig skattehöjning och fyra stängda block hade det kanske varit möjligt att isolera Sverige, men nu är vi ju helt beroende av våra grannländer och av att de alltid är beredda att hjälpa oss oavsett väder. Det sista vi ska göra då är att riskera att den hjälpen uteblir. Jag kan konstatera att vi redan betar oss illa genom att inte leva upp till våra löften och återkommande begränsar överföringen till grannarna. Det är ett farligt spel.

Jag vill fråga ledamoten Lahti om man från Vänsterpartiet verkligen är beredd att utsätta svensk industri, svenska hushåll och Sverige AB för den risken.

Anf. 76 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Teimouri!

Jag ger ungefär samma svar som jag gav till Centerpartiet. Vi har aldrig pratat om att kapa några kablar. Vi har aldrig pratat om att vi inte ska vara solidariska när det gäller överskott som vi har. Men när det gäller pris-systemet som vi har i dag är jag övertygad om att jag har industrin i norra

Sverige med mig. De har farhågor rörande att prisbilden från Europa sprider sig, och de inte har byggt ut det förnybara som tanken var.

Jag håller med om att den här volatiliteten inte är gynnsam i dag när vi inte har byggt ut för lagring och de bitar som gör att effektbalansen kan hållas. Då smittas vi av den här bilden från länder som har betydligt högre elpris. Inom industrin i norra Sverige är de rädda för att om vi inte gör något åt prismekanismerna kommer det att bli svårare för dem att göra den här omställningen.

Anf. 77 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Tack, Birger Lahti, för svaret!

Jag kan säga att det enda sättet att egentligen få Vänsterpartiets plan att fungera är att bygga ut rejält med planerbar produktion. Utan kablarna, hur man än ser på det – jag märker att det är fler som uppfattar samma sak, alltså att ni vill klippa dem på något sätt – skulle inte heller vindkraften ha någonstans att ta vägen de dagar som det blåser. Det skulle ge kraftiga överskott av el och urholka lönsamheten i både kärnkraften och vattenkraften. Eftersom vi skulle behöva dem de dagar som det inte blåser måste man hålla dem under armarna på något sätt.

Jag vill säga till ledamoten att man inte både kan önska sig väderberoende elproduktion och vara elnationalist. Den som gillar vindkraft måste också älska elöverföring även till andra länder.

Anf. 78 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Eller så har man en bild av hur lagring kommer att ske med överproduktion av det förnybara. Vi har sett flera exempel på hur lång tid det tar att få en ny reaktor på plats. Ni pratar så varmt om det här med kärnkraften som allena råddande energislag. I och för sig säger ni inte nej till vindkraft heller, men man kan egentligen syna om det är verklighet, för allt bygger på att lösningen är ny kärnkraft. Men om vi får till lagring och överkapacitet på vindkraft som vi lagrar är det ett bra incitament för att klara vår egen elproduktion. Industriernas hela scenario bygger på lagring av vätgas, och vätgasen ska medföra att de fasar ut kol och andra fossila bränslen.

Jag känner mig trygg med den politik som vi har fört ut. Jag har aldrig sagt någonting om att kapa kablar, och jag förvånas över att många tolkar det som att jag har gjort det.

Anf. 79 CAMILLA BRODIN (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater ser behovet av både kortsiktiga och långsiktiga lösningar framåt. I detta akuta läge måste staten agera snabbt och kraftfullt.

Regeringen har presenterat ett förslag om ett elprisbidrag som kompensation för att du ska kunna betala skatten, och det utgår från antalet förbrukade kilowattimmar per månad. Problemet är bara att många hushåll har fått mycket stora ökningar på elräkningen trots att de har haft en relativt låg förbrukning. Många av dessa hushåll lever redan med små marginaler, och dessa kommer att gå miste om regeringens bidragspengar samtidigt som det finns exempel på hushåll som kan få mer i bidrag än vad kostnaden för just den månaden innebär. Så snurrtigt slår regeringens politik.

Prot. 2021/22:65
4 februari

*Särskild debatt om
de höga elpriserna
i Sverige*

Mot denna bakgrund undrar jag: Gick inte förslaget om bidrag lite för fort att krysta fram för regeringen? Var det tänkt att kunder skulle gå plus på regeringens förslag? Det var förstås inte en slump att det presenterades samma dag som statsministern skulle stå här i kammaren i sin första partiledardebatt.

Att i stället sänka skatten tycker vi skulle vara ett steg i rätt riktning som också skulle vara mer rättvist och vända sig till alla. I ett längre perspektiv måste vi steg för steg återställa stabiliteten och förutsägbarheten i det svenska elsystemet. Det får inte bli det nya normala att elpriset exploderar varje gång det blir vindstilla eller minusgrader.

Värna och livstidsförläng nuvarande reaktorer! Beslutet om slutförvaret var nödvändigt, och det öppnar nu upp för att nya reaktorer kan byggas. Ändra energimålet om 100 procent förnybart till 100 procent fossilfritt och ta bort dagens begränsande villkor om att bara tio reaktorer får finnas på tre ställen i landet!

För att vända den negativa utvecklingen behövs en ny regering – för att hela Sverige ska fungera.

Anf. 80 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! I Brodins tidigare anförande lät det som att hon bara hade läst halva den rapport som Energiforsk levererade häromdagen och kanske inte heller hade funderat på vad den inte sa. Den berättade ju inte att efter det att beslutet om stängning av Ringhals 1 och 2 kom har det byggts ut lika mycket eller faktiskt till och med mer vindkraft än vad som täcktes av reaktorerna. Det hade inte skett om man inte hade vetat att det skulle försvinna kraft från marknaden.

Därtill sa Energiforsk också att antingen hade man kunnat bygga eller ha kvar kärnkraftsreaktorer, men man kunde också byggt havsbaserad vindkraft. Den havsbaserade vindkraften många gånger om har Kristdemokraterna just på västkusten, där Ringhals finns, sagt nej till. Vi skulle alltså ha kunnat ha energi på plats som marknaden själv ville betala för. Det har Kristdemokraterna sagt nej till. Vad säger Camilla Brodin till sina lokala partiföreträdare i Västsverige som stoppade detta?

Anf. 81 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, Rickard Nordin, för frågan! Jag ska försöka bena ut det här så att det blir klart och tydligt.

Centerpartiet är lite fel ute om man tror att den havsbaserade vindkraften skulle ha kunnat stå där nu, att det tar så kort tid att få alla tillstånd på plats och att detta nu skulle vara färdigt så att energipriserna eller elpriserna i dag skulle ha kunnat vara mycket lägre tack vare en havsbaserad vindkraft som alltså inte ens är på plats. Däremot kommer vi kristdemokrater aldrig att slopa det kommunala vetot. Här är det kommunerna som måste lyssna in vad lokalbefolkningen vill. Man måste också titta på vad som är bäst för de förutsättningar som man har.

Vi säger inte nej till havsbaserad vindkraft överallt. Titta på Sölvesborg exempelvis och vad som komma skall där, som vi hörde energiministern prata om tidigare. Centerpartiet är inte en del av den styrande majoriteten där. Att säga att vi alltid säger nej är inte sant.

Anf. 82 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det har byggts 4,15 gigawatt vindkraft. Det är alltså mer än vad Energiforsk räknade med när man talade om havsbaserad vindkraft. Det har byggts sedan avvecklingsbesluten 2015. År 2016 var Kristdemokraterna med och skrev under energiöverenskommelsen, fullt medvetna om att de beskedet hade kommit.

Det är faktiskt så att när Kristdemokraterna sedan hoppade av och kom till riksdagen och beklagade sig och ville göra någonting för reaktorerna så man från Ringhals sida att det inte går. Det är inte fysiskt möjligt att lösa det här på det sätt som Kristdemokraterna säger. Det som är fysiskt möjligt är att bygga ut ny kraft där investerare vill det. Och det säger alltså Kristdemokraterna nej till.

Jag har respekt för det kommunala vetot, men frågan blir då: Vad vill Kristdemokraterna göra för att fler av de här investeringarna ska komma på plats som investerare är beredda att göra i dag och i morgon och som också kan ske på marknadsmässiga villkor?

Anf. 83 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Energipolitiken behöver ha en helt ny inriktning om vi ska klara klimatmålen. Det tror jag att både vi kristdemokrater och Centerpartiet är helt överens om. Vi kommer att behöva mer el i framtiden, inte mindre. Vi kommer att behöva se vilket som är det mest kostnadseffektiva systemet. Då behöver Sverige visa politiskt mod och faktiskt ändra det energipolitiska målet, vilket Centerpartiet inte har velat göra, och faktiskt gå från 100 procent förnybart till 100 procent fossilfritt för att vi ska kunna klara morgondagens elförsörjning på ett så kostnadseffektivt, leveranssäkert och pålitligt sätt som möjligt.

Det kommer att behövas både kärnkraft, vattenkraft och vindkraft, och jag är glad över att vi tillsammans också värnar den småskaliga vattenkraften. Det kommer vi att behöva göra under en lång tid framöver. Men att sätta på skyggglapparna och säga att kärnkraften ska utebli och sitta vid förhandlingsbordet med den inställningen för att komma överens om hur ny politik ska formas är inte vi beredda till.

Anf. 84 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack, Camilla Brodin, för anförandet! Något som jag ofta grubblar på är den bild som Kristdemokraterna och många andra partier målar upp av att man har stängt ned bra och fungerande kärnkraft. Jag har tidigare i exempel visat att man har gjort det av kommersiella skäl. Det är ägarna själva som gjort det av ekonomiska skäl, fast de fick en nedsättning av skatten på termisk effekt med över 4 miljarder kronor år 2016.

Hur kan då Kristdemokraterna få till tolkningen att det är politiska beslut som har stängt reaktorerna? Den bilden har man ju målat upp flera gånger.

Anf. 85 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Tack, Birger Lahti, för frågan! Som Birger Lahti säkerligen vet slöts energiöverenskommelsen 2016 för att just kunna rädda kärnkraften framöver. År 2015 tog Vattenfall beslut om att stänga reaktorerna i förtid. Det var fungerande reaktorer.

Om man i en politisk överenskommelse säger att vi ska ha 100 procent förnybart till 2040 och samtidigt säger att det inte innebär nedläggning av kärnkraften är den politiska inriktningen väldigt dubbel, skulle jag vilja säga. Gång på gång har vi sett att det inte finns någon marknad som kommer att vilja göra miljardinvesteringar framöver om man inte kan vara säker på att få vara kvar.

Sedan menar Birger Lahti att regeringen inte har varit med och medverkat till stängningen av reaktorerna. Då är det bara att lyssna på Miljöpartiets förra energipolitiska talesperson, som säger att regeringen aktivt har jobbat för detta. Här har vi olika verklighetsuppfattningar. Men detta är en fråga som vi verkligen måste jobba vidare med.

Anf. 86 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Jag hör på svaret att vi inte kommer att ha samma verklighetsuppfattning, precis som Camilla Brodin säger.

Låt mig ta upp en fråga till som jag snappade upp. Camilla Brodin ondgör sig lite över det stödpaket som regeringen presenterar med anledning av de höga elpriserna. Hon menar att det inte når pensionärer i lägenhet. Är Camilla Brodin beredd att titta på detta? Är det ärligt dessa personer du värnar om och inte de boende i de stora villorna i Djursholm som förbrukar mer än 3 000 kilowattimmar, som skulle beröras av skattenedsättningen? Värnar Kristdemokraterna verkligen om lägenhetsinnehavare som har lägre förbrukning men också drabbas, framför allt i prisområde 3 och 4?

Anf. 87 CAMILLA BRODIN (KD) replik:

Fru talman! Jag tror att vi båda är överens om att de som har fått väldigt höga elräkningar – barnfamiljer, pensionärer och andra, framför allt folk i södra Sverige – också blir kompenserade i detta akuta läge. Med sänkt skatt menar vi inte att de som bor i Djursholmsvillan är de som är i störst behov av medlen.

Att sänka skatten för alla skulle vara mer rättvist än att ge ett bidrag som slår så pass ojämnt. Här är jag glad över att vi i alla fall värnar pensionärer, barnfamiljer och dem som faktiskt behöver den sänkta skatten för att kunna klara av att betala sina elräkningar. Det är inget som kommer att lösas på kort sikt, men det kan ge en liten summa för att man ändå ska kunna se hoppet och ljuset framöver.

Vi kommer att stå här nästa år och se samma utveckling. Nu måste vi jobba på lång sikt.

Anf. 88 ARMAN TEIMOURI (L):

Fru talman! Det svenska kraftsystemet har varit så starkt att man har kunnat ta för givet att elförsörjningen fungerar och att elen är billig. Men så kom vi till det läge som Liberalerna så länge varnat för, när elsystemet inte längre klarar att stå emot de ständiga politiska attackerna. Det bästa hade varit om den sittande regeringen hade tagit de initiativ som krävs, men det kommer tyvärr inte att ske.

Det finns tre kraftslag som går att bygga ut i tillräckligt stor skala för att ersätta de fossila bränslena: sol, vind och kärnkraft. Alla tre kommer att behöva bidra för att vi ska kunna fördubbla kraftsystemet. De måste kombineras på ett sätt som garanterar att elleveranserna fungerar. Om inte

elleveranserna alltid är pålitliga och priserna rimliga kommer vi inte att bli av med olja, kol och gas.

Planerbar och väderberoende elproduktion måste byggas ut i balans. Paradoxen är ju att utan mer kärnkraft kommer också utbyggnaden av sol och vind att avstanna.

Vi liberaler menar att vi måste sätta fart på alla fronter. Så snart Sverige har en liberal borgerlig regering på plats kommer vi att vidta de åtgärder som krävs för att få igång investeringar i fossilfri elproduktion.

Det viktigaste är att uppdatera de energipolitiska målen, så att de speglar den utmaning vi har. Om vi inte fördubblar kraftsystemet klarar vi inte av vare sig klimatomställningen eller expansionen av industrin.

En rad lagar och regler behöver vi också se över. Spelreglerna för de fossilfria energislagen måste vara jämförbara. I slutet av nästa mandatperiod behöver investeringsbesluten börja komma både för den havsbaserade vindkraften och för den nya kärnkraften.

Anf. 89 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Arman Teimouri, Liberalerna och oppositionen vurmar för kärnkraften som någon form av tulipanmaros som ska lösa alla framtidens problem. Hade denna tulipanmaros funnits i verkligheten – hade kärnkraften på en och samma gång varit billig och snabbt på plats och kunnat leverera mycket el – hade det nog varit fler som varit för den lösningen. Då menar jag inte bara politiska partier i denna kammare utan också dem som skulle behöva ta upp plånboken och betala för det.

Jag konstaterar att ingen under alla de år då det varit möjligt att bygga kärnkraft – och det är fortfarande möjligt att bygga kärnkraftverk sedan den socialdemokratiskt ledda regeringen tog bort punktskatten på kärnkraft 2016 – har velat ta fram plånboken och investera i detta. Ingen! Vem ska bygga detta, och när ska den nya kärnkraften komma på plats?

Vårt grannland gjorde det. 16 år tog det. Det är världens näst dyraste byggnad. Är det detta som ni ser framför er, en tulipanmaros som ska lösa framtidens problem?

Anf. 90 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Tack, statsrådet, för frågan! I debatten blandas stora investeringar regelmässigt ihop med höga kostnader. En ny reaktor producerar faktiskt el i ungefär 80 år. Då skulle det inte vara så konstigt om det tog 40 år att betala tillbaka kärnkraftverken.

Sedan är problemet att den här regeringen, de rödgröna tillsammans med Centerpartiet och Vänsterpartiet har skapat förutsättningar som gör att ingen kan eller vill investera i kärnkraft. Det handlar om de energipolitiska målen.

Det är som att säga till någon: Välkommen att bygga på det här grönområdet! Här får ni gärna bygga villor, men 2040 ska det vara ett grönområde igen. Med den retoriken och politiken är det ingen som vill investera. Därför måste vi se över de energipolitiska målen, så att vi ger samma förutsättningar för kärnkraften som för de andra kraftslagen.

Anf. 91 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik:

Fru talman! Samma förutsättningar, säger Arman Teimouri. Jag konstaterar att kärnkraftverken kanske har bättre förutsättningar. De transmis-

Prot. 2021/22:65
4 februari

*Särskild debatt om
de höga elpriserna
i Sverige*

sionsnät som i dag inte finns för havsbaserad vindkraft är redan bekostade av staten och framdragna. Platserna är redan utsedda. Det finns ingen punktskatt på kärnkraft. Ändå är det ingen som investerar.

Men när det gäller den havsbaserade vindkraften är det annorlunda, trots den politiska volatilitet som vi har hört om. Det är partivänner till Arman Teimouri och medlemmar i andra partier som tackar nej till bättre kraftmöjligheter i sina hemkommuner. Trots detta står bolagen formligen i kö för att investera sina pengar där, för där finns lönsamheten.

Vem ska betala detta?

Jag vet att Arman Teimouris parti har varit med om att bygga en av världens dyraste byggnader, Nya Karolinska i Stockholms län. Om det är den typen av lösningar vi ser också på energimarknaden har svenska konsumenter verkligen höga priser att förvänta sig i framtiden.

Anf. 92 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att den stora kostnad som statsrådet hänvisar till handlar om den politiska osäkerheten – att man faktiskt inte vet var Sverige står 2040. Är det ett fossilfritt samhälle, eller är det ett förnybart samhälle? Vi menar att det ska vara ett fossilfritt samhälle där vi bygger kärnkraft likaväl som vi bygger vindkraft och andra fossilfria kraftslag.

Det är regeringens politik som har gjort att vi har hamnat i denna situation, där det är högre elpriser och där vi inte kan leverera elen. Vi ser också att de höga elpriserna i södra Sverige började när man stängde Ringhals. Det var då det blev en stor skillnad mellan norra och södra Sverige.

Detta måste statsrådet svara på. Hur ska man lösa det här på både kort och lång sikt? Vi menar att man ska ge alla fossilfria kraftslag samma förutsättningar.

Anf. 93 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Jag tog fasta på en del av det som Arman Teimouri sa. Tre kraftslag kan byggas ut i tillräcklig skala – solkraft, vindkraft och kärnkraft – och vi måste sätta fart på alla fronter. Vi kan lämna kärnkraften för en liten stund, och så kan vi prata om vindkraft – solkraft kan vi också prata om, för den delen.

Teimouri sa att det är problematiskt när man har en stor politisk risk. Det sa han i replikskiftet med energiministern. Låt mig då ställa två frågor:

Hur ser Arman Teimouri på den politiska risk som Liberalerna skapar när man i debattartiklar i Expressen säger att vi borde stoppa all vindkraftsutbyggnad de närmaste två åren? Och vilka förslag har Liberalerna för att öka utbyggnaden av vindkraft? Det undrar jag inte minst med tanke på att alla liberaler på västkusten säger blankt nej, oavsett vilka projekt det är, till havsbaserad vindkraft.

Jag undrar alltså vilka förslag Liberalerna har för ökad vindkraftsutbyggnad och hur man ska minska den politiska risken när det kommer till vindkraftsutbyggnaden.

Anf. 94 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Precis som i alla andra partier finns det olika röster när det gäller hur man ser på framtiden. Det ledamoten hänvisar till i debattartikeln är inte Liberalernas politik. Det finns en önskan från vissa politiker

om att man ska hitta en annan riktning i politiken, men där är inte Liberalerna. Detta är dessutom ett förslag som med stor majoritet röstades ned på landsmötet förra hösten. Jag tackar ändå för att Rickard Nordin noterade denna debattartikel.

Grejen är att vi måste ge alla kraftslag samma förutsättningar. Den stora frågan är egentligen varför Centerpartiet inte vill ge alla kraftslag samma förutsättningar. För oss är det inga problem. Vi ser kärnkraften som en del av lösningen. Därför ser vi också att man ska ge alla kraftslag samma förutsättningar. Det är så vi skapar en stark konkurrenskraft. Vi vill ge alla kraftslag samma förutsättningar.

Anf. 95 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det är bra att Liberalerna inte står bakom sina partivänner i Expressen. Jag hoppas att Arman Teimouri också tar ett snack med dem, för detta skapar politisk osäkerhet.

Jag ställer frågan enkelt och rakt: Vilka förslag har Liberalerna för att öka utbyggnaden av solkraft och vindkraft?

Anf. 96 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Det är detta som är grejen. Det är därför vi också pratar om att vi måste ha samma verklighetsbild. Vi ser en verklighetsbild där vi har flera olika fossilfria energislag, kraftslag, som kan samsas i den svenska energimixen. Därför vill vi ge vindkraften, solkraften och kärnkraften samma förutsättningar.

Det är så vi skapar ett robust system som är ekonomiskt för både industrin och Sverige AB. Då kan vi göra klimatnytta både här hemma och på kontinenten. Då måste vi ge alla kraftslag samma förutsättningar. Det är det vi kan börja titta på. Kan vi tillsammans skapa rätt förutsättningar för alla dessa energislag kan vi göra väldigt mycket för Sverige AB.

Anf. 97 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Med all respekt för Arman Teimouri har Liberalerna kanske en av de mest populistiska energipolitikerna här.

Det senaste inslaget i detta handlar om att helt slopa elskatten, som man nu gör ett stort nummer av. Jag vill då prata om konsekvensen av det förslaget, och jag har en fråga om det. Om man skulle slopa elskatten skulle väldigt mycket av den kraftvärme vi har i Sverige omedelbart slås ut eftersom stora orter, egentligen alla tätorter, skulle gå över till elvärme av olika slag – värmepumpar och liknande. Detta skulle i sig bli ett direkt slag i magen på Sveriges effektbalans. Varför driver Liberalerna politik som skulle slå extremt hårt mot Sveriges effektbalans?

Anf. 98 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! Jag får nästan be ledamoten att förtydliga detta. Vi har inte sagt att vi ska slopa elskatten. Däremot har vi sagt att vi ska sänka punktskatten på el, vilket jag tror gör en ganska stor skillnad. På sikt skulle vi gärna se att den halveras. Det tror jag skulle tjäna både svenska industrier och de svenska hushållen väl. Jag tänker särskilt på de tillfällen då det är extremt höga elpriser som inte minst påverkar hushållen, ensamstående pensionärer, barnfamiljer med flera.

Nej, vi vill inte slopa elskatten. Däremot vill vi halvera elskatten. Det är väldigt konstigt att vi ska betala punktskatt på fossilfri el. Punktskatt betalar vi på alkohol. Vi betalar det på tobak. Men vi ska inte göra det när det gäller fossilfri el.

Anf. 99 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Det var faktiskt skickligt av Arman Teimouri att ha en semantisk diskussion under hela sin replik för att slippa svara på den fråga som jag hade.

Nåväl, jag sa kanske fel. Det kanske är så att man vill sänka och sedan halvera. Det spelar ingen roll för sakfrågan. Konsekvensen blir densamma. I svenska tätorter, inte minst i södra Sverige där vi redan har en ansträngd effektbalans, skulle man behöva lägga ned kraftvärmens eftersom bostadsrättsföreningar och hyresgästföreningar skulle byta till värmepumpar och olika typer av elvärme. Detta skulle slå direkt mot Sveriges kraftbalans, inte minst i södra Sverige. Ett relativt ansträngt läge skulle kanske över ett år bli otroligt mycket mer ansträngt. Dessutom skulle elpriserna öka väldigt kraftigt i södra Sverige.

Varför driver Liberalerna en politik som skulle öka priserna i södra Sverige och minska marginalerna i kraftsystemet?

Anf. 100 ARMAN TEIMOURI (L) replik:

Fru talman! För att vara väldigt poetisk, eller inte alls poetisk, kan jag säga: Det stämmer inte. En halvering av elskatten skulle inte skapa dessa förutsättningar.

Det finns däremot något som jag ställer mig väldigt frågande till. Jag har läst de förslag som Miljöpartiet har när det gäller att sänka elpriserna. Om jag inte minns fel handlar tre av sex förslag om att vi ska sluta använda el. Det är inte så Sverige AB ska byggas upp. Det är inte så vi tryggar hushållen eller industrin eller stärker svensk konkurrenskraft. Framför allt är det inte så vi ser till att göra den klimatomställning som vi är i stort behov av.

Vi behöver sänka elskatten för att svenska hushåll och företag ska ha möjlighet att betala sina elräkningar. Detta behöver vi göra på lång sikt. Det problem som vi nu ser i Sverige är långsiktigt och återkommande. Elbidraget, som jag tror att även Miljöpartiet ställer sig bakom, är inte lösningen.

(Applåder)

Anf. 101 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman! Jag tycker att det är bister och bisart att nästan ingen här inne har lyft fram energieffektivisering. Det är det snabbaste, effektivaste och ekonomiskt mest rationella sättet att hantera ökade elpriser.

Men låt mig gå tillbaka till där jag slutade mitt första anförande, nämligen till den fantastiska nyheten att Northvolt nu öppnar för en stor batterifabrik utanför Göteborg. Det är väldigt kul. Det handlar om 3 000 jobb. Frågan är varifrån elen ska komma. Vi kan titta på hur högern har agerat den senaste tiden. Man vill stoppa vindparken Poseidon utanför Göteborg, Mareld utanför Bohuslän och Västvind utanför Öckerö. Sammanräknat blir det här 22 terawattimmar, vilket motsvarar nästan exakt dubbelt så mycket som de två Ringhalsreaktorer som har lagts ned. Dubbelt så myck-

et elproduktion som de två Ringhalsreaktorerna har högern stoppat utanför Göteborg den senaste tiden. Det blir alltså ingen el till Northvolt om högern får behålla makten.

Det här gäller inte bara i Västsverige. Även längs vår långa, härliga, vindiga kust stoppade man projekt efter projekt. Moderaterna har det blå-bruna rekordet: 65,5 terawattimmar. Det är alltså långt mer än all befintlig kärnkraft i Sverige som man nu stoppar.

Om vi samlas här igen om tio år kommer vi att veta. Om vi har fortsatt höga elpriser har högern vunnit och stoppat utbyggnaden av ny el. Om vi däremot märker att elpriserna har gått ned är det Miljöpartiet som har vunnit och kunnat bygga ut den förnybara elproduktionen.

Sveriges elkunder borde hoppas på det senare alternativet.

Anf. 102 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag säga att det är kul med Northvolt. Det är fantastiskt viktigt. I min hemstad Göteborg får vi nu 3 000 nya arbetstillfällen i den gröna omställningen, och det vill vi ju se på fler ställen.

Lorentz Tovatt säger att det är för få som pratar om energieffektivisering. Det kanske beror på att det bara fanns ett parti som hade med stöd för energieffektivisering till företag och till de hushåll som nu har fått riktigt höga elräkningar. Det fanns alltså noll kronor som gick till hushåll för energieffektiviseringar i regeringens, inklusive Miljöpartiets, budget. Man satsade bara på lägenheterna, de som använder relativt lite el. De skulle få lägre elräkningar med effektivisering, men det fanns alltså noll kronor till de hushåll som nu har drabbats.

Är Miljöpartiet beredda att göra något på riktigt? Kan man tänka sig att ställa sig bakom Centerpartiets förslag att inkludera effektiviseringsåtgärder i det gröna avdraget? Det hade gjort skillnad på riktigt inför kommande vinter.

Anf. 103 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Först ska jag säga att jag inte nödvändigtvis är emot att inkludera energieffektivisering i det gröna avdraget. Det får ändå vara någon måtta på retoriken; de senaste 10–15 åren har vi ju haft en politik i Sverige som kraftigt har syftat till att subventionera just villaboende. Det är rot- och rutavdrag, ränteavdrag och så vidare.

Det där blir lite bakvänt. Det regeringen ville göra när Miljöpartiet ingick i den var att subventionera omställningen av flerbostadshus så att de blir mer hållbara och dessutom stödja industrins energieffektivisering. Det är jättebra. Det var Centerpartiet emot och ville ta bort från sin budget.

När det gäller det gröna avdraget är jag som sagt inte nödvändigtvis emot det, men jag ser att en mer effektiv variant är att ha en lagstadgad plikt för energieffektivisering som egentligen ska gälla alla sektorer.

Visst, vi kan diskutera det. Jag lägger till exempel gärna in premier för att ta bort sådant som direktverkande el.

Anf. 104 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Då var det ju synd att Miljöpartiet var emot det när vi föreslog det inom samarbetet i januariavtalet. När vi föreslog det var Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Liberalerna emot att göra den typen av utvidgning av det gröna avdraget i budgeten, och nu lyfter Miljöpartiet

problemen med ränteavdrag, rotavdrag och så vidare. Är det alltså sådant som Miljöpartiet vill ta bort? Tycker Lorentz Tovatt att det är saker som ska skrotas? Det är i så fall mycket ovälkomna besked till de svenska hushållen. Eller varför står Lorentz Tovatt och problematiserar kring detta i riksdagens talarstol?

När får vi se några förslag i praktiken? Lorentz Tovatt pratar om att göra det lagstadgat och tvinga folk att energieffektivisera. Ska man få böter eller fängelse om man inte effektiviserar i Miljöpartiets Sverige?

Det är en bild som jag inte vill se. Jag vill se stöd för den som gör rätt, inte förbud och tvång och lagstiftning mot den som gör fel på det sättet.

Anf. 105 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att Rickard Nordin har missförstått. Det jag pratar om är en kvotplikt för energiföretagen, så jag tror helt enkelt att han missförstod det där.

Med det sagt är det väldigt stor skillnad mellan Miljöpartiet och Centerpartiet när det gäller fördelningspolitik. Miljöpartiet tycker inte att vi kraftigt ska subventionera rika människors liv. Det är ju det som är konsekvensen av den allianspolitik som drevs back in the day och som Centerpartiet egentligen vill driva vidare på olika sätt genom att göra en massa avdrag riktade till överklassen. Det är vi emot. Vi vill snarare rikta om en del av stöden så att vi gynnar dem som inte har lika mycket pengar i plånboken.

Med det sagt vill vi inte skrota rotavdraget. Jag säger bara att merparten av den centerpartistiska politiken har varit att rikta subventioner till överklassen. Det tycker vi är bakvänt. Vi tycker att man ska kunna bo kvar i sitt miljonprogram när det genomförs renoveringar, till exempel, och därför vill vi rikta stöden dit.

Anf. 106 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Ledamoten Terawatt – nej, Tovatt! Jag och min partiledare skrev i DN om vår politik och fick lite mothugg från bland annat Miljöpartiet när vi ringade in problemet att vi i Sverige har fått höga elpriser på grund av marginalprissättningen och experiment på marknaden liksom EU:s syn att det ska vara enhetliga priser i EU.

Miljöpartiet hävdar att vi ska se elen som vilken exportvara som helst för att tränga ut smutsig el på kontinenten. Det är bra. Det håller jag med om – när vi har förutsättningar för det. Men i den landsända som jag kommer ifrån och där Miljöpartiet, som Lorentz Tovatt vet, inte finns förutom i en kommun ser vi industrin som viktig. Hur ser Miljöpartiet på det som händer nu med att ge industrin förutsättningar för att få billig el och kunna använda vätgas till omställningen?

Anf. 107 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Tack, Birger Lahti, för frågan!

Jag har varit en varm anhängare av den industriomställning som har pågått de senaste åren och som fortsätter att intensifieras. Det sker mycket tack vare miljöpartistisk politik. Det handlar om att ETS-priset har gått upp, det handlar om utbyggnaden av det förnybara och det handlar om Industriklivet, som ju var en miljöpartistisk reform.

Jag är alltså en varm anhängare av det. Men det som jag tycker är problematiskt med Vänsterpartiets nya ingång i detta är just den här, jag ska inte säga nationalistiska men lite protektionistiska inställningen som jag är rädd gynnar just det som Putin vill åstadkomma med sin maktpolitik. Sverige har alla förutsättningar i världen att vara ett förnybart superbatteri i Europa. Den möjligheten ska vi ta. Det är helt enkelt vår plikt att bidra med det.

Jag tycker alltså i grund och botten att det är bra att vi är en stor nettoexportör och fortsätter att vara det.

Anf. 108 BIRGER LAHTI (V) replik:

Fru talman! Tack för svaret, ledamoten Tovatt!

Jag håller med om att vi givetvis ska hjälpa till och vara solidariska med andra länder när vi har överskott. Men jag vet också att vi har skilda åsikter i mitt parti. Det blir inte lätt att övertyga landsbygdsbor i en kommun där man försöker att upprätta en vindkraftspark om att här ska vi smälla upp 25 snurror som är 250 meter höga, när vi vet att elen kommer att gå till tyskarnas samvete och de inte har byggt ut sitt eget. Det blir inte lätt, kan jag tala om för ledamoten.

Om vi först ser till att klara vår industri och jobben och klarar av att göra vätgas så att industrin klarar omställningen kan vi givetvis hjälpa till sedan, om vi har ett överskott. Så har vi gjort historiskt, jättelänge. Men marginalprissättningen talar inte för den politik som vi vill införa, alltså att bygga ut det förnybara jättemycket.

Anf. 109 LORENTZ TOVATT (MP) replik:

Fru talman! Jag har respekt för det perspektivet, men jag tror att det finns lösningar ut ur det. Där har jag bland annat lyft just behovet av energieffektivisering. Vi svenskar använder faktiskt väldigt mycket el om man jämför med nere på kontinenten. Det är någonting som vi kan bli av med. Vi kan helt enkelt befria oss själva från det behovet.

Jag vill lyfta ett annat perspektiv på frågan, och det är att jag vill se ett 100 procent förnybart elsystem i Europa. Vi vet att sol och vind kompletterar varandra ganska bra på kontinentnivå. När det blåser lite mindre skinner solen lite mer och vice versa. Dessutom vet vi att när det är vindstilla i södra Sverige kanske det blåser utanför Polens kust.

På så sätt kompletterar de olika geografiska områdena varandra i elproduktionen, och därför blir de starkare tillsammans. På sikt tror jag att det är bra att binda ihop oss med kontinenten för att kunna gå mot 100 procent förnybar elproduktion.

Anf. 110 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag tackar kammaren för denna debatt i ett viktigt och aktuellt ämne.

Låt mig här i slutskedet lyfta blicken och titta framåt. Vi tar nu avstamp i Sverige genom att gå från ett läge där vi under 30 år har använt ungefär samma energiförbrukning till kanske det dubbla, det vill säga till en kraftigt ökad energiförbrukning. Det gör vi för att frigöra oss från det fossila beroendet av oljeschejkerna i Mellanöstern och Putins Ryssland. Det gör vi för att vi ska se till att Sverige blir det ledande landet i klimatomställ-

ningen och därmed skapa tillväxt, välstånd och massor med gröna arbeten i hela landet.

För att kunna göra detta presenterade regeringen i går en elektrifieringsstrategi som tar ett helhetsgrepp. I den här debatten har det blivit tydligt att oppositionen har lätt att säga tulipanaros, det vill säga kärnkraften. Från regeringens sida vill vi i stället se ett helhetsgrepp som tittar på både de olika energislagen och att de ska leverera mycket och billig el som snabbt kommer på plats för de svenska hushållen. Det är vägen framåt för Sverige.

Jag tackar för debatten.

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 14 januari justerades.

§ 3 Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Andre vice talmannen meddelade att *Alexandra Völker* (S) skulle återta sin plats i riksdagen från och med den 7 februari, varigenom uppdraget som ersättare skulle upphöra för *Abraham Halef* (S).

§ 4 Avsägelser

Andre vice talmannen meddelade

att *Ulla Andersson* (V) avsagt sig uppdragen som ledamot i finansutskottet och som suppleant i skatteutskottet,

att *Tony Haddou* (V) avsagt sig uppdraget som ledamot i skatteutskottet,

att *Carl-Oskar Bohlin* (M) avsagt sig uppdragen som ledamot i civilutskottet och som suppleant i näringsutskottet från och med den 14 februari,

att *Ali Esbati* (V) avsagt sig uppdragen som ledamot i arbetsmarknadsutskottet, som suppleant i finansutskottet och som ledamot i riksbanksfullmäktige,

att *Björn Wiechel* (S) avsagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet,

att *Viktor Wärnick* (M) avsagt sig uppdraget som suppleant i civilutskottet från och med den 14 februari samt

att *Ciczie Weidby* (V) avsagt sig uppdraget som suppleant i arbetsmarknadsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelser.

Andre vice talmannen meddelade
att Socialdemokraternas partigrupp anmält Erik Ezelius och Alexander Ojanne som suppleanter i konstitutionsutskottet,
att Moderaternas partigrupp anmält Viktor Wärnick som ledamot i civilutskottet och Carl-Oskar Bohlin som ledamot i näringsutskottet samt
att Vänsterpartiets partigrupp anmält Ali Esbati som ledamot i finansutskottet, Ulla Andersson som ledamot i skatteutskottet och Ciczie Weidby som ledamot i arbetsmarknadsutskottet.

Andre vice talmannen förklarade valda till

ledamot i finansutskottet
Ali Esbati (V)

ledamot i skatteutskottet
Ulla Andersson (V)

ledamot i arbetsmarknadsutskottet
Ciczie Weidby (V)

suppleanter i konstitutionsutskottet
Erik Ezelius (S)
Alexander Ojanne (S)

Andre vice talmannen förklarade valda *från och med den 14 februari* till

ledamot i civilutskottet
Viktor Wärnick (M)

ledamot i näringsutskottet
Carl-Oskar Bohlin (M)

§ 6 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Mats Sander* (M) skulle tjänstgöra som ersättare för *Ulrika Heindorff* (M) under tiden för hennes ledighet den 14 mars–29 maj.

§ 7 Anmälan om vice ordförande i utskott

Andre vice talmannen anmälde att *Kristina Axén Olin* (M) valts till andre vice ordförande i kulturutskottet från och med den 3 februari.

§ 8 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2021/22:112 till civilutskottet

2021/22:113 till finansutskottet

Motioner

2021/22:4384, 4386–4388 och 4390 till civilutskottet

§ 9 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Försvarsutskottets betänkanden

2021/22:FöU6 Försvarspolitik

2021/22:FöU10 Cybersäkerhetsfrågor

*Svar på
interpellationer*

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:249 om säkerhetshot i Sverige

Anf. 111 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tobias Andersson har med anledning av utvisningar av svenska kvinnor med koppling till IS frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att garantera att återvändarna inte utgör ett säkerhetshot i Sverige samt vilken roll Utrikesdepartementet har haft i att möjliggöra kvinnornas resa till Sverige.

Låt mig ta den sistnämnda frågan först och inledningsvis upprepa regeringens hållning: Det får inte råda något tvivel om att Sverige gör vad vi kan för att barn i nordöstra Syrien med koppling till Sverige ska kunna föras hem. Samtidigt har det aldrig varit aktuellt att ta hem kvinnor som frivilligt vill lämna lägren, där de hålls av det lokala kurdiska självstyret och utreds för brott, inklusive koppling till terroristorganisationen IS/Daish.

Regeringen har löpande hållit riksdagen informerad om utvisningarna av svenska kvinnor och deras barn. Den 17 juni förra året redogjorde jag och dåvarande inrikesminister Mikael Damberg för frågan i ett sammanfattat utrikes- och justitieutskott. Vi sa då att självstyret informerat Sverige och andra berörda stater om att flera brottsutredningar började bli klara och att det därför skulle bli aktuellt för självstyret att utvisa de kvinnor som inte kan lagföras lokalt och deras medföljande barn. Utskottet informerades om Sveriges skyldighet att ta emot dem som är svenska medborgare. Vi betonade vidare att vi har ett intresse av att utvisningarna sker på ett säkert sätt, i enlighet med vårt regelverk och internationell praxis, och att detta också är viktigt med tanke på barnens utsatta situation. Ingen ledamot av utskottet hade något att invända mot denna ordning.

Jag vill också understryka att regeringen varit tydlig med hur utvisningarna gått till väga. Den 10 september, fyra dagar efter de första utvisningarna, informerade jag utrikesutskottet om hur UD samverkat med de lokala myndigheterna i nordöstra Syrien och provinsregeringen i Erbil. Jag

informerade om att kvinnorna själva får stå för flygkostnaderna i enlighet med lagen om konsulärt ekonomiskt bistånd. Jag avslutade utskottsmötet med att upprepa att självstyret meddelat oss och andra berörda stater att ytterligare utvisningar kan vara att vänta de kommande månaderna. Så blev också fallet i oktober då tre kvinnor och åtta barn utvisades och helt nyligen den 26 januari när två kvinnor och fyra barn utvisades. Regeringen avvaktar nu besked från självstyret om de svenska kvinnorna och barnen som alltfjämt hålls i lägren.

Frågan om ansvarsutkrävande och lagföring av de individer som har begått brott i Syrien och Irak är en prioriterad fråga för regeringen. Vid ankomst till Sverige möts personer som utvisats från nordöstra Syrien samlat av bland annat Säkerhetspolisen, Polismyndigheten och socialtjänsten, som vidtar adekvata åtgärder. Varje återvändare bedöms individuellt av Säkerhetspolisen utifrån personens eventuella avsikt och förmåga att begå terroristbrott eller grova våldsbrott såväl vid själva återvändandet som under tiden efteråt. Rättsvårdande myndigheter har en väl utvecklad förmåga att utreda sådan brottslighet. För folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och många fall av terroristbrottslighet gäller svensk straffrättslig domsrätt oavsett vem som har begått sådana brott och var de har begåtts. Eftersom flera av brotten inte heller preskriberas är det vidare möjligt att utreda och lagföra dem även sedan en lång tid förflutit.

Regeringen arbetar intensivt med att ge brottsbekämpande myndigheter adekvata verktyg vid bekämpningen av grova brott som dessa. Ett sådant exempel är införandet av verktyget hemlig dataavläsning. Regeringen har också ingått avtal med Unidad, FN:s bevisinsamlingsmekanism i Irak, och med IIIM, FN:s bevisinsamling för Syrien, i syfte att förenkla för våra brottsbekämpande myndigheter att komma åt den stora mängd bevisning IS/Daish har lämnat efter sig i regionen och som dessa mekanismer har i uppdrag att samla in.

Anf. 112 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar för svaret från utrikesministern.

Sverige har på senare år gjort sig känt som en av västvärldens större exportörer av terrorister. Det säger naturligtvis en del om situationen i Sverige, inte minst sett till regeringars misslyckade migrations- och integrationspolitik.

I efterdyningarna av IS fall har vi åter blivit varse detta då flertalet individer som aktivt valt att ansluta sig till terrorsekten nu har återvänt – och fler är att vänta.

Expressen rapporterade den 16 oktober att Sverige väntar ytterligare tio så kallade IS-kvinnor som tillsammans även medbringat 20 barn. Utrikesdepartementet är dessutom inblandat i deras resa hit.

Jag lämnade där och då in en interpellation i frågan, men mot bakgrund av att statsministern avgick ställdes debatten in. Jag återkom i samma ärende, men då dröjde debatten. Nu har viss tid gått och nya uppgifter tillkommit.

Även om det gått lite tid sedan jag först lämnade in interpellationen är frågan tyvärr fortsatt aktuell. Sedan den aktualiserades i höstas har nämligen fler IS-kvinnor anlänt till Sverige. I förra veckan utvisades två svenska IS-kvinnor och fyra barn från nordöstra Syrien till Sverige. De landade den 27 januari. Kvinnorna har anhållits misstänkta för krigsförbrytelser medan

barnen har omhändertagits av sociala myndigheter. Det kvarstår att se ifall även dessa kvinnor släpps efter ett tag.

Detta var den tredje gruppen kvinnor som utvisats från den kurdiska enklaven i nordöstra Syrien. Tidigare har sex kvinnor med barn kommit till Sverige. Vissa av de IS-kvinnor som anlänt till Sverige har delgetts misstanke om brott men lever ändå fritt i det svenska samhället. Vilken risk de utgör för laglydiga svenskar är svårt att säga, men att de mot bakgrund av sitt deltagande i en terrorsekt inte förtjänar att leva fritt bland oss övriga är det nog många som anser.

Tyvärr finns risken att de berörda individerna blir kvar i Sverige över tid och att vi misslyckas med att lagföra dem. Om vi lyckas lagföra dem finns risken att vi ändå inte lyckas utvisa dem, varför de efter det ytterst hypotetiska straffet kanske ändå släpps ut i samhället. Detta är enligt mig ett svek mot alla som fallit offer för IS terror men också ett potentiellt hot mot svenskar i Sverige.

Med anledning av detta frågade jag utrikesminister Ann Linde i min interpellation vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att garantera att återvändarna inte utgör ett säkerhetshot i Sverige. Jag uppfattade inte att jag fick ett tydligt svar på detta, mer än att rättsvårdande myndigheter har en enligt ministern utvecklad förmåga att utreda berörd brottslighet.

Kan utrikesministern lova att ingen av kvinnorna som i dag rör sig fritt utgör ett säkerhetshot? Alternativt, om de gör det, lovar ministern att berörda myndigheter har koll på dem och att ingen svensk behöver oroas sig?

Anf. 113 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tobias Andersson berör arbetet mot terrorism och det hot den utgör. Låt mig då redogöra för hur regeringen arbetar mot terrorism.

Vi har en nationell strategi mot terrorism som är utgångspunkten för Sveriges långsiktiga arbete på området. Strategins syfte är att skapa en tydlig struktur för det arbete som krävs för att förebygga våldsbejakande extremism och motverka terroristbrottslighet.

De breda politiska överenskommelserna om åtgärderna mot terrorism år 2015 och 2017 är också viktiga hörnstenar. Majoriteten av de åtgärder som bestämdes har också genomförts. Som ett exempel kan nämnas att flera myndigheter på uppdrag av regeringen har utvecklat stöd och vägledning för olika aktörer, till exempel för personal som arbetar inom skolan, socialtjänsten eller kriminalvården.

Center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet utvecklar det kunskapsbaserade och sektorsövergripande arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism på nationell, regional och lokal nivå, bland annat genom att ge behovsanpassat stöd till lokala aktörer, genom ett kunskapsnav och genom att bidra till att skapa en högre grad av effektivitet och samordning i de förebyggande insatserna.

För att ytterligare utveckla insatser till individer som är involverade i våldsbejakande extremism eller som är dömda för olika brott har Polismyndigheten, Kriminalvården, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse fått i uppdrag av regeringen att förstärka och utveckla arbetet med stöd till avhoppare från kriminella, våldsbejakande extremistiska och hederrelaterade miljöer. Syftet är naturligtvis att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för att fler individer ska få tillgång till sådant stöd.

Att arbeta förebyggande mot radikaliserings och rekrytering till våldsbekämpande extremism och lagföra individer som har begått allvarliga brott i Syrien och Irak är frågor som ges hög prioritering av regeringen och våra myndigheter.

Prot. 2021/22:65
4 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 114 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag tackar återigen för svaret från Ann Linde, även om jag inte uppfattade något löfte till dem som kanske är oroliga över vilket säkerhetshot de berörda individerna utgör i vårt samhälle när de tillåts att röra sig fritt här efter att medvetet och aktivt ha anslutit sig till en av de hemskaste terrorsektorer vi sett i modern tid. Det kanske kommer senare i debatten.

Fru talman! Jag skulle vilja beröra den andra frågan i min interpellation. Den löd så här: "Vilken roll har Utrikesdepartementet haft i att möjliggöra kvinnornas resa till Sverige?"

Detta redogjorde utrikesministern för i sitt första svar. Hon sa exempelvis följande: "Det får inte råda något tvivel om att Sverige gör vad vi kan för att barn i nordöstra Syrien med koppling till Sverige ska kunna föras hem."

Ann Linde nämnde också att de berörda kvinnorna själva ska ha fått stå för flygkostnaderna i enlighet med lagen om konsulärt ekonomiskt bistånd. Det får vi verkligen hoppas, fru talman – att kvinnor som medvetet valt att resa och ansluta sig till IS inte fått gratisbiljetter tillbaka till Sverige när de insett att det valet inte var så klokt och vill göra avkall på sitt deltagande i denna terrorrörelse.

Vad som däremot inte besvarats, trots ett flertal skriftliga frågor i ärendet, är frågan om de övriga kostnaderna i anslutning till resorna – inte endast för flyget i sig utan för operationen däromkring.

En ledamot som återkommande ställt denna fråga till Ann Linde är sverigedemokraten Björn Söder, som önskat få svar om den totala kostnaden flera gånger utan att lyckas. Han skrev bland annat så här i en skriftlig fråga:

"Bakgrunden till frågan är att regeringen har underlättat för de tre terroristerna och deras barn att komma tillbaka till Sverige. Med en svensk delegation på plats, bestående av bland annat erfarna diplomater, säkerhetspersonal och en barnläkare, hjälpte man dem bland annat genom att bistå dem att ta sig från Rojlägret i nordöstra Syrien till flygplatsen, där de kunde flyga tillbaka till Sverige.

Transporten mellan lägret och flygplatsen, personalen och UD:s hantering är givetvis sådant som belastat svenska staten, och detta bör således kunna anges offentligt för de svenska skattebetalarna."

Så uttryckte sig Björn Söder när han ville veta vad detta kostat. Ann Linde är förvisso noggrann med att poängtera att IS-kvinnorna har bekostat sina flygbiljetter men vägrar att svara på frågan om de övriga, sannolikt betydligt större kostnader som svenska skattebetalare stått för å IS-kvinnornas vägnar.

Vill Ann Linde svara på den frågan nu? Om hon inte kan det, kan hon åtminstone tillstå att hon förstår att det finns skattebetalare som önskar veta i vilken utsträckning de finansierat resor till Sverige för kvinnor som anslutit sig till en av de värsta terrorsektorer vi skådat?

Anf. 115 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Vad jag tror att vanliga människor inte förstår är den känslomässiga som Sverigedemokraterna om och om och om igen visar för dessa stackars barn. Barnperspektivet lyser ständigt med sin frånvaro i era debatter, era skriftliga frågor och era interpellationer.

Låt mig då konstatera vad vi menar med att vi försöker hjälpa barnen. Det har inte varit möjligt att separera barnen från vårdnadshavarna i lägren. Det har det lokala självstyret sagt att man är emot. Man hänvisar då till principen om familjesammanhållning i FN:s konvention om barnets rättigheter. Men man kan göra undantag från denna princip när det finns särskilda humanitära skäl om mamman har gett ett explicit medgivande. UD har frågat mammorna, och de har inte velat ge ett sådant medgivande. Därför har vi inte kunnat ta hem barnen fastän vi haft barnen som högsta prioritet. Det är svaret på de frågorna. Jag är glad att vi har det perspektivet.

I och med de tre utvisningar som nu har skett, kan det vara på sin plats att understryka, kommer 18 svenska barn som varit väldigt märkta av sin lägst tillvaro i Syrienkonflikten hem till Sverige, där de tas om hand, placeras i fosterhem och får vård. Den onda cirkeln med risk för att barnen radikaliserar i lägren bryts. Det borde till och med Sverigedemokraterna begripa är bra.

Det kan tyvärr vara nödvändigt att säga att dessa barn faktiskt är helt oskyldiga. De kan inte kopplas till föräldrarnas dåliga livsval och de brott som de nu misstänks för.

Jag vill också betona att Säkerhetspolisen ur ett säkerhetsperspektiv menar att denna typ av kontrollerade utvisningar är att föredra framför att kvinnorna kommer hit efter att ha rymt, vilket en del kvinnor faktiskt har gjort, för då har man mycket svårare att ha kontroll på dem. Det är svårt att ha något att invända mot detta. Alternativet är att vi får en oreglerad insmuggling av kvinnor till Sverige, utan att man har kontroll på dem. Det skulle inte vara ansvarsfullt.

Vi har varit tydliga med allt detta. Vi har informerat riksdagen flera gånger. Därefter har Sverigedemokraterna visat detta intresse utan att bry sig om vare sig barnen eller säkerhetsaspekterna. Det är oansvarigt och känsloladdat.

Fru talman! För att skingra eventuella missuppfattningar när man populistiskt frågar vad alltihop kostar vill jag säga att dessa kvinnor och barn har rest reguljärt och är betalningsskyldiga för biljetterna. De har bott på förvar i Erbil medan de väntat på att komma med planet, vilket bekostats av myndigheterna där. Det rör sig om förenklad delgivning när det gäller återbetalning och så vidare, och betalar man inte tillbaka går ärendet till Kronofogdemyndigheten.

När det gäller lokala transporter kommer jag naturligtvis inte att ge några detaljer om exakt var de går, vad de kostar och så vidare. Det handlar om säkerhetssituationen i området. Även Sverigedemokraterna inser nog faktiskt, trots allt, att detta är rimligt.

Anf. 116 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag beskylls av utrikesministern för att vara känsloladdad i en fråga där vi diskuterar en fruktansvärd terrorsekt, som avslutat livet för otroligt många och orsakat ett enormt lidande för ännu fler, tagit över stora regioner och torterat, våldtagit och mördat. Ja, fru talman, det är nog en

korrekt beskrivning att jag inte känner mycket känslor för dem som deltagit i dessa gärningar – att mitt hjärta inte bultar för dem som deltagit i den slakt och de våldsamheter som ägt rum i Syrien med omnejd. Det är en korrekt beskrivning av utrikesministern att jag hyser en viss känslokyla gentemot dessa förövare; det får jag tillstå, fru talman. För jag har faktiskt talat om IS-kvinnorna, de som medvetet valt att ansluta sig. Det är där jag har lagt emphasis och fokus. Jag har inte explicit berört barnen, som Ann Linde försöker finta bort det hela med. Men absolut – jag kan tillstå att jag är känslokall när det gäller terroristers välmående.

Däremot har jag ännu inte fått något svar gällande den totala kostnaden för den här operationen. Jag förstår att man inte kan röja exakt hur man har transporterat de berörda personerna eller säga den exakta kostnaden. Men svenska skattebetalare vill nog gärna veta åtminstone totalbeloppet – inga detaljer utan bara siffran över vad de har finansierat å potentiella terroristers vägnar.

Att en IS-kvinna dessutom nu i januari åtalats bland annat för att ha uppmanat sin son att vara barnsoldat tyder väl på att det finns barn som har skuld i detta också och som har deltagit i reguljär krigsföring. Jag stannar där, för tiden rinner ut.

Anf. 117 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det är inför barnen som Tobias Andersson visar en cynisk känslokyla.

Jag har sagt från början, och jag säger det igen: Vi har varit noga med att hålla riksdagen informerad om barnens situation i nordöstra Syrien. Det har aldrig varit tal om att hämta hem de kvinnor som frivilligt vill lämna lägren. Dessa kvinnor har rest till Syrien stick i stäv med UD:s tydliga avrådan och har på ett eller annat sätt anslutit sig till terroristorganisationen IS/Daish.

Vi har arbetat intensivt och vänt på varenda sten för barnens skull, så att de kan föras till Sverige när det är möjligt. Detta intensiva konsulära arbete kommer att fortsätta tills alla barn har förts hem och kommit i säkerhet och den radikaliseringscirkel som har pågått har brutits.

Självstyret som ansvarar för lägren håller kvinnorna där för att utreda brott och om möjligt lagföra dem på plats. När de utredningarna blivit klara har självstyret i vissa fall informerat oss om att man måste utvisa kvinnor, när man inte har tillräckligt med bevis. Då gör vi det vi har skyldighet till: tar hem svenska medborgare, framför allt barnen, på ett säkert sätt så att svenska medborgare ska kunna känna sig säkra på att Säpo och Polismyndigheten har koll på dem och att sociala myndigheter tar hand om barnen. Det är ett ansvarsfullt sätt att hantera denna situation.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:275 om situationen i Hongkong

Anf. 118 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Joar Forssell har frågat mig om vad jag och regeringen, företrädesvis tillsammans med andra länder, kommer att göra för att mar-

kera mot att företag aktivt deltar i att marknadsföra och sälja spjutspets-teknik som används mot bland annat oppositionella och demokratiaktivister utomlands. Han har vidare frågat mig om hur jag avser att säkerställa att regeringens förslag till nytt regelverk (Ds 2021:32) rörande produkter med dubbla användningsområden hindrar situationer liknande dem som beskrivits i frågan. Slutligen har han frågat om de senaste årens aggressiva förföljelse av oppositionella och demokratiaktivister i Hongkong på något sätt förändrar mitt och den svenska regeringens strategiska stöd till demokratiaktivister i Hongkong. Låt mig besvara frågorna i den ordningen.

Vad gäller den första frågan är regeringens förväntan att företag som är verksamma i Sverige eller i utlandet ska respektera de mänskliga rättigheterna i all sin verksamhet. Detta innebär att företagen ska agera för att förhindra att deras verksamhet orsakar, bidrar till eller är kopplad till kränkningar av mänskliga rättigheter.

Angående den andra frågan om Ds 2021:32 rörande produkter med dubbla användningsområden vill jag inledningsvis förtydliga att det politiska ansvaret för exportkontroll inom regeringen inte ligger hos mig utan hos statsrådet Morgan Johansson.

En omarbetad version av EU:s förordning om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden, PDA-förordningen, trädde i kraft i september 2021. Den nyhet som är mest relevant utifrån Joar Forsells interpellation är att kontrollområdet utökas till att omfatta export av cyberövervakningsprodukter. Syftet med den utvidgade kontrollen är att hantera risken för att sådana produkter används i samband med internt förtryck eller för att begå allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt. Det handlar inte om att ett förbud införs mot export utanför EU av dessa produkter, utan det handlar om ett krav på tillstånd i tillämpliga fall innan export får ske. Regeringen har bedömt att den nya förordningen ligger inom ramen för Sveriges målsättning att EU ska ha en strikt, effektiv och modern exportkontroll på PDA-området.

PDA-förordningen är som alla EU-förordningar fullt gällande i Sverige sedan ikraftträdandet. De ansvariga myndigheterna, det vill säga Inspektionen för strategiska produkter och Strålsäkerhetsmyndigheten, tillämpar därmed redan förordningens bestämmelser i den löpande tillstånds- och tillsynsverksamheten.

Slutligen om Hongkong – det demokratiska utrymmet i Hongkong har minskat, och individernas åtnjutande av mänskliga rättigheter inskränks alltmer, vilket är mycket bekymmersamt. Sverige och EU har vid flera tillfällen framfört vår syn till bland annat kinesiska företrädare och även i uttalanden. EU:s höga representant för utrikes- och säkerhetspolitiska frågor, Borrell, uttalade sig efter valet till Hongkongs lagstiftande församling den 19 december 2021 och uttryckte då oro över den negativa utvecklingen för demokratiska principer och politisk pluralism i Hongkong. Regeringen står bakom det uttalandet. EU uttalade sig, liksom jag själv, senast efter tillslaget mot oberoende medier i slutet av december förra året.

I juli 2020 enades EU:s medlemsstater om ett antal rådsslutsatser om Hongkong som anger en rad konkreta åtgärder som svar på händelseutvecklingen. Åtgärderna inkluderar att se över och begränsa exporten av känslig utrustning och känsliga teknologier, att öka stödet till civilsamhället och studentutbyten samt att fortsätta att närvara vid rättegångar mot företrädare för demokrati rörelsen. Vad gäller rådsslutsatsernas viktiga re-

kommandation om att säkerställa att EU fortsatt följer rättgångar mot företrädare för Hongkongs demokratiörelse har Sverige varit pådrivande i genomförandet. På svenskt initiativ har de medlemsstater som har beskickningar på plats inlemmats och en ansvarsfördelning upprättats. Regeringen fortsätter att driva vikten av detta deltagande. Jag har även haft möten och direktkontakt med representanter för demokratiörelsen från Hongkong för att få förstahandsinformation och uttrycka mitt stöd.

Regeringen verkar för ett fortsatt tydligt EU-gemensamt agerande.

Anf. 119 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. När man lyssnar på Socialdemokraterna får man intrycket att de har vikt gubbe, ni vet en sådan där gubbe som man gjorde när man var liten. Någon ritade en bit och vek den. Sedan ritade någon nästa bit och fortsatte att vika. Lite så är det här svaret.

Först säger statsrådet att man förväntar sig att alla företag sköter sig, oavsett om de är svenska eller för den delen kinesiska och oavsett var i världen de agerar. Men när jag fortsätter lyssna på statsrådets anförande, när man har vikt vidare, får jag höra att det behövs åtgärder för att företag ska sköta sig. Alltså kan man inte anta att de sköter sig från början. Då hade inte de åtgärder som sedan raddades upp behövts i första taget.

Sedan fortsätter gubbvikandet, och så säger statsrådet att vi har framfört vår syn. Det är det vanliga snacket om att vi har skickat arga brev. Men i nästa vikning av vikkubben konstateras att utrymmet för demokrati fortsätter att minska. Då verkar det inte som att de arga breven och de tillfällena då vi framfört vår syn har fungerat särskilt väl. Det är klart att Sverige ska säga vad vi står för. Det är klart att vi ska driva på i EU. Alla de saker som statsrådet säger är bra saker. Men det är uppenbart så att det inte räcker. Det hör man när det sägs i interpellationssvaret att utrymmet för demokrati minskar.

Gubben fortsätter att vikas. Efter att man har sagt att företag ska sköta sig konstateras det att regeringen visst har velat genomföra åtgärder och också faktiskt gjort det. Det har genomförts en del åtgärder på EU-nivå, och det är positivt att Sverige har medverkat till detta. Men samtidigt kan man se – det hör man också i anförandet – att just Kina använder sig av den här typen av produkter för att förtrycka människor. Det sker såklart inte bara i Hongkong utan i hela Kina. Hongkong är ett tydligt exempel, Xinjiang ett annat. Detta blir alltså lite märkligt.

Det är ett anförande och ett interpellationssvar som minst sagt är motsägelsefullt. Det säger emot sig självt inom sig självt. Det är klart att det från svensk sida inte finns någon som är negativ till att vi ska lita på företag. Det finns ingen från svensk sida som är negativ till att vi ska säga vad Sverige står för och att vi ska framföra vår syn. Det finns ingen från svensk sida som är negativ till att ha tuffa kontroller av farliga produkter. Men förtrycket fortsätter ju. Människor är förtryckta i dag. Det finns stora arbetsläger, koncentrationsläger, i Xinjiang där det pågår slavarbete. I Hongkong stängs tidningar och demokratiaktivister hotas, hålls borta, fängslas och försvinner på löpande band. Utanför Taiwan mullrar de kinesiska krigstrummorna. Kinas agerande fortsätter ju, trots de här sakerna.

Min fråga är hur statsrådet och regeringen ser på att alla de här problemen fortsätter och hur Sverige kommer att agera. Vad kan vi göra? Vad ämnar statsrådet göra för att agera ännu kraftfullare framöver och faktiskt

få till stånd en förändring på riktigt? Om de åtgärder som statsrådet redogör för inte fungerar och om det skulle visa sig att Kina fortsätter sitt förtryck av människor i omvärlden, hur kommer Sverige då att agera för att öka pressen på Kina och få till stånd en förändring på riktigt?

Anf. 120 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag förstår inte Joar Forssells vikkubbeanalogi, så jag hoppar över den. Dessutom förstår jag inte hans logik – om det inte fungerar med alla de kraftfulla åtgärder som jag nu har redogjort för i ett långt interpellationssvar, ska vi då inte vidta dem? Det är jättekonstigt.

När det handlar om att ifrågasätta att företagen följer detta är det ju så att det är svenska företags eget ansvar att följa lagar och förordningar. Exportkontrollen av produkter med dubbla användningsområden är en komplex fråga. Det är ett tekniskt krävande område. Man behöver ha särskild kompetens från bolagen. Vi har ett efterlevnadsprogram för detta. Det kallas för International Compliance Programme och är nödvändigt för exporterande företag att ha koll på när det gäller produktklassificering, slutanvändande och eventuella risker.

Här har företagens branschorganisation en roll att spela. Sveriges Exportkontrollförening har bedrivit ett mångårigt arbete tillsammans med ISP:s experter för att utbilda enskilda företagare i exportkontroll, som kan vara väldigt komplicerat. Det är viktigt för vår exportindustri att de gör rätt och följer förordningar, och jag har uppfattningen att svenska företag vill det. Man vill inte agera negativt.

Dessutom har ISP gjort särskilda informationsinsatser gentemot industrin gällande till exempel den nya PDA-förordningen. Man hade till exempel ett virtuellt seminarium i oktober. Man har också på EU-nivå en så kallad outreach till företagen för att ta fram riktlinjer till exportörerna gällande just cyberövervakningsprodukter. Jag tycker faktiskt att det bara den senaste tiden har gjorts väldigt mycket saker för att företagen ska bli ännu bättre på att stoppa sådant som vi inte vill ska gå att använda till förtryck av demokratiörelsen, journalister och människorättsaktivister i Hongkong.

Anf. 121 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag tackar återigen statsrådet för hennes svar.

Det är märkligt – en sak som jag sa väldigt tydligt i mitt förra anförande var att jag är glad för de åtgärder som redovisades i statsrådets interpellationssvar. Jag tycker att det är positivt att Sverige gör de här sakerna. Min fråga var: Om de inte fungerar, vad kommer Sverige då att göra ytterligare för att sätta press på diktaturen i Kina? Om det inte fungerar att skicka fler arga brev vecka efter vecka, om det inte fungerar att gång på gång införa olika former av sanktioner som kanske inte träffar rätt, vad kommer regeringen att göra då för att ytterligare sätta press på Kina att avsluta de olika former av förtryck som den kinesiska diktaturen står för? Jag tycker att det är positivt att regeringen genomför saker. Jag tycker även att det är positivt att EU genomför saker. Det vet också statsrådet. Vi har haft den här debatten flera gånger tidigare.

De svenska företagen pratade statsrådet om i sitt senaste anförande, men i interpellationssvaret pratade hon faktiskt om företag generellt. Då

nämndes inte svenska företag, utan det talades om företag i Sverige och världen. Det innebär alla företag.

Vikgubbeanalogin handlade om att en sådan här gubbe förändras för varje viking. Det var precis det som hände här. Å ena sidan säger statsrådet att vi skickar många arga brev. Å andra sidan säger statsrådet att det inte funkar och att utrymmet för demokrati fortsätter att minska. Å ena sidan säger statsrådet: Vi förväntar oss att företag ska sköta sig. Å andra sidan säger statsrådet: Vi inför tuffare regler. Så fortsätter det. Interpellationssvaret motsäger sig självt på punkt efter punkt.

Tyvärr tycker jag mig se att Sveriges politik inte fungerar, även om den kläs i vackra ord och kan låta tuff. Förtrycket i Kina fortsätter. Men i verktygslådan har vi kvar verktyg som vi inte använder. Sverige bojkottar inte OS, som pågår just nu. Vi har inte infört tuffa sanktioner mot ett brett spektrum av ledare, byråkrater och andra som är ansvariga för det som händer i Kina. Det skulle man kunna göra på ett sätt som verkligen gör ont och sätter press. Vi har inte gjort som till exempel Taiwan och infört förbud mot kinesiska investeringar i Sverige inom strategiska områden. Det skulle kunna handla om infrastruktur, elförsörjning och andra viktiga strategiska områden.

Vi har inte heller stöttat vårt baltiska grannland Litauen tillräckligt när de har tagit ställning mot Kina.

Sveriges Kinapolitik är uppenbart inte tillräckligt kraftfull, och det är tråkigt när länder som Danmark, Kanada, Storbritannien, Australien, USA, Litauen och Japan väljer att bojkotta OS medan Sverige står utanför och säger ”Nej, vi har skickat våra arga brev”. Vi väntar passivt på att något ska hända, men inget händer ju. Då måste vi agera tuffare och inte sälla oss till de länder som väljer att inte agera.

Låt mig understryka att jag stöder en stor del av det arbete som regeringen gjort. Man har bara inte gjort tillräckligt. Min fråga kvarstår därför: Vad kommer regeringen och statsrådet att göra utöver det man redan gjort och gör om förtrycket i Kina kvarstår och fortsätter att förvärras dag för dag?

Anf. 122 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Joar Forssell borde hålla sig för god för att raljera över aggressiva brev. Hur tror han att diplomatiskt arbete går till? Jo, man gör starka diplomatiska markeringar och följer upp dem med konkreta åtgärder, precis som vi gör. Man kan ju alltid skoja till det i riksdagen och prata om att Sverige bara skickar en massa brev. Men Joar Forssell vet att det inte handlar om det och försöker knipa billiga politiska poäng.

Skulle vi inte ha stöttat Litauen? Har Joar Forssell helt missat att Litauens utrikesminister var här? Eventuellt var Joar Forssell med på lunchen, till och med. Utrikesministern var oerhört tydlig med hur tacksam man är mot Sveriges regering för det stöd man har fått i just denna och i alla andra frågor där vi stöttar Litauen på ett konkret sätt. Joar Forssell borde hålla sig för god för att komma med en sådan lögn.

Givetvis försöker vi på alla sätt att påverka Kina, men man ska inte tro att det är lätt.

Joar Forssell räknar upp en rad länder som han påstår officiellt bojkottar OS, men det stämmer inte att alla dessa länder gör det. Att man inte

Prot. 2021/22:65
4 februari

Svar på
interpellationer

närvarar är en sak; det gör inte vi heller. Vi kommer inte att ha någon representant på plats på OS i Kina.

Vi har varit väldigt tydliga med att vi måste fortsätta att stödja civilsamhället, fortsätta att ha exportbegränsningar och fortsätta med de restriktiva åtgärderna. Vi är pådrivande i denna diskussion, och vi har bland annat haft direktkontakt med demokratirörelsen, journalister och människorättsförsvarare i Hongkong för att se vad vi mer kan göra för att stötta dem.

Att stå här och säga att vi inte gör något och att vi inte vill fortsätta och att raljera över vårt arbete är inte okej.

Anf. 123 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag sa att regeringen har skickat arga brev. Jag hoppas att breven är ganska arga och upprörda, för de brott som Kina begår är otroligt allvarliga. Jag konstaterar inte att jag är emot detta, vilket statsrådet får det att låta som, utan jag konstaterar att det inte verkar räcka. Min fråga är därför vad regeringen ska göra mer.

Statsrådet sa i ett tidigare inlägg att jag har dissat det regeringen gjort. Det har jag inte gjort. Jag tycker att det är bra, och det har jag sagt i varje inlägg. Men jag undrar vad regeringen ska göra mer om det visar sig att det inte räcker.

Jag sa inte heller att Sverige inte har stöttat Litauen. Jag sa att vi inte har stöttat Litauen tillräckligt. Men det tog statsrådet som intäkt för att få ljuga om vad jag har sagt här i talarstolen. Det är klart att vi har stöttat Litauen, för det är vår förbannade plikt!

Men vi måste göra mer, och vi kan göra mer genom att ansluta oss till och vara pådrivande i den våg av länder i världen som nu har en tuffare politik mot Kina. Det handlar om sanktioner mot enskilda personer och förbud mot olika former av investeringar, det vill säga åtgärder som faktiskt känns.

Jag är och förblir en stark supporter av denna regerings och alla andra regeringars arbete för att införa fler av de åtgärder statsrådet för fram. Men jag är inte en supporter av att regeringen frågar demokratirörelsen vad mer man kan göra men inte kan svara på min fråga här i riksdagen: Vad ska regeringen göra mer?

Anf. 124 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Det är viktigt att vi inom EU fortsätter att uppmärksamma den negativa utvecklingen i Hongkong, att vi agerar enigt och att vi genomför de konkreta åtgärder som EU enades om under 2020. Det sker mer och mer.

En av dessa åtgärder är att medlemsstaterna noga ska granska och begränsa exporten av känslig teknisk utrustning för så kallad cyberövervakning när det finns grund att misstänka oönskad användning som är kopplad till internt förtryck.

Som jag nämnde i mitt svar trädde en omarbetad version av EU:s förordning för exportkontroll på produkter med dubbla användningsområden i kraft i september förra året. Den nyhet som är mest relevant utifrån Joar Forssells interpellation är att kontrollområdet utökas till att omfatta cyberövervakningsprodukter. Det är ett exempel på att vi gör mer.

I den promemoria som jag berättade om med anledning av den nya PDA-förordningen analyserar vi också remissvaren för hur vi ska gå vidare.

Vi fortsätter att vara pådrivande, inte minst när det gäller att följa rättegångarna mot företrädare för demokratiörelsen. Här har Sverige varit på plats flest gånger.

När tillfälle bjuds är det också viktigt att ha direktkontakt med representanter för demokratiörelsen, fackföreningsörelsen, journalister och MR-försvare för att se hur vi på olika sätt kan fortsätta att göra mer för dem.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:65
4 februari

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:297 om säkerhetspolitisk analys av ryskt kärnbränsle

Anf. 125 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Helena Storckenfeldt har frågat mig huruvida jag avser att vidta några åtgärder för att tydliggöra den svenska säkerhetspolitiska analysen av Vattenfalls avtal med Rosatom och i så fall vilka.

Sveriges och EU:s energiförsörjning betraktas ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Regeringen gör löpande analyser av det säkerhetspolitiska läget, inklusive dess konsekvenser för Sveriges kritiska infrastruktur och energiförsörjning.

Regeringen har också uttryckt oro över att EU gör sig alltför beroende av ryska energileveranser. Ryssland har använt sig av energi som ett politiskt maktmedel. Inte minst under rådande omständigheter måste Rysslands användning av hela den säkerhetspolitiska verktygslådan analyseras. Detta gör Sverige och EU kontinuerligt.

När det gäller enskilda bolag, såväl statliga som privata, är den grundläggande principen att staten inte pekar ut vilka leverantörer de ska använda sig av. Vattenfall är ett bolag som verkar på marknadsmässiga villkor och ska därför verka under samma krav och åtnjuta samma möjligheter som andra bolag på marknaden.

Leverantörshandling är ett ansvar för bolagets styrelse och ledning. Vattenfall har själva uppgett att de i nuläget köper bränsleelement från flera leverantörer, och de har en vägledande princip om att inte binda sig till en leverantör för att säkra bränsletillförsel. Bolaget har att följa de regelverk som finns inom Sverige och EU när det gäller att göra affärer med andra länder.

Anf. 126 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Frågan om avtalet med Tvel har varit uppe i riksdagen ett flertal gånger, med start 2012 då nuvarande försvarsminister Peter Hultqvist, då ledamot, ställde frågan till alliansregeringen. Hultqvist skrev bland annat: "Frågan är om det är ett svenskt nationellt intresse att medverka till detta mot bakgrund av att EU nu försöker minska sitt beroende av rysk energi." Han undrade också vilka säkerhetspolitiska överväganden den dåvarande regeringen gjort.

Svaret som gavs då var detsamma som hörs i dag, trots att säkerhetsläget har dragits till sin spets. Redan då befann vi oss i ett osäkert läge, men det är ingenting jämfört med den ryska aggression vi ser i dag.

Ryssland är inte som vilket grannland som helst, och Rosatom är inte som vilken leverantör som helst. Rosatom har ibland benämnts som en stat i staten med 250 000 anställda, en ledning direkt tillsatt av Putin och målsättningen att expandera globalt och bli en viktig aktör inom alla områden som har med kärnkraft att göra. De är dessutom djupt involverade i Rysslands kärnvapenprogram. Man kan tycka att en analys av läget inte är så mycket begärt.

Dotterbolaget Tvel kämpade länge med att komma in på den europeiska marknaden för bränsle till tryckvattenreaktorer. Operatörer i väst ville inte öppna upp för företaget, vilket innebar att marknaden var stängd, och EU antog en resolution om att minska sitt beroende av rysk energi. Men när det kommer till Sverige har vi inga problem med att öppna upp och hjälpa till så gott vi bara kan.

Utrikesministern säger att regeringen löpande gör analyser av det säkerhetspolitiska läget, inklusive konsekvenserna för Sveriges kritiska infrastruktur och energiförsörjning. Hon konstaterar också att Ryssland använder sig av energi som ett politiskt maktmedel och att regeringen har uttryckt oro för att EU gör sig alltmer beroende av ryska energileveranser.

Jag undrar därför: Var är analysen av detta? EU nämner Rosatom vid namn och varnar för bolaget, och efter den stora mediala uppmärksamhet som frågan har fått de senaste veckorna kan man inte hävda att problemen är okända.

Ryssland befinner sig i en konflikt med västvärlden i dag, och de är inte det minsta blyga för att använda sig av hela verktygslådan för att nå sina politiska mål. Rosatom med Putin i spetsen jublar just nu över avtalet. De skriver uppriktigt i nyhetsbrev att Vattenfall har spelat en nyckelroll i Rysslands planer. Detta känns inte bra. Samtidigt som Ryssland mobiliserar, Sverige rustar upp och utrikesministern får hotfulla brev från Lavrov har vi ett avtal om kärnbränsleleveranser från ett företag som anses vara en förlängning av den ryska staten.

Peter Hultqvist sa under frågestunden i förra veckan att det var bra och viktigt att frågan lyftes upp. Jag undrar därför om Ann Linde ser problemen och om hon håller med sin kollega.

Anf. 127 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att jag självfallet håller med min kollega försvarsminister Peter Hultqvist.

Regeringen har nu flera gånger svarat på riksdagsfrågor om Vattenfalls import av kärnbränsle från Ryssland och om de säkerhetspolitiska aspekterna. Jag tar gärna tillfället i akt här att bekräfta att Sveriges och EU:s energiförsörjning behöver betraktas ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv. Vi hade till och med en diskussion om detta när vi bjöd in EEA:s chef för att diskutera energiförsörjningen och de säkerhetspolitiska aspekterna med EU:s utrikesministrar för någon månad sedan.

Jag upprepar att regeringen gör löpande analyser av det säkerhetspolitiska läget, inklusive konsekvenserna för Sveriges kritiska infrastruktur och energiförsörjningen. I detta sammanhang noterar vi att det kan finnas

oönskade säkerhetspolitiska konsekvenser av att införskaffa kärnbränsle från statsägda ryska bolag.

Vi har också uttryckt vår oro för att EU gör sig beroende. Detta berör inte Sverige fullt ut lika mycket som det berör många andra, som också har olja och naturgas, vilket vi inte har, men det gör att denna diskussion är oerhört aktuell i EU och att den uppmärksammas mer och mer.

Likväl, när det gäller enskilda statliga eller privata bolag, är den grundläggande principen att staten inte ska peka ut vilka leverantörer de ska använda sig av. Utöver Ryssland, som har levererat bränsle till Sverige i 40 års tid, är det franska, amerikanska och spanska företag som är viktiga bränsleleverantörer till Vattenfalls anläggningar.

Vattenfalls inköpsstrategi är i linje med EU:s strävan att få en mer diversifierad tillförsel för att undvika dessa behov. Det finns verkligen en medvetenhet om denna komplexitet i Regeringskansliet, och det står klart att grunden för vår försörjningstrygghet måste vara ett robust energisystem som bygger på att man har en energimix som är diversifierad, att man har en fungerande energimarknad och att EU minskar sitt ensidiga beroende av ett tredjeland.

Anf. 128 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaren!

Jag tycker att det är skönt att höra att ministern håller med sin kollega och att det kan finnas problem här. Jag tycker att det är viktigt att fördjupa sig i fler aspekter än de problem som har uppstått när det gäller ryska energileveranser till andra länder för att reda ut just denna fråga.

Jag förstår fullt ut att det är en fråga för Vattenfalls ledning och att man följer de lagar och regler som gäller i Sverige och EU. Jag förstår också fullt ut att det inte är statens uppgift att peka ut vilka leverantörer som enskilda bolag ska använda sig av, men det är inte riktigt det som är frågan här.

Frågan gäller rimligheten i att vi i Sverige öppnar upp för Rysslands maktambitioner på ett sätt som andra länder har sagt nej till av säkerhetsskäl. Samtidigt rustar vi upp vårt försvar och förbereder oss för vad som komma skall. Vi står just nu i det absolut värsta säkerhetspolitiska läget på decennier, och det enda jag är ute efter är att man ska göra en analys av avtalet så att vi kan få det svart på vitt vad det innebär för Sveriges och Europas säkerhet.

Sedan har jag inte ens gått in på frågan om att vi gett Tvel – återigen: Putinstyrt – en massa kritisk information om våra kärnkraftverk. De hade personal på plats i Ringhals i mitt hemlän senast i höstas.

När det gällde Huawei fanns det inga problem med att stänga ute bolagets produkter från svenska 5G-nät. Säkerhetsskäl angavs då. Kopplingen mellan Huawei och den kinesiska staten skulle kunna få konsekvenser och orsaka skada för Sveriges säkerhet, sa man då. Men nu, när det handlar om Rysslands ökade inflytande, insyn i vår infrastruktur och framflyttade maktpositioner globalt, tar man ett steg tillbaka och hänvisar till att alla regler har följts.

Absolut, alla regler har säkert följts, men jag ifrågasätter å det grövsta att ingen, varken på Vattenfall eller på Regeringskansliet, har slagits av tanken att man kanske bör se över just denna fråga. Är det inte rimligt att

Prot. 2021/22:65
4 februari

Svar på
interpellationer

låta göra en analys av hur detta kan komma att påverka Sverige om det får fortsätta?

Anf. 129 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Som jag har sagt till Helena Storckenfeldt flera gånger ser vi att detta kan ha säkerhetspolitiska effekter. Det är därför vi har analyserat det.

Låt mig, eftersom det säkert är många som lyssnar på detta, säga något om varför det är komplicerat. Det är för att Vattenfall sedan 2010 har riksdagens uppdrag att bedriva energiverksamhet affärsmässigt så att bolaget blir en del av de bolag som leder utvecklingen mot en miljömässigt hållbar energiproduktion.

Bolag med statligt ägande – det gäller också övriga svenska aktiebolag – lyder under aktiebolagslagen, och styrelsen har ansvar för hur bolagen organiseras och förvaltas. Detta innebär att regeringen som ägare i styrningen av Vattenfall inte ska vidta några åtgärder som strider mot det av riksdagen beslutade uppdraget att Vattenfall ska agera affärsmässigt.

Eftersom Vattenfall är ett bolag som verkar på marknadsmässiga villkor måste det ha samma möjligheter och samma krav som andra bolag har på marknaden. Detta är ett ansvar för bolagets styrelse och ledningen. Regeringen ställer krav på bolag med statligt ägande att de ska agera föredömligt inom områden som gäller hållbart företagande och att de ska ha förtroende. Detta inkluderar att de ska vara transparenta, att de ska vara strategiska, att de ska ha en ansvarsfull leverantörshantering och att de ska följa internationella riktlinjer.

När det gäller handel med kärnbränsle finns det flera regelverk och riktlinjer som Euratom Supply Agency, International Atomic Energy Agency och så vidare har satt upp. Och Vattenfall köper, som sagt var, i nuläget bränsleelement från flera olika leverantörer. Detta är väldigt viktigt för att man ska undvika att bli beroende av enskilda länder.

Men med dessa förklaringar ser vi självklart, och analyserar kontinuerligt, att detta kan ha säkerhetspolitiska effekter. Därför är det en väldigt viktig fråga att hantera i Regeringskansliet.

Anf. 130 HELENA STORCKENFELDT (M):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaren. Jag upplever att utrikesministern tycker att man har analyserat detta. Då undrar jag vad man kom fram till. Och varför har man inte alla de gånger som den här frågan har ställts i denna kammare svarat med den analysen?

För ett år sedan stod våra två partier bakom EU-parlamentets resolution mot Ryssland. Där pekades Rosatom särskilt ut, och EU:s medlemsländer uppmanades att upphöra med att ha med detta ryska bolag att göra. Säkerhetsskäl angavs. Ändå står vi här i dag. Frågan har som sagt lyfts fram gång på gång inte bara av ledamöter utan även av Svenska Dagbladet, Dagens Nyheter och Sveriges Radio.

I en intervju i Sveriges Radio ställdes frågor om avtalet till Ove Nilsson, vd på Vattenfall Nuclear Fuel. På frågan vad Vattenfall tänker kring att ha spelat en nyckelroll som dörröppnare i de ryska planerna svarar han: Ja, det har ju blivit så. Han säger vidare att största fokus var att hitta en tredje leverantör.

Det är inga konstigheter med det. Det köper jag. Företag, såväl statliga som privata, verkar på marknadsmässiga villkor och ska ha samma möjligheter på marknaden. Vattenfall har gjort sin bedömning, men ytterst är det regeringen som är ansvarig för Sveriges säkerhet, inte Vattenfall.

Flera experter på Totalförsvarets forskningsinstitut pekar ut problem: De har representanter på plats i vår infrastruktur. Sverige legitimerar företaget. Och energiföretagen i Ryssland kan lätt komma att användas som politiska påtryckningsmedel. Hela affären och hanteringen har kallats i högsta grad olämplig och naiv.

Fru talman! Jag hoppas att jag har varit tydlig nog, så att frågan kanske tas upp på nästa regeringssammanträde.

Anf. 131 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag tackar Helena Storckenfeldt för interpellationsdebatten.

Detta är en väldigt komplex fråga. Samtidigt har Rosatom gjort detta i över 40 år till Sverige, under väldigt komplicerade förhållanden. Vi är väldigt medvetna om vikten av en trygg energiförsörjning till våra medborgare, till industrin och till näringslivet. Vi är också väldigt medvetna om att det finns säkerhetspolitiska effekter, hållbarhetsperspektiv och ekonomiska effekter. Samtidigt kan vi inte lämna den grundläggande principen att det inte är staten som ska peka ut vilka leverantörer som enskilda bolag har.

Men som jag har sagt tidigare ställer vi krav på bolagen att de måste agera föredömligt inom dessa områden. Och jag förutsätter faktiskt att Vattenfall är väldigt medvetet om att detta är frågor som man måste vara väldigt noggrann och transparent med och att man tänker strategiskt. Man har också sagt att man förstår att det är väldigt viktigt att man diversifierar när man köper bränsleelement så att man inte är beroende av ett bolag, i detta fall Rosatom. Det upplever jag att Vattenfall är medvetet om och arbetar med.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2021/22:243 om regeringens planer på att ta bort det kommunala vetot mot vindkraftsetableringar

Anf. 132 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder, utifrån regeringens ambition att se över det kommunala vetot, för att säkerställa att en dialog genomförs med berörda parter där en vindkraftsanläggning ska anläggas. Vidare har Alexandra Anstrell frågat mig om jag avser att se över möjligheten att ta fram och redovisa en minimi- respektive maximigräns för hur mycket en kommun ska bidra till elförsörjningen och om jag har några planer på att ta fram nationella riktlinjer för eventuella bygdemedel. Hon har även frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att tester ska göras inför vindkraftsparkers gällande leverans av nettokoldioxidbesparing och bidraget till målet om fossilfrihet 2045. Frågan har vidare ställts hur jag avser att arbeta för en ökad energi-

effektivisering i ett alltmer elektrifierat Sverige, där det kommer att behövas alltmer el framgent.

Vad gäller frågan om jag avser att vidta några åtgärder, utifrån regeringens ambition att se över det kommunala vetot, för att säkerställa att en dialog genomförs med berörda parter där en vindkraftsanläggning ska anläggas vill jag hänvisa till den utredning om ökad förutsägbarhet vid miljöprövning av vindkraft som den förra regeringen tillsatte. Utredningen berör den kommunala tillstyrkan av vindkraft enligt miljöbalken. Utredningen har lämnat förslag som nu bereds i Regeringskansliet.

Angående frågan om minimi- respektive maximigränser för hur mycket en kommun ska bidra till elförsörjningen finns det inte några planer på att införa sådana gränser eller krav på utbyggnad. En kommun kan dock planera för vindkraft i sin kommun genom att ange lämpligt område för vindkraft i sin översiktsplan.

Eftersom det nu pågår en översyn av den kommunala tillstyrkan av vindkraft vill jag avvakta resultatet av detta arbete innan jag uttalar mig i frågan om nationella riktlinjer för bygdemedel.

De senaste åren har det skett en snabb teknikutveckling inom vindkraftsområdet, och kostnaderna har sjunkit. Vindkraften byggs nu ut kraftigt, och jag förväntar mig att en fortsatt utbyggnad kommer att bidra till att möjliggöra klimatomställningen. Genom elektrifieringen av transporter och industri kan fossila bränslen fasas ut så att vi har nettonollutsläpp 2045.

Som Alexandra Anstrell framhåller innebär ett alltmer elektrifierat Sverige ett ökat behov av elproduktion, men även utveckling av våra elnät krävs för ett välfungerande energisystem. Det behövs även en mängd andra åtgärder, och energieffektivisering är en av dem. Arbetet pågår med en nationell elektrifieringsstrategi som ska ta ett helhetsgrepp om förutsättningarna i energisektorn för en snabb, smart och samhällsekonomisk elektrifiering för att bidra till klimatmålen 2030, 2040 och 2045.

Avslutningsvis vill jag framhålla att jag avser att fortsatt följa vindkraftsfrågan noga och verka för samexistens mellan vindkraft och andra intressen och för att tillvarata potentialen i att vindkraftsproducerad el effektivt bidrar till att Sverige blir ett av världens första fossilfria välfärdsländer.

Anf. 133 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Precis som ministern sa tillsatte regeringen en särskild utredare som undersökte förutsättningarna för att ta bort bestämmelsen om det kommunala vetot vad gäller vindkraft.

Statsrådet har uttalat sig positivt i medierna om att rucka på det kommunala vetot för att få fart på vindkraftsutbyggnaden. Men i samma artikel verkade det inte som att ministern vill att det byggs just i hans hemkommun Nacka.

För mig känns det oerhört viktigt att vi belyser både fördelar och nackdelar med en utbyggd vindkraft. Det handlar om vad det betyder såväl i ett större perspektiv, när det gäller Sveriges framtida energiförsörjning och vår beredskap, som för de människor som bor eller kommer att bo nära vindkraftsparker och för de miljö-, fritids- och kulturvärden som påverkas.

Vindkraft, precis som all annan kraftförsörjning, behöver belysas ur olika synvinklar för att vi på bästa möjliga sätt ska kunna säkerställa att vi gör rätt val för framtiden. Jag läste nyligen en artikel om vindkraft där jag tror att rubriken var: Låt våra barn ärva en natur som vi inte behöver skämmas för.

Detta behöver vi bära med oss så att vi verkligen gör rätt val för framtiden.

Ministern talade tidigare i dag om vikten av att det blir en acceptans för energislaget. Skulle det då inte vara bra att pausa en tid och göra en översikt för att identifiera de bästa och mest lämpliga och minst påverkande lösningarna för energiproduktion och elförbrukning?

Fru talman! Jag är också engagerad inom hästnäringen, bland annat med Hästpartiets Podcast. Inom ridsporten finns det något som kallas att göra en halvhalt. Det innebär att man inte stannar upp helt men förbereder hästen och gör den uppmärksam på att det är någonting nytt som ska hända. Jag tror att vi behöver göra en halvhalt vad gäller den storskaliga vindkraftsutbyggnaden, som S-MP-regeringen varit väldigt pådrivande i.

Jag tänker att det behövs mer forskning för att landa i om vi verkligen gör rätt val för framtiden. Det växer fram frågor som den om buller och infraljud – hur påverkar det människor och djur? Det handlar även om mikropåverkan, då den storskaliga utbyggnaden av vindkraft kan komma att bli en betydande källa till spridningen av mikropåverkan. Är vi förberedda för det? Hur påverkas renar, människor och marker av det?

Vad har vindkraften egentligen för inverkan på fåglar, fladdermöss och andra djur, och hur påverkas renar och rovdjur när de under lång tid får gå med vindkraft runt sina beten och vanliga rutiner? Är det egentligen fuffens med vindkraft i vårt kalla klimat, och vad händer när det bildas is på bladen och iskoror slängs iväg? Hur påverkas marken runt omkring ett vindkraftverk när man gör en avisning, med tanke på de saker som faller till marken?

Fru talman! Jag tror att vi behöver veta mer. Men någonting vi vet är i alla fall att elräkningen påverkas, vilket ju har debatterats i kammaren i dag. Elpriserna i södra Sverige hade kunnat vara 30–45 procent lägre under hösten 2021 om vi hypotetiskt hade haft både Ringhals 1 och Ringhals 2 kvar i drift; det visar den nya studie som energiforskare genomfört i samarbete med Ea Energianalyse. Att ersätta Ringhals 1 och 2 med havsvind skulle ha kunnat ge samma snittpris men med större variationer inom perioden, naturligtvis beroende på just vind och kyla.

Fru talman! Vi moderater tycker att det är bra med el även när det inte blåser. Håller inte ministern med om det?

Anf. 134 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack för anförandet, Alexandra Anstrell!

Det är viktigt att kommunerna framöver får incitament för att se över hur de kan bidra till att vi har många energislag och mycket energi i det här landet. Jag tror inte att vägen framåt är den som Alexandra Anstrell pekar ut, det vill säga att vi inte ska satsa på mer energiproduktion. Våra expertmyndigheter räknar med att vi går mot en situation där Sverige kommer att förbruka kanske dubbelt så mycket energi inom 30 år. Vägen framåt är inte att inte producera mer el. Sverige – industrin, näringslivet och svenska hushåll – förtjänar att vi ställer upp och levererar för en bättre

framtid. Att stänga ned Sverige på det sätt som Alexandra Anstrells lösning skulle innebära är inte vägen framåt.

Sedan får man återigen höra den moderata retoriken att kärnkraften, denna tulipanaros, skulle lösa alla problem på ett magiskt sätt. Jag känner mycket väl till den rapport som Alexandra Anstrell pekar på, men jag känner även till andra rapporter – inte minst från Sweco – som pekar i exakt motsatt riktning, det vill säga att den kärnkraft som marknaden lade ned just för att den var olönsam inte skulle ha påverkat priserna i dag särskilt nämnvärt. Jag konstaterar att det finns olika viljor när man räknar på detta på olika sätt och att olika forskare kommer fram till olika slutsatser.

Det jag dock kan konstatera, vilket inte är teoretiskt utan har verklig förankring, är att man när man har räknat på kärnkraften rätt ofta har underskattat kostnaderna jämfört med vad de visat sig bli i verkligheten. Och varje gång man har räknat på vindkraften har man överskattat kostnaderna jämfört med verkligheten.

Låt oss kolla på vårt grannland Finland, som 16 år senare har fått en reaktor på plats som går igång i dagarna: Förutom den enorma förseningen på 16 år levererar reaktorn el som blir tre till fyra gånger dyrare än elen från de svenska vindkraftverken. Kolla på Frankrikes nya reaktor i Flamanville: Elen kommer att vara uppåt sex, kanske sju, gånger dyrare än den el som den svenska vindkraften producerar. Men jag ska ge dem ett rätt: De är planerbara och fungerar även när det inte blåser.

På 80-talet trodde man att det enda sättet att ta med sig musik var att ha den på ett kassettband och stoppa in det i en Sony Walkman. Mycket har hänt i musikbranschen sedan 80-talet, fru talman. Låt mig upplysa Moderaterna om att mycket har hänt även på energisidan. På 80-talet trodde man att kärnkraftverk i södra Sverige var det enda sättet att ha planerbar el och elproduktion när det inte blåser, men i dag ser vi att det finns helt nya energisystem. Lagring av energi i bränsle, till exempel vätgas, gör det möjligt att producera energi när det blåser mycket eller när vi har överskott på el och använda den när det inte blåser.

Vi presenterade i går en elektrifieringsstrategi som tar ett helhetsgrepp om elmarknaden och Sveriges framtida energiproduktion, där industri och näringsliv och andra aktörer samverkar med politiken för att se till att vi möter de krav vi har längre fram.

Jag konstaterar också att det inte finns någon ute på marknaden som tror på Moderaternas lösning. Moderaterna har noll kronor i sin budget för att bygga kärnkraftverk, och det är lika många bolag där ute – nämligen noll – som är beredda att ta sina pengar och stoppa in dem i nya kärnkraftverk i Sverige. För sin kommande atomanläggning har Finland tvingats ta in Rosatom som delfinansör. Det är inte en framtid jag ser för Sveriges del.

Anf. 135 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Ja, visst är det häftigt med utveckling och när saker och ting verkligen går framåt! Sverige har varit ledande i väldigt mycket utveckling på den här jorden. Jag tror också att det är viktigt att ha en samverkan mellan stat och näringsliv.

Fru talman! Lösningen i mitt anförande hade aldrig någonting med mindre elförbrukning att göra, som ministern försöker påstå, utan jag ville ha mer forskning. Jag tror nämligen att det är en av de viktigaste nycklarna

för att vi framöver ska kunna utveckla vår energiförsörjning så att den blir hållbar och så att vi har en beredskap. I vårt samhälle litar vi nämligen på att elen ska fungera.

Ett elavbrott i dag ställer till det rätt mycket mer än vad det gjorde för bara 30 år sedan. Bara i det radhusområde där jag bor är alla radhusen uppvärmda med el. Vi är några som har satt in kamin, men i övrigt är det eluppvärmda hus. I ganska stora områden i min kommun är det så. Det är dessutom många kommuner som inte har tillräcklig reservkraft för sina gamla och många regioner som inte har tillräcklig reservkraft för sina sjuka. Att handla i affären eller pumpa upp drivmedel kräver också el. Detta ställer krav på en fungerande elförsörjning oavsett fred, kris eller krig.

Fru talman! Av de 100 miljarder som de senaste åren har investerats i ny vindkraft i Sverige står Sverige enbart för en bråkdel. Det resterande står utlandet för. Vi har Tyskland, som dominerar med 21 miljarder, följt av Frankrike, Storbritannien, Schweiz och Kina. Jag undrar vilka analyser regeringen har gjort kring detta jämfört med andra utländska investeringar i känslig infrastruktur. Som jag sa tidigare behöver vi nämligen en säker elförsörjning varje dag, oavsett fred, kris eller krig. Jag undrar hur ministern och den här regeringen tänker garantera vår försörjningstrygghet när kraften är så väderberoende och ägarberoende, fru talman.

En av mina frågor till ministern gällde ökad energieffektivisering i ett alltmer elektrifierat Sverige. Hur avser ministern att arbeta med det? Här får jag faktiskt inga svar, fru talman, och då kan man ju undra om det inte är relevant för ministern. Det finns nämligen de som dagligen jobbar med att sänka sin elförbrukning, och de kommer nu att straffas genom regeringens förslag om att ge kompensation för elpriset via ett bidrag. Bidraget ökar nämligen ju mer el du använder. Det finns liksom ingen rim och reson i det hela.

Jag vet inte hur många kilowattimmar farbrorn i Dalarna hade på sin räkning – han som fick 13 000 i pension och 16 000 i elräkning – men jag vet att han och många med honom nog hade varit hjälpta av att få sänkt skatt på elen nu i stället för att vänta en längre tid för att få ett bidrag retroaktivt. Fakturan skulle ju liksom vara betald nyss.

Ministern talar också en del om elektrifieringsstrategin. Jag har inte läst hela den – jag ber om ursäkt för det – men i sammanfattningen står det mycket om att regeringen ”avser att”, och så vidare. Frågan är bara när, för är det någonting vi har vant oss vid under den här mandatperioden är det just att regeringen tänker göra saker men att man aldrig vet när. Det är också mycket som faktiskt inte blir av.

Frågan är alltså: När blir de här sakerna av? Att få några klara svar från den här ministern och regeringen verkar lika enkelt som att få el från vindkraft när det inte blåser.

Anf. 136 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag menade inte att lägga ord i munnen på Alexandra Anstrell utan ville förklara konsekvenserna av vad hennes halvhalt innebär.

I dagarna togs det beslut om att utanför Skånes kust bygga havsbaserad vindkraft som kan vara på plats inom åtta år och som motsvarar två kärnkraftsreaktorer. Alexandra Anstrells lösning är en kärnkraftsreaktor på 16 år till ett tre eller fyra gånger högre pris, om vi tittar på det finländska

exemplet, eller till ett sex eller sju gånger högre pris, om vi tittar på det franska exemplet. Den halvhalt som Alexandra Anstrell pratar om är de facto en mörkläggning.

En sak verkar Alexandra Anstrell och jag dock vara överens om: Energieffektivisering för hushållen är ett bra sätt för hushållen att pressa priserna och att se till att de har låga kostnader samt att elen används på rätt sätt. Därför är det märkligt att högern, när man i november väl fick möjlighet att påverka någonting i budgeten i den här ädla kammaren, valde att ta bort det förslag på effektivisering som fanns i regeringens budgetförslag. Detta var en del av de marginaljusteringar som man gjorde. Det kan tyckas vara en märklig prioritering, i synnerhet när man samtidigt slår sig för bröstet för energieffektivisering.

Jag tycker att man ska förhålla sig till lagstiftningen så som den är. Jag noterade att Alexandra Anstrell är upprörd över att vi kompenserar hushåll som har haft exceptionellt höga elpriser under denna exceptionella period. Samtidigt har hennes parti haft ett förslag om att göra exakt detta, måhända med en annan variant som är deras favoritväg, nämligen skattesänkning. Detta hade gett mest till dem som redan har mest.

Om vi förhåller oss till svensk lagstiftning ser vi att skattelagstiftningen, så som den ser ut, inte hade gett möjlighet att retroaktivt sänka skatterna. Det hade inneburit att hushållen hade kunnat få pengarna om kanske ett halvår eller ett år, beroende på när lagrådsremissen och skattelagstiftningsändringen hade kunnat passera denna kammare, dessutom under ett valår som detta.

Hur länge, anser Moderaterna, skulle hushållen ha behövt vänta på att få denna kompensation för att Moderaterna skulle få igenom sin favoritlösning med en skattesänkning som ger mest till dem som redan har mest?

Jag tycker att den lösning som regeringen har presenterat är det bästa sättet för hushållen att kunna få pengarna. Vi ser ju att hushållen kommer att börja få pengarna redan i mars eller april, till skillnad från hur det hade varit med den lösning som Moderaterna har föreslagit.

Jag är den förste att säga att vi säkert hade kunnat skraddarsy denna lösning extremt detaljerat, mycket mer noggrant och i detalj. Men då hade pengarna nått hushållen avsevärt mycket längre fram. Därför är detta den pragmatiskt bästa lösning som i dag står till buds.

Alexandra Anstrell tog upp säkerhetsaspekten. Jag tycker att den är viktig, och jag är glad att hon tog upp den.

I höstas skärptes säkerhetsskyddslagstiftningen av kammaren på förslag från regeringen. Detta gjordes för att öka avståndet mellan ägande och genomförande av elproduktion, så att vi säkrar vår elproduktion oavsett vem som äger den. Jag är väldigt öppen med att jag inte har några problem med att återkomma till den här kammaren med ytterligare skärpningar i elberedskapslagen eller säkerhetsskyddslagstiftningen som behövs för att se till att svenska hushåll och elkonsumenter kan vara säkra på att vi fortsätter att ha elen oavsett vem som äger vilket energislag i Sverige och oavsett om det råder fred, kris eller krig. Elen är oerhört viktig.

Jag tror inte att den enda lösningen är att svenska staten ska äga allting. Jag är osäker på om Alexandra Anstrell tror detta; jag tror faktiskt inte det. Därför är lagstiftningsvägen – som regeringen, eller tekniskt sett den förra regeringen, redan har tagit – rätt väg att gå. Den vägen fortsätter vi att gå.

Anf. 137 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, ministern, för det utvecklade svaret!

Två kärnkraftsreaktorer, som ministern talade om, hade vi faktiskt kunnat ha kvar nu om inte Socialdemokraterna med flera hade röstat för en nedläggning i den här kammaren för ett par år sedan.

Jag har fått lära mig att lågfrekvent buller ofta upplevs som mer störande än allt annat buller. När jag var uppe i Jämtland i somras berättade Torbjörn för mig att vanliga bostadsfasader och fönster ofta har dålig ljudisolering för låga frekvenser, och det lågfrekventa ljudet kan dessutom förstärkas inomhus. Det är därför inte ovanligt att upplevelsen av lågfrekvent buller är starkare inomhus än utomhus, vilket även gäller för vindkraftsbuller.

Torbjörn hade tältat hela sommaren. Han bodde mellan två vindkraftsparker, och det gick inte att vara inomhus.

De vanligaste olägenheterna som omgivningsbuller orsakar är störning och sömnrubbning. I Finland har man gjort vetenskapliga studier av eventuella skadliga effekter på människors hälsa av infraljud från vindkraftverk. Undersökningen visar att vindkraftverken förändrat ljudmiljön i bostäderna i en urban riktning. Om man flyttar ut någonstans i naturen längtar man nog inte efter en urban ljudmiljö – snarare tvärtom.

Det vi vet är att vindkraftsljud påverkar människors upplevelse av sömnens återhämtande effekt. Vindkraftsljud har också en signifikant inverkan på drömsömnen; det visar en studie vid Göteborgs universitet. De som bor mindre än en kilometer från ett vindkraftverk sover sämre och har kortare drömsömn än andra.

Jag undrar hur ministern ska säkerställa att människor som bor runt omkring platser där det planeras vindkraft får delta i en demokratisk process och tycka till om den påverkan på deras sömn som eventuellt kommer utan ett kommunalt veto.

Vem tänker sig ministern skulle vara mest lämpad att besluta var vindkraften ska planeras?

Anf. 138 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Alexandra Anstrell, för frågan!

I dagsläget är det kommunala vetot dessa invånares möjlighet att säga sin mening, eller ett av sätten att göra det. Förutom detta har Sverige gott om lagstiftning som skyddar de boende. Det handlar bland annat om överklaganden. Jag tror att alla som någonsin varit aktiva i något kommunpolitiskt sammanhang känner igen att vartenda beslut om byggnation av vindkraftverk eller uppförande av byggnader, elledningar, vägar, motorvägar eller rondeller har omgärdats av ganska omfattande överklaganden. Jag skulle därför säga att skyddet för individerna finns kvar.

Jag vill också påpeka att det i dag inte finns något förslag från den här regeringen eller från mitt parti på att avskaffa det kommunala vetot. Det har kommit en utredning som föreslår att man inte ska göra detta. Resultatet av denna utredning bereds just nu. I dag finns inget sådant förslag på bordet.

Låt oss lyfta blicken och kolla framåt. Vi tittar på en framtid med kanske fördubblad elanvändning. Industrin och transportsektorn kommer att behöva ha mer el. Vårt sätt att ställa om och leda klimatomställningen innebär massor med nya jobb. Detta är vårt sätt att bli självständiga och

Prot. 2021/22:65

4 februari

Svar på

interpellationer

fria från oljeschejkerna i Mellanöstern och från Putins Ryssland. Till det behöver vi energi.

Jag är från Norrbotten. Jag vet att Norrbotten var med och tog ett stort ansvar, med vattenkraften som byggdes ut, när vi industrialiserade oss förra gången.

Jag tror att vi alla behöver dra åt samma håll. Det betyder dock inte att man inte ska ha en god livsmiljö. Jag har stor förståelse för dem som tycker att bullret från vindkraftverken kan vara störande eller att det inte är estetiskt tilltalande. Därför är jag glad att det i dag finns motsvarande 350 terawattimmar elproduktion i ansökningar bara när det gäller havsbaserad vindkraft och bara i södra Sverige. Detta är två och en halv gånger vad hela Sverige förbrukar per år. Där finns det en enorm potential utan att det stör någons sömn.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2021/22:302 om samordningen av vindkraftsutbyggnad i Sverige

Anf. 139 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Ola Johansson har frågat mig om jag avser att klargöra vem som bär ansvaret och vilka skäl som ligger till grund för beslutet att avveckla de fyra nationella vindkraftssamordnarna. Ola Johansson har vidare frågat mig hur jag avser att ersätta rollen som samordnare av myndigheter, aktörer och lokala intressen vid projektering och genomförande av vindkraftsutbyggnad.

Jag vill börja med att tydliggöra att ställningstagandet att inte förlänga vindkraftssamordnarnas förordnanden i formell mening innebär att deras tvååriga förordnanden gick ut den 31 december 2021.

Vindkraftssamordnarna inrättades av regeringen redan 2006. Detta var en tid då vindkraftsutbyggnaden var i sin linda. Uppdraget var att underlätta samspelet mellan vindkraftsprojektörer, myndigheter och andra aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Utgångspunkten var att skapa förutsättningar för en storskalig expansion av vindkraften så att uppställda energipolitiska målsättningar kunde uppnås. Samordnarna skulle agera pådrivare i pågående processer och lyfta fram vindkraften i olika sammanhang.

Behovet ser annorlunda ut i dag, bland annat eftersom vindkraften har blivit konkurrenskraftig på egen hand. Vindkraftsprojekten är i regel betydligt större och fler, och statliga myndigheter arbetar mer uttalat med strategier för att skapa bättre planeringsförutsättningar för vindkraftens utbyggnad och med att försöka identifiera och hitta lösningar på olika strukturella hinder.

Vindkraftsbranschens tillväxt innebär att det finns helt andra resurser i branschen i dag. Det finns flera branschorganisationer som arbetar med att föra fram vindkraftens intressen. Det var också därför regeringen i regleringsbrevet för 2021 gav Energimyndigheten i uppdrag att analysera om det fanns ett fortsatt behov av särskilda vindkraftssamordnare. Energimyndigheten gjorde bedömningen att det inte fanns ett fortsatt tydligt behov av särskilda vindkraftssamordnare. Myndigheten pekar bland annat på att

uppdraget att vara neutral kunskapsförmedlare försvåras av att det ska kombineras med att vara en form av medlingshjälp åt vindkraftsprojektörerna.

Vindkraftssamordnarnas insatser har bidragit till och haft betydelse för den svenska vindkraftsutbyggnaden. Med detta sagt har vindkraftssamordnarnas uppdrag i sin nuvarande form inte förlängts. Det finns numera många aktörer, såsom statliga myndigheter, som bidrar till att underlätta arbetet med vindkraftsutbyggnaden.

Regeringen fortsätter att följa frågan om vindkraftens förutsättningar.

Anf. 140 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det är möjligen en annan utgångspunkt för den här debatten än för den tidigare debatten.

Att vindkraftssamordnarnas förordnande inte förnyades då det löpte ut den 31 december innebär alltså att det viktiga arbete som utförts av dem ända sedan 2006 inte kommer att fortsätta, åtminstone inte i sin nuvarande form. Det stämmer att vindkraftsutbyggnaden på den tiden var i sin linda. De mest progressiva kommunerna välkomnade etableringar, medan många kände sig tveksamma. Parkerna var små och inte på långt när lika stora och effektiva som de är nu. Och det finns fortfarande kommunalt motstånd både här och där. Det hörde vi tidigare.

Med sitt svar försöker statsrådet Khashayar Farmanbar få det att låta som att samordnarna med tiden har fått en enklare och mindre angelägen uppgift. Det stämmer inte. I avskedsbrevet till samordnarna som avsändes från statsrådet via statssekreteraren på nyårsafton står det: Rollen som vindkraftssamordnare har varit viktig för att underlätta samarbete och dialog mellan vindkraftsprojektörer, myndigheter och andra aktörer på central, regional och lokal nivå, och jag är övertygad om att ni har haft en stor betydelse för vindkraftsutbyggnaden i Sverige.

Statssekreteraren uttrycker sitt tack i perfekt, för att använda grammatiska termer, det vill säga något som har hänt men som inte längre pågår. Vindkraftsutbyggnaden är i högsta grad presens, och framför allt är den futurum. Elbehovet kommer att fördubblas inom 20 år. Jag utgår därför från att jag inte måste övertyga statsrådet om varför vindkraften behövs i vårt energisystem.

Teknikutvecklingen för vindkraft har sedan 2006 gått med raketfart. Då producerade totalt 750 verk ungefär 1 terawattimme. I dag producerar de över 27 terawattimmar, och som statsrådet vet är potentialen långt mycket större förutsatt att den teknik som finns får lov att användas och att merparten av de ansökningar som redan finns kan realiseras.

Sanningen som Farmanbar inte verkar vilja se är att tillståndprocesserna har blivit alltmer komplexa samtidigt som intressekonflikterna kring vindkraften ökar exponentiellt. Jag påstår att det aldrig någonsin tidigare har funnits ett så stort behov av just samordning för att någon utbyggnad alls ska kunna ske.

Det enskilt största hindret är som bekant Försvarmakten vars undantagna landyta är 30 procent. Det går det inte att göra något åt, speciellt inte i dessa orostider. 50 procent av ansökningarna stoppas innan miljöprövningen av det kommunala vetot. Under miljöprövningen stoppas 60 procent av motstående intressen. Det behöver därför projekteras för fyra gånger mer vindkraft än vad som faktiskt kommer att kunna byggas.

Kommunal- och riksdagsval närmar sig. Ett mönster från tidigare valår är att ett större procenttal av de anläggningar som söker drabbas av just kommunala veton. Nu är det åter val, och inte sedan jag blev politiskt aktiv under brinnande kärnkraftsdebatt i mitten av 1970-talet har motsättningarna varit större mellan oss som gillar vindkraft och dem som inte gör det.

Tron på att Energimyndigheten, som själv har utrett och kommit fram till slutsatsen att vindkraftssamordnarna har spelat ut sin roll, ska kunna överbrygga motsättningar lokalt, föra en dialog och lösa praktiska knutar nere på projektnivå är inte realistisk.

Fru talman! ”Uppdraget var att underlätta samspelet mellan vindkraftsprojektörer, myndigheter och andra aktörer på nationell, regional och lokal nivå”, svarar energiministern. Menar han att detta arbete inte längre behövs, som om fler statliga myndigheter, var och en i sitt stuprör, vore en garant för bättre planeringsförutsättningar?

Flera branschorganisationer arbetar med att föra fram vindkraftens intressen. Det är sant. Men har Farmanbar något belägg för att dessa anser att fortsatt samordning nu är överflödig?

Anf. 141 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Tack, Ola Johansson, för inlägget!

Jag är glad att vi är överens om behovet av vindkraften, i synnerhet med tanke på vad vi hörde i den tidigare debatten. Jag är också helt överens med Ola Johansson om att vi ska tala om vindkraften i presens och futurum. Här ligger Sveriges framtida energiproduktion, absolut.

Låt oss fokusera på de fyra individer som vi har haft som vindkraftssamordnare i Sverige. Jag är övertygad om att de, precis som statssekreteraren formulerat så väl i brevet, har spelat en stor roll. Vi går nu mot en helt ny situation. Vi går mot en situation från en förvaltande fas av vårt elsystem – vi har haft samma elbehov år efter år i 30 år – till att potentiellt fördubbla, i alla fall kraftigt öka, vår elanvändning på 30 år. Det innebär att vi går in i en stor expansiv fas. Då tror jag ärligt talat inte att bara de fyra individerna kommer att göra den stora skillnaden.

Jag tror att det helhetsgrepp som regeringen nu tar med elektrifieringsstrategin, som innebär 67 konkreta uppdrag till myndigheter och organisationer om hur de ska samordna sig och jobba vidare, är vägen framåt. Jag säger inte att samordnarna som sådana är överflödiga, men jag ser att det i den elektrifieringsstrategi som vi presenterade i går finns uppdrag som tar upp det uppdrag och det ansvar som vindkraftssamordnarna har haft. Det kanske till och med blir fler än fyra personer som behöver jobba med det för att vi ska uppnå strategins mål. Men om det står mellan att det ska vara i exakt den form som det beslutades om 2006, att fyra personer i hela Sverige ska jobba med samordningen, eller en ny form med fler personer och mer tydliga uppdrag till myndigheterna tror jag på det senare.

Därför håller regeringen också i stora delar med om Energimyndighetens slutsatser och ser att inte bara Energimyndigheten utan även andra myndigheter redan driver på och har det i sina uppdrag. De uppdragen överlappar numera till del den roll som vindkraftssamordnarna har haft. Så var det inte tidigare.

Jag är glad att se att det finns starka organisationer som driver på och starka intressen för vindkraften. Jag tror att vi behöver kroka arm och jobba mer tillsammans. Jag ser inte riktigt att det viktiga arbete som vind-

kraftssamordnarna har gjort härmed upphör, bara för att den här formen upphör. Vi kommer att gå in i en ny fas med elektrifieringsstrategin, och det kommer att ge väldigt goda förutsättningar framåt.

Prot. 2021/22:65
4 februari

Svar på
interpellationer

Anf. 142 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag får inga svar av statsrådet om i vilken form det här kommer att fortsätta. Vi hörde alldeles nyligen en debatt där interpellanten önskade en paus i vindkraftsutbyggnaden. Det är det vi kommer att få när formen för vindkraftssamordningen fortsättningsvis inte är fastställd. Jag anser inte att överlappande myndigheter är ett trovärdigt svar.

Jag ska ge ett exempel. En av aktörerna som projekterar en större utbyggnad i Kalmar ställde tidigare ett antal frågor rörande prövningen till statsrådets departement. Det gällde ett ärende i mark- och miljödomstolen efter att de hade fått avslag i länsstyrelsens miljöprövningsdelegation där kommunens långsamma agerande fördröjer processen – inget ont om Kalmar. Ända fram till årsskiftet pågick dialogen i detta ärende med samordnaren i Sydsverige, Mari-Louise Wernersson, som är en dessa individer. Men efter det fanns det ingen annan än Infrastrukturdepartementet, där statsrådet ingår, att vända sig till. Svaret från statsrådets tjänstepersoner var att regeringen inte kan gå in i enskilda ärenden – inget mer.

Detta är bara en kommun, ett ärende och en av de fyra vindkraftssamordnarna. Är det detta limbo som Farmanbar menar att samtliga pågående ansökningar ska hamna i nu när vi står inför ett ökande behov av el i hela landet?

Rätt skött kommer nya och större verk på land och framför allt till havs att kunna bidra till att kärnkraften fasas bort utan att man behöver ge avkall på leveranssäkerheten under stränga vintrar och när det i någon del av landet råkar vara vindstilla. Men dessa stoppas nu med veton och utdragna tillståndprocesser.

Den energipolitiska debatten skulle vi nu kunna lägga åt sidan. Den lyssnade vi för övrigt till tidigare i dag. Vi är dock säkert överens om att det borde vara enklare och kunna gå snabbare.

Man kan även dra paralleller till något annat som statsrådet sa i sitt svar, nämligen att vindkraften var i sin linda 2006. Det är ett synnerligen snabbväxande lindebarn vi har att göra med. Det handlar om verk på tolv megawatt vardera och en rotordiameter på över 200 meter långt ute till havs. Jämför man dem med de vispar som ställdes ut 2006 kan man nästan tala om en pånyttfödd vindkraftsindustri. Det är en storskalig expansion, vilket statsrådet kallade det i sitt tidigare anförande.

Det är dessutom av största vikt att de här hamnar i A-lägen där de producerar mycket. B-lägen är okej, men C- och D-lägen sänker lönsamheten och produktionen med 20 procent eller mer. Om miljöprövningen därtill tar längre tid kommer branschen att välja bort vindkraft, och då måste framtida problem med elbrist lösas på annat sätt.

Andelen verk som beviljas tillstånd minskar redan, trots samordnarnas insatser som regeringen så fint tackade dem för. År 2020 blev bara några tiotal landbaserade verk godkända, medan det året innan var mer än 600. Orsaken är att de motstående intressena har ökat på senare tid.

Jag har fortfarande inte fått något svar på vad som kommer att ske. Vem tar rollen att föra dialog mellan vindkraftsprojektörer, myndigheter och andra aktörer på central, regional och lokal nivå? Som nämndes tidiga-

re sköttes denna uppgift av fyra personer med vardera 25 procent av en heltidsanställning. Det säger sig självt att mycket av detta arbete har varit väldigt kostnadseffektivt och skötts ideellt.

Jag konstaterar också att det inte är branschorganisationerna eller företagen och inte heller kommunerna som har bett att få slippa samordning. Det är regeringen och myndigheten som gör det.

Opartiskhet har varit en ledstjärna för vindkraftssamordnarna. Att bygga förtroende handlar om att vara transparent, tydlig och snabbfotad.

Fru talman! Jag tycker att det svar som levererades av Infrastrukturdepartementet till den sökande i Kalmar om att regeringen och dess kansli inte går in i enskilda ärenden talar sitt tydliga språk. Det enda den sökande behövde var hjälp att få processen att förflytta sig. Det kommer inte att bli bättre.

Anf. 143 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Ola Johansson beskriver vindkraftens utväxling väl, från de vispar som han nämnde som sattes upp 2006 till de formidabla och imponerande energiproduktionsapparater som vi ser i dag. Det har gjort att vindkraften jämfört med 2006 numera är konkurrenskraftig och har fler branschföreträdare som arbetar för en utbyggnad. Vi är överens om att denna utveckling ska fortsätta.

Även om vindkraftssamordnarna har arbetat med bland annat kommunal tillstyrkan och kunskapsspridning behöver vi ta nästa steg. Detta arbete behöver bedrivas mer strukturerat mellan myndigheter och bransch än vad som varit möjligt med nuvarande organisationsform som består av fyra personer på deltid, vilket Ola Johansson så väl belyste.

Hanteringen av de utmaningar som vi ser framför oss och som vi ser i dag i elproduktionsperspektivet kommer att vara större än vad de särskilda vindkraftssamordnarna kan hantera och direkt underlätta i sin specifika roll. Det är därför vi nu via elektrifieringsstrategin tar steget att flytta uppdraget för att hitta bättre och större former.

Det uppdrag som tidigare inte fanns i myndigheternas uppdrag och som behövde skötas av fyra personer på deltid finns nu i alla myndigheters uppdrag. Det får självklart en större verkan och ger större slagstyrka för dem som vill satsa på den här förnybara energikällan runt om i hela Sverige.

Ola Johansson, jag och regeringen är helt överens om behovet av vindkraft. Om just den här specifika rollen vore vägen framåt skulle vi i regeringen absolut kolla på det. Vi har dock gjort bedömningen att det uppdrag som vindkraftssamordnarna har haft kommer att kunna göras bättre framöver när varje myndighet får i uppdrag att genomföra detta. Det har de inte haft tidigare.

Ola Johansson måste ändå medge att när en hel myndighet får i uppdrag att jobba med vindkraften på ett sätt som man inte gjort tidigare ger det mer effekt än fyra deltidspersoner. Dessa fyra deltidspersoner har gjort oerhört goda insatser, men nu talar vi om att hela Myndighetssverige ska jobba åt samma håll. Då behövs den nya struktur som vi nu går in i.

Anf. 144 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag gjorde en reflektion under den tidigare debatten i dag då många talade sig varma för ny kärnkraft. Jag tror att den uppgift som en kärnkraftssamordnare kommer att få i framtiden, att övertyga berörda

kommuner att just de ska stå som värdar för sådana, kan innebära en stor utmaning. Det var dock en usel parallell. Jag ber om ursäkt.

I den tidigare debatten fick vi också höra diskussioner om upplevda ljud, störningar och intryck från havsbaserad vindkraft placerad flera mil från land. De låter inte så mycket såvida man inte sover i sin segelbåt. Det finns olika intressen, och det finns intressen som kan överbryggas.

Det finns många aktörer, och myndigheterna är några av dem. Om de ska få ökade resurser för detta, så som statsrådet säger, finns det inget som utesluter att den resurs som fyller gapet mellan myndigheterna, de olika aktörerna och de olika intressena även i fortsättningen får spela en roll. Trots att statsrådet intygar att uppgiften kommer att skötas av överlappande myndigheter är min tilltro till en sådan lösning ytterst begränsad.

Om problemen kvarstår och om det är som statsrådet antyder, det vill säga att samordnarna i framtiden inte kommer att göra den nytta de har gjort, är frågan om de gjort någon nytta tidigare. Har man i utvärderingar kunnat säga att de har skött en viktig uppgift? Om man kommer fram till att de inte har gjort det måste man ju vara ärlig och säga det i stället för att skicka brev som antyder att de har gjort ett bra jobb men att man inte tänker fortsätta att ge dem ett förordnande.

Jag tycker att 25 procent av en heltid för att utföra den här uppgiften alltså är ett kostnadseffektivt sätt att fortsätta sköta samordningen. Jag ber statsrådet att ompröva regeringens ställningstagande och ompröva myndighetens beslut och förslag.

Anf. 145 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S):

Fru talman! Jag är återigen glad över att vi är så överens om vindkraften som ett av framtidens energislag att satsa på. Jag tror också att det i den fas vi nu går in i kommer att behövas mer än totalt sett en heltidstjänst fördelad på fyra personer. Vi kommer att behöva personer som jobbar med detta på myndigheterna och inom branschorganisationer.

När vi ställer om hela Sverige så att vi driver mot den kanske största expansion som vi gjort av energisystemet i modern tid behöver vi mer än en heltidstjänst – därmed inte sagt att det som vindkraftssamordnarna hittills har gjort inte har varit bra. Enligt min uppfattning har de gjort ett oerhört bra jobb. Kom ihåg hur det var 2006! När denna tjänst infördes var förutsättningarna helt annorlunda, men verkligheten har förändrats. Därför tar vi nu nästa steg för att kunna gå fram ännu snabbare och ännu mer kraftfullt.

Vi kan ha olika åsikter om den exakta metoden och om det ska vara fristående vindkraftssamordnare eller om det ska göras på myndigheter. Jag tror på den elektrifieringsstrategi som vi presenterar och på de vägar som finns i den. Låt mig ändå vara tydlig med att vi delar ambitionen. Om det skulle visa sig att detta inte är rätt väg är vi absolut beredda att ompröva vårt beslut. Vi delar nämligen ambitionen att det ska finnas mer vindkraft och att den ska komma på plats. Den ska dessutom kunna lagras som bränsle och annat så att vi får en hållbarhet och planerbarhet i systemet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:65
4 februari

Svar på
interpellationer

§ 15 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

COM(2021) 724 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av vissa direktiv vad gäller inrättandet av den europeiska gemensamma kontaktpunkten och denna kontaktpunkts funktionssätt
COM(2021) 802 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om byggnaders energiprestanda (omarbetning)

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:72 Ökad kontinuitet och effektivitet i vården – en primärvårdsreform

2021/22:4353 av Karin Rågsjö m.fl. (V)

2021/22:4355 av Linda Lindberg m.fl. (SD)

2021/22:4358 av Lina Nordquist m.fl. (L)

2021/22:4361 av Acko Ankarberg Johansson m.fl. (KD)

2021/22:4362 av Margareta Fransson och Rasmus Ling (båda MP)

2021/22:4363 av Sofia Nilsson m.fl. (C)

2021/22:4367 av Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)

med anledning av skr. 2021/22:80 Riksrevisionens rapport om kostnads-
kontroll i infrastrukturinvesteringar

2021/22:4371 av Patrik Jönsson m.fl. (SD)

2021/22:4375 av Jens Holm m.fl. (V)

2021/22:4380 av Magnus Jacobsson m.fl. (KD)

2021/22:4382 av Maria Stockhaus m.fl. (M, L)

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 3 februari

2021/22:319 Inre utlänningskontroller

av *Adam Marttinen* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:320 Regler och rutiner för att kontrollera utländska förare

av *Thomas Morell* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:321 Inrättandet av en kriskommission om LSS

av *Bengt Eliasson* (L)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:322 Otillåten påverkan mot poliser

av *Katja Nyberg* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 3 februari

2021/22:999 Köerna inom barn- och ungdomspsykiatri
av *Cassandra Sundin* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2021/22:1000 Situationen för religiösa minoriteter i Indien
av *Gudrun Brunegård* (KD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 13.19.

Sammanträdet leddes
av förste vice talmannen från dess början till och med § 1 anf. 83 (delvis)
och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Särskild debatt om de höga elpriserna i Sverige.....	1
Anf. 1 CAMILLA BRODIN (KD).....	1
Anf. 2 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	1
Anf. 3 ELISABETH SVANTESSON (M).....	2
Anf. 4 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	3
Anf. 5 RICKARD NORDIN (C).....	4
Anf. 6 BIRGER LAHTI (V)	4
Anf. 7 CAMILLA BRODIN (KD).....	5
Anf. 8 ARMAN TEIMOURI (L)	6
Anf. 9 LORENTZ TOVATT (MP)	7
Anf. 10 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S).....	8
Anf. 11 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	8
Anf. 12 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	9
Anf. 13 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	9
Anf. 14 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	9
Anf. 15 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	10
Anf. 16 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	10
Anf. 17 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD) replik	10
Anf. 18 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	11
Anf. 19 RICKARD NORDIN (C) replik.....	11
Anf. 20 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	11
Anf. 21 RICKARD NORDIN (C) replik.....	12
Anf. 22 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	12
Anf. 23 BIRGER LAHTI (V) replik	12
Anf. 24 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	13
Anf. 25 BIRGER LAHTI (V) replik	13
Anf. 26 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	13
Anf. 27 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	14
Anf. 28 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	14
Anf. 29 CAMILLA BRODIN (KD) replik.....	14
Anf. 30 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	15
Anf. 31 ARMAN TEIMOURI (L) replik.....	15
Anf. 32 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	15
Anf. 33 ARMAN TEIMOURI (L) replik	16

Anf. 34 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	
replik.....	16
Anf. 35 ELISABETH SVANTESSON (M)	16
Anf. 36 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	
replik.....	17
Anf. 37 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	17
Anf. 38 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	
replik.....	18
Anf. 39 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	18
Anf. 40 RICKARD NORDIN (C) replik.....	18
Anf. 41 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	19
Anf. 42 RICKARD NORDIN (C) replik.....	19
Anf. 43 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	19
Anf. 44 BIRGER LAHTI (V) replik.....	19
Anf. 45 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	20
Anf. 46 BIRGER LAHTI (V) replik.....	20
Anf. 47 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	20
Anf. 48 LORENTZ TOVATT (MP) replik	21
Anf. 49 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	21
Anf. 50 LORENTZ TOVATT (MP) replik	21
Anf. 51 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	21
Anf. 52 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD).....	22
Anf. 53 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	
replik.....	22
Anf. 54 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	
replik.....	23
Anf. 55 Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	
replik.....	23
Anf. 56 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	
replik.....	23
Anf. 57 ARMAN TEIMOURI (L) replik	24
Anf. 58 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	
replik.....	24
Anf. 59 ARMAN TEIMOURI (L) replik	24
Anf. 60 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	
replik.....	25
Anf. 61 RICKARD NORDIN (C)	25
Anf. 62 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	
replik.....	26
Anf. 63 RICKARD NORDIN (C) replik.....	26
Anf. 64 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	
replik.....	26
Anf. 65 RICKARD NORDIN (C) replik.....	27
Anf. 66 ARMAN TEIMOURI (L) replik	27
Anf. 67 RICKARD NORDIN (C) replik.....	27
Anf. 68 ARMAN TEIMOURI (L) replik	28
Anf. 69 RICKARD NORDIN (C) replik.....	28
Anf. 70 BIRGER LAHTI (V).....	28
Anf. 71 RICKARD NORDIN (C) replik.....	29
Anf. 72 BIRGER LAHTI (V) replik.....	29
Anf. 73 RICKARD NORDIN (C) replik.....	29

Anf. 74	BIRGER LAHTI (V) replik	30
Anf. 75	ARMAN TEIMOURI (L) replik	30
Anf. 76	BIRGER LAHTI (V) replik	30
Anf. 77	ARMAN TEIMOURI (L) replik	31
Anf. 78	BIRGER LAHTI (V) replik	31
Anf. 79	CAMILLA BRODIN (KD)	31
Anf. 80	RICKARD NORDIN (C) replik	32
Anf. 81	CAMILLA BRODIN (KD) replik	32
Anf. 82	RICKARD NORDIN (C) replik	33
Anf. 83	CAMILLA BRODIN (KD) replik	33
Anf. 84	BIRGER LAHTI (V) replik	33
Anf. 85	CAMILLA BRODIN (KD) replik	33
Anf. 86	BIRGER LAHTI (V) replik	34
Anf. 87	CAMILLA BRODIN (KD) replik	34
Anf. 88	ARMAN TEIMOURI (L)	34
Anf. 89	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	35
Anf. 90	ARMAN TEIMOURI (L) replik	35
Anf. 91	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S) replik	35
Anf. 92	ARMAN TEIMOURI (L) replik	36
Anf. 93	RICKARD NORDIN (C) replik	36
Anf. 94	ARMAN TEIMOURI (L) replik	36
Anf. 95	RICKARD NORDIN (C) replik	37
Anf. 96	ARMAN TEIMOURI (L) replik	37
Anf. 97	LORENTZ TOVATT (MP) replik	37
Anf. 98	ARMAN TEIMOURI (L) replik	37
Anf. 99	LORENTZ TOVATT (MP) replik	38
Anf. 100	ARMAN TEIMOURI (L) replik	38
Anf. 101	LORENTZ TOVATT (MP)	38
Anf. 102	RICKARD NORDIN (C) replik	39
Anf. 103	LORENTZ TOVATT (MP) replik	39
Anf. 104	RICKARD NORDIN (C) replik	39
Anf. 105	LORENTZ TOVATT (MP) replik	40
Anf. 106	BIRGER LAHTI (V) replik	40
Anf. 107	LORENTZ TOVATT (MP) replik	40
Anf. 108	BIRGER LAHTI (V) replik	41
Anf. 109	LORENTZ TOVATT (MP) replik	41
Anf. 110	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	41
§ 2	Justering av protokoll	42
§ 3	Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	42
§ 4	Avsägelse	42
§ 5	Anmälan om kompletteringsval	43
§ 6	Anmälan om ersättare	43
§ 7	Anmälan om vice ordförande i utskott	43
§ 8	Ärenden för hänvisning till utskott	44
§ 9	Ärenden för bordläggning	44
§ 10	Svar på interpellation 2021/22:249 om säkerhetshot i Sverige	44
Anf. 111	Utrikesminister ANN LINDE (S)	44

Anf. 112	TOBIAS ANDERSSON (SD)	45
Anf. 113	Utrikesminister ANN LINDE (S)	46
Anf. 114	TOBIAS ANDERSSON (SD)	47
Anf. 115	Utrikesminister ANN LINDE (S)	48
Anf. 116	TOBIAS ANDERSSON (SD)	48
Anf. 117	Utrikesminister ANN LINDE (S)	49
§ 11	Svar på interpellation 2021/22:275 om situationen i Hongkong	49
Anf. 118	Utrikesminister ANN LINDE (S)	49
Anf. 119	JOAR FORSSELL (L)	51
Anf. 120	Utrikesminister ANN LINDE (S)	52
Anf. 121	JOAR FORSSELL (L)	52
Anf. 122	Utrikesminister ANN LINDE (S)	53
Anf. 123	JOAR FORSSELL (L)	54
Anf. 124	Utrikesminister ANN LINDE (S)	54
§ 12	Svar på interpellation 2021/22:297 om säkerhetspolitisk analys av ryskt kärnbränsle	55
Anf. 125	Utrikesminister ANN LINDE (S)	55
Anf. 126	HELENA STORCKENFELDT (M)	55
Anf. 127	Utrikesminister ANN LINDE (S)	56
Anf. 128	HELENA STORCKENFELDT (M)	57
Anf. 129	Utrikesminister ANN LINDE (S)	58
Anf. 130	HELENA STORCKENFELDT (M)	58
Anf. 131	Utrikesminister ANN LINDE (S)	59
§ 13	Svar på interpellation 2021/22:243 om regeringens planer på att ta bort det kommunala vetot mot vindkraftsetableringar	59
Anf. 132	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	59
Anf. 133	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	60
Anf. 134	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	61
Anf. 135	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	62
Anf. 136	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	63
Anf. 137	ALEXANDRA ANSTRELL (M)	65
Anf. 138	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	65
§ 14	Svar på interpellation 2021/22:302 om samordningen av vindkraftsutbyggnad i Sverige	66
Anf. 139	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	66
Anf. 140	OLA JOHANSSON (C)	67
Anf. 141	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	68
Anf. 142	OLA JOHANSSON (C)	69
Anf. 143	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	70
Anf. 144	OLA JOHANSSON (C)	70
Anf. 145	Statsrådet KHASHAYAR FARMANBAR (S)	71
§ 15	Bordläggning	72
§ 16	Anmälan om interpellationer	72
§ 17	Anmälan om frågor för skriftliga svar	73
§ 18	Kammaren åtskildes kl. 13.19	73